

# คู่มือประกอบการปฏิบัติงาน ประเด็น ทาม - ตอบ ที่น่าสนใจ งานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน



นายนุชา โขชาติวิไลซ์  
อธิบดีกรมการปกครอง

“อำเภอฟังได้”

หัวใจคือ นายอำเภอ  
ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน  
และฝ่ายปกครองในพื้นที่  
ในการสร้างความรู้สึก

“ฟังได้ให้กับประชาชน”

โครงการพัฒนาผู้ช่วยนายทะเบียนเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการให้บริการ  
ด้านการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569  
วันที่ 22 -24 ธันวาคม 2568  
ณ โรงแรมรอยัลซิติ้ แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร



Call Center 1548  
ศูนย์ตอบปัญหางานทะเบียนและบัตร



ส่วนส่งเสริมการทะเบียนและบัตร  
สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

# คำนำ

การทะเบียนราษฎร และการทะเบียนทั่วไป เป็นกระบวนการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแจ้ง การรับแจ้ง การจด และการบันทึกรายการต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานะของราษฎร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีผลต่อการเกิดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลโดยตรง การปฏิบัติงานด้านทะเบียนราษฎรและงานทะเบียนอื่น ๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานภาพและสิทธิของประชาชน ด้วยเหตุนี้ นายทะเบียน นายทะเบียนท้องถิ่น รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

สำนักทะเบียนกลางตระหนักถึงความสำคัญของการสนับสนุน การปฏิบัติงานของสำนักทะเบียนทั่วประเทศ เพื่อให้การให้บริการประชาชน ด้านการทะเบียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้อง จึงได้รวบรวมประเด็น คำถาม-คำตอบที่เป็นข้อสงสัยในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้รับการสอบถามเข้ามาเป็นประจำ มาจัดทำเป็นคู่มือเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและสนับสนุน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

คณะผู้จัดทำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือรวบรวมประเด็น คำถาม - คำตอบ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียน นายทะเบียนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การให้บริการประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำ

สำนักบริหารการทะเบียน

๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๘

# สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
๑ การพิสูจน์ความเป็นบิดา...สิ่งที่นายทะเบียนทำไม่ครบขั้นตอน คือ...	๑ - ๑๓
๒ จะทำอย่างไรดีนะ?? เมื่อซื้อบ้านจากรมบังคับคดี แต่เจ้าบ้านเดิม ไม่ย้ายออก	๑๔ - ๑๕
๓ แนวทางการออกหนังสือรับรองการตาย (ท.ร.๒๐/๒)	๑๖ - ๒๑
๔ ขอมิบัตรครั้งแรกอายุเกิน ๑๕ ปี ต้องทำอย่างไรบ้าง	๒๒ - ๒๙
๕ เราต้องทำอย่างไร?? เมื่อตรวจพบว่า ภาพในฐานข้อมูลบัตรฯ ติดรูปถ่ายสลับตัว	๓๐ - ๓๒
๖ หลาน กับ อา จะสมรสกันได้หรือไม่?? ไปดูกัน	๓๓
๗ เราหย่ากันแล้วนะ... แต่ เค๋าขอใช้ชื่อสกุลของตัวเองต่อได้ไหม???	๓๔
๘ อยากรู้จัง!!! สมรสกันแล้ว สามารถสลับไขว้...ใช้ชื่อสกุลกันได้หรือไม่	๓๕ - ๔๐
๙ จะจดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติ ต้องทำอย่างไรบ้าง???	๔๑ - ๔๕
มาดูขั้นตอนกัน	
๑๐ เรามักสงสัยว่า!!! บุตรต้องมีอายุเท่าไร?? ที่จะสามารถให้ ความยินยอมได้... ในการจดทะเบียนรับรองบุตร	๔๖ - ๔๗
๑๑ เรา...สามารถส่งพินัยกรรมให้ศาลได้หรือไม่??	๔๘
๑๒ แม่ จดทะเบียนสมรสกับสามีใหม่ และขอเปลี่ยนชื่อสกุลตามสามีใหม่แล้ว บุตร จะขอใช้ชื่อสกุลของแม่ก่อนจะสมรสใหม่ ได้หรือไม่	๔๙ - ๕๒
๑๓ เราจะทำอย่างไร? กับ “บุตรแรงงานต่างด้าว” <u>สุดิบัตร์</u> <u>ประเภท บุตรแรงงาน</u> (ท.ร.๐๓) ขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมติ เมื่อวันที่ ค.ร.ม. ๒๙ ต.ค.๖๗	๕๓ - ๕๙
๑๔ เราจะลงรายการสัญชาติให้กับ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีสถานะ คนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายฯ ตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๒๙ ต.ค. ๖๗  อย่างไรกันดี <u>ตามไปดูกัน..</u>	๖๐ - ๖๓
๑๕ ต้องปฏิบัติอย่างไร เมื่อขอลงรายการสัญชาติในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามมติ ค.ร.ม. ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ แต่พบว่า มีการระบุงุ่ม ผู้ขอลงรายการผิด x	๖๔ - ๗๒
๑๖ จะทำอย่างไร?? เมื่อตรวจพบว่า <u>มีการแจ้งลงรายการเพื่อทำหลักฐาน</u> <u>ทะเบียนราษฎร โดยมีชอบด้วยกฎหมาย</u>	๗๓ - ๑๒๒
๑๗ การขอลงรายการสัญชาติ ตามมาตรา ๒๓	๑๒๓ - ๑๓๔
๑๘ ถ้าไม่มีเลข ๑๓ หลัก จะสามารถขอออกหนังสือรับรองการตาย ได้หรือไม่??	๑๓๕ - ๑๓๘
๑๙ ตัวอย่าง เทียบเคียง การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การขอคัดสำเนาเอกสารทะเบียนประวัติราษฎร	๑๓๙ - ๑๔๔

**“การพิสูจน์ความเป็นบิดา..**

**สิ่งสำคัญคือ นายทะเบียนต้อง...**

**ออกหนังสือรับรองการพิสูจน์ความเป็นบิดา”**

**ก่อนการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔/๑)**

\*\*\*\*\*

คำถาม บิดาสัญชาติไทยพาบุตรซึ่งมีมารดาสัญชาติลาวและเกิดที่ สปป.ลาว ไม่มีหลักฐานใด ๆ เดินทางจาก สปป.ลาว กลับเข้ามายื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านเป็น บุคคลสัญชาติไทย สามารถดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ กรณีดังกล่าวจะสามารถยื่นขอเพิ่มชื่อเป็นบุคคลสัญชาติไทยได้ก็ต่อเมื่อ

๑. กรณีบิดาเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย สามารถได้สัญชาติไทยตามบิดา ตามมาตรา ๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒. กรณีบิดายังไม่เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ ให้ผู้เกิดหรือผู้มีส่วนได้เสียที่ประสงค์จะพิสูจน์ความเป็นบิดา ซึ่งมี สัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ยื่นคำร้องขอพิสูจน์ว่าเป็นบิดาของผู้เกิด โดยนายทะเบียนต้องดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียม คำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทย โดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๒ ผู้ที่ประสงค์จะยื่นคำขอพิสูจน์ สามารถยื่นคำร้องขอต่อ

พนักงานเจ้าหน้าที่

- ๑) กรุงเทพมหานคร                      ยื่นต่อผู้อำนวยการเขต
- ๒) จังหวัดอื่น                                      ยื่นต่อนายอำเภอ
- ๓) ต่างประเทศ                                      ยื่นต่อสถานทูตหรือสถานกงสุลไทย

๒.๓ หลักฐาน

๑) รูปถ่ายครึ่งตัวหน้าตรงไม่สวมหมวก ขนาด ๔x๖ ของผู้เกิดและบิดา ในกรณีปรากฏตัวบิดาหรือสามารถหารูปถ่ายของบิดาได้คนละ ๑ รูป

๒.) หลักฐานทางทะเบียนของผู้เกิดและบิดาประกอบด้วย สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนของผู้เกิดและบิดาสุติบัตรหรือหนังสือรับรองการเกิดหรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรายการชื่อตัว ชื่อสกุลของบิดา และมารดาของผู้เกิด (ถ้ามี) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมิหลักฐานการตรวจสอบพันธุกรรมหรือหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอื่น ที่อธิบดีกรมการปกครอง รับรองตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดฯ ซึ่งพิสูจน์ว่าบิดาและผู้เกิดเป็นบิดาและบุตรกัน หรือมีหลักฐานอื่น ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและผู้เกิดว่าเป็นบิดาและบุตรกัน กรณีเอกสารจัดทำขึ้นใน ต่างประเทศ ต้องจัดให้มีการรับรองความถูกต้องและคำแปล ภาษาไทยตามระเบียบกระทรวงการ ต่างประเทศ

๒.๔ เมื่อพนักงาน...

๒.๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาคำขอและหลักฐานประกอบคำขอหรือดำเนินการสอบสวนแล้วเห็นว่า บิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดและผู้เกิดนั้นเป็นบิดาและบุตรกัน ให้นำนายทะเบียน ออกหนังสือรับรองการพิสูจน์ความเป็นบิดา ของผู้เกิดใหม่แก่ผู้ยื่นคำขอ โดยเสียค่าธรรมเนียม ๕๐ บาท

๒.๕ เมื่อได้หนังสือรับรองความเป็นบิดาแล้ว ให้นำนายทะเบียน สามารถดำเนินการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามระเบียบข้อ ๑๐๓ โดยตรวจสอบพยานหลักฐานที่ผู้ขอเพิ่มชื่อนำมาแสดงสอบสวนเจ้าบ้านบิดามารดาและบุคคลที่น่าเชื่อถือให้ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติของบุคคลที่ขอเพิ่มชื่อในประเด็นเรื่องชื่อตัว ชื่อสกุลวันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด ชื่อและสัญชาติของบิดาและมารดา รวมถึงสถานะทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของบิดา และมารดา ตรวจสอบรายการบุคคลกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนกลางว่าผู้ขอเพิ่มชื่อมีชื่อ และรายการบุคคลอยู่ในทะเบียนบ้านแห่งอื่นหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนพิจารณาอนุญาตให้กำหนดเลขประจำตัวประชาชน ให้แก่ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เพิ่มชื่อ เพิ่มชื่อบุคคลดังกล่าวในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน พร้อมทั้งหมายเหตุไว้ในช่องย้ายเข้ามาจากว่า คำร้องที่...ลงวันที่..... ให้นำนายทะเบียนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

### ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

- ๑. มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ (รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)
- ๒. กฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓
- ๓. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว๖๓๑๓ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ตามมาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๖๓๑๓



กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง การพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตาม มาตรา ๗  
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมี  
สัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓
๒. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ แบบคำขอ แบบหนังสือ  
รับรอง และวิธีการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อ  
การได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔

ตามที่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ  
(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้เพิ่มวรรคสองของมาตรา ๗ กำหนดให้บุตรที่เกิดจากบิดาสัญชาติไทยซึ่งมิใช่  
บิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย (บิดาตามข้อเท็จจริง) เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามบิดา โดยมีเงื่อนไขว่า  
จะต้องพิสูจน์ความสัมพันธ์การเป็นบิดาและบุตรตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกระทรวง  
มหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติ  
ไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ ไว้แล้ว นั้น

เนื่องจากการดำเนินการตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวจำเป็นต้องมีประกาศกระทรวง  
มหาดไทยเพื่อรองรับการปฏิบัติ ทั้งในเรื่องพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ แบบพิมพ์ที่จะใช้ปฏิบัติ และ  
วิธีการสอบสวน ซึ่งบัดนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่อง  
แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ แบบคำขอ แบบหนังสือรับรอง และวิธีการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความเป็น  
บิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้  
โดยสาระสำคัญของกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว พอสรุปได้ดังนี้

## ก. พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่

กำหนดให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขตและ  
พนักงานทูตหรือกงสุลประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ หรือส่วนราชการของกระทรวง  
การต่างประเทศที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งกระทรวงการต่างประเทศมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านกงสุล เป็น  
พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดตามกฎกระทรวงฯ

## ข. ผู้ยื่นคำขอ ประกอบด้วย

(๑) ผู้เกิดซึ่งได้แก่บุตรที่เกิดจากบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยแต่เป็นบิดาที่ไม่ชอบด้วย  
กฎหมาย โดยผู้ที่จะยื่นคำขอด้วยตนเองควรมีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์

/ (๒) ผู้มีส่วน...

(๒) ผู้มีส่วนได้เสียซึ่งได้แก่ บุพการี ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ ผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ปกครองของผู้เกิด แล้วแต่กรณี

ค. สถานที่ยื่นคำขอพร้อมพยานหลักฐาน ได้แก่

(๑) ผู้ยื่นคำขอที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ให้ยื่นคำขอ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขตที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน โดยถ้าผู้ขอเป็นบุคคลที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านให้ยื่นคำขอได้ที่อำเภอ กิ่งอำเภอหรือเขตแห่งที่บ้านตามทะเบียนบ้านตั้งอยู่

(๒) ผู้ยื่นคำขอที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศ ให้ยื่นคำขอ ณ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยประจำประเทศที่ผู้นั้นอาศัยอยู่ หรือสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยที่รับผิดชอบเขตอาณาของประเทศที่ผู้นั้นอาศัยอยู่ แล้วแต่กรณี

ง. หลักฐานที่ต้องใช้ ประกอบด้วย

(๑) หลักฐานเอกสาร ได้แก่ รูปถ่ายครึ่งตัวหน้าตรงไม่สวมหมวก ขนาด ๒ นิ้ว ของบุตรที่จะขอพิสูจน์ความสัมพันธ์ และผู้ที่เป็นบิดา (กรณีปรากฏบิดาหรือสามารถหารูปถ่ายของบิดาได้) หลักฐานทางทะเบียนของบิดาและบุตร (ถ้ามี) ได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนประวัติ สูติบัตร ทะเบียนคนเกิด หนังสือรับรองการเกิด มรณบัตร ทะเบียนคนตาย บัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น หรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายและรายการบุคคลของบิดาหรือบุตร หรือบิดาและบุตร เช่น หลักฐานการรับราชการทหาร ผลการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) เป็นต้น ทั้งนี้ เอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานควรปรากฏรายการสัญชาติของบิดาอยู่ด้วย

(๒) พยานบุคคล ได้แก่ บิดาหรือมารดาของผู้เกิด (กรณีที่ยังมีชีวิตอยู่และสามารถให้ปากคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้) ผู้มีส่วนได้เสียที่ยื่นคำขอ ผู้เกิดเฉพาะกรณีผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ และบุคคลที่น่าเชื่อถือไม่น้อยกว่าสองคนซึ่งสามารถยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและผู้เกิด

จ. ค่าธรรมเนียม

การยื่นคำขอพิสูจน์ความสัมพันธ์การเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดต้องเสียค่าธรรมเนียมฉบับละ ๕๐ บาท

ฉ. ขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่

๑. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอพร้อมหลักฐานเอกสารประกอบคำขอแล้ว ให้ออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเอกสารให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ โดยถ้าเอกสารที่ผู้ขอนำมาแสดงมิใช่เอกสารต้นฉบับหรือเป็นเอกสารที่มีข้อความเลอะเลือน ชำรุด หรือมีข้อพิรุธ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ทำเรื่องตรวจสอบไปยังส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ออกเอกสารดังกล่าว

(๒) ถ้าเป็นเอกสารทะเบียนที่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก เช่น สูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้าน ทะเบียนประวัติ บัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น ให้ตรวจสอบจากฐานข้อมูลการทะเบียนในระบบคอมพิวเตอร์ของสำนักทะเบียนกลาง

๒. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนพยานบุคคลตามข้อ ง (๒) โดยการสอบสวนจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติของบิดาของผู้เกิดและผู้เกิด และความสัมพันธ์ทางด้านครอบครัวระหว่างบิดาของผู้เกิดและผู้เกิด โดยถ้าผู้ยื่นคำขออ้างถึงพยานบุคคลที่สามารถยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างบิดาของผู้เกิดและผู้เกิด ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่นและไม่สะดวกที่จะเดินทางมาเป็นพยานหรือ

/มีเหตุจำเป็น...

มีเหตุจำเป็นอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่อาจทำเรื่องขอให้นายทะเบียนที่เกี่ยวข้องสอบสวนพยานบุคคลดังกล่าวแทนก็ได้

๓. กรณีผู้ยื่นคำขอมีหลักฐานการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) หรือหลักฐานการตรวจทางวิทยาศาสตร์ซึ่งพิสูจน์ว่าบิดาและผู้เกิดเป็นบิดาและบุตรกัน ให้ยกเว้นการสอบสวนพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือ

๔. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพยานหลักฐานและสอบสวนพยานบุคคลแล้ว เชื่อได้ว่าผู้ที่อ้างว่าเป็นบิดาและผู้เกิดเป็นบิดาและบุตรกัน ให้ออกหนังสือรับรองการพิสูจน์ความเป็นบิดาของผู้เกิดให้แก่ผู้ยื่นคำขอ เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าผู้เกิดตามหนังสือรับรองเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา ๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และสามารถใช้นี้หนังสือรับรองดังกล่าวในการขอแจ้งการเกิด ขอเพิ่มชื่อหรือขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ขอแก้ไขสถานภาพในเอกสารทะเบียนราษฎร หรือกรณีอื่นๆ ได้ตามกฎหมายและระเบียบ

๕. กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานเอกสารแล้วเห็นว่าไม่ถูกต้อง หรือพิจารณาพยานเอกสารและพยานบุคคลแล้วไม่อาจเชื่อได้ว่าผู้ที่อ้างว่าเป็นบิดาและผู้เกิดเป็นบิดาและบุตรกัน ให้แจ้งคำสั่งให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นหนังสือเพื่อโต้แย้ง ชี้แจงข้อเท็จจริง หรืออุทธรณ์คำสั่ง ตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ

๖. แบบพิมพ์ที่ใช้ดำเนินการ ประกอบด้วย แบบคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดฯ ใบรับคำขอฯ และหนังสือรับรองการพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลไทยจัดทำขึ้นเองตามแบบที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทยฯ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ แบบคำขอ แบบหนังสือรับรอง และวิธีการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด เป็นไปในแนวทางเดียวกันด้วยความถูกต้อง จึงขอให้จังหวัดและกรุงเทพมหานครแจ้งอำเภอ สำนักงานเขต สำนักทะเบียนอำเภอ และสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งทราบและถือปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายมงคล สุระสัจจะ)  
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนการทะเบียนราษฎร  
โทร ๐ ๒๗๙๑ ๗๓๑๓-๖

กฎกระทรวง  
กำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิด  
เพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด  
พ.ศ. ๒๕๕๓<sup>๑</sup>

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นพระราชบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้เกิดหรือผู้มีส่วนได้เสียที่ประสงค์จะพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยหลักฐานประกอบคำขอ ดังต่อไปนี้

(๑) รูปถ่ายครึ่งตัวหน้าตรงไม่สวมหมวก ขนาด ๔ x ๖ เซนติเมตร ของผู้เกิดและบิดา ในกรณีปรากฏตัวบิดาหรือสามารถหารูปถ่ายของบิดาได้ คนละหนึ่งรูป

(๒) หลักฐานทางทะเบียนของผู้เกิดและบิดา ประกอบด้วย สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนของผู้เกิดและบิดา สุตินบัตรหรือหนังสือรับรองการเกิดหรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรายการชื่อตัว ชื่อสกุลของบิดา และมารดาของผู้เกิด (ถ้ามี)

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมีหลักฐานการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) หรือหลักฐานการตรวจทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอื่นที่อธิบดีกรมการปกครองรับรองตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งพิสูจน์ว่าบิดาและผู้เกิดเป็นบิดาและบุตรกัน หรือมีหลักฐานอื่น ๆ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบิดา และผู้เกิดว่าเป็นบิดาและบุตรกัน ให้ยื่นมาพร้อมกับคำขอด้วย

กรณีหลักฐานตามวรรคหนึ่งจัดทำขึ้นในต่างประเทศ ผู้ยื่นคำขอต้องจัดให้มีกรรับรองความถูกต้องและคำแปลภาษาไทยของหลักฐานดังกล่าวตามระเบียบกระทรวงการต่างประเทศว่าด้วยการรับรองเอกสารด้วย

ข้อ ๒ การยื่นคำขอตามกฎกระทรวงนี้

(๑) ถ้าผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อผู้อำนวยการเขต ณ สำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่ผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนา

(๒) ถ้าผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ที่ผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนา

<sup>๑</sup> ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗/ตอนที่ ๖๖ ก/หน้า ๑๓/๓ พุทธศักราช ๒๕๕๓

## สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๓) ถ้าผู้ยื่นคำขอมิภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศ ให้ยื่นคำขอต่อข้าราชการสถานทูตไทยหรือกงสุลไทยที่ได้รับมอบหมาย ณ ที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่หรือสถานราชการของกระทรวงการต่างประเทศที่เรียกชื่ออย่างอื่นและปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ที่มีเขตอาณาหรือเขตกงสุลในประเทศนั้น

ข้อ ๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอถูกต้องและครบถ้วน ในกรณีที่มีการยื่นคำขอในต่างประเทศให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอถูกต้องและครบถ้วน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลา ในกรณีนี้ ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

ในกรณีคำขอหรือหลักฐานประกอบคำขอไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำขอ

ในการพิจารณาคำขอ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนผู้เกิด บิดาหรือมารดาของผู้เกิด ผู้มีส่วนได้เสียที่ยื่นคำขอ หรือบุคคลอื่นที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะและความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกิดและบิดาของผู้เกิด พร้อมทั้งตรวจสอบหลักฐานอื่นใดที่แสดงว่าบิดาและผู้เกิดเป็นบิดาและบุตรกัน

ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดวิธีการสอบสวนตามวรรคสามในราชกิจจานุเบกษาโดยวิธีการสอบสวนนั้นต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร รวมถึงปัจจัยแวดล้อมและความเป็นไปได้ในการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้เกิดประกอบด้วย

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาคำขอและหลักฐานประกอบคำขอหรือดำเนินการสอบสวนตามวรรคสามแล้วเห็นว่า บิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดและผู้เกิดนั้นเป็นบิดาและบุตรกัน ให้ออกหนังสือรับรองการพิสูจน์ความเป็นบิดาของผู้เกิดให้แก่ผู้ยื่นคำขอตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่า บิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดตามที่ผู้ยื่นคำขอกล่าวอ้างและผู้เกิดนั้นมิได้เป็นบิดาและบุตรกัน ให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผล

ข้อ ๔ การยื่นคำขอตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราฉบับละ ๕๐ บาท

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓  
ชวรัตน์ ชาญวีรกูล  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

## ประกาศกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ แบบคำขอ แบบหนังสือรับรอง และวิธีการสอบสวนเพื่อพิสูจน์  
ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับข้อ ๑ และข้อ ๓ วรยศสี่ และวรรคห้า ของกฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในประกาศนี้

“ผู้ขอ” หมายถึง ผู้เกิดหรือผู้มีส่วนได้เสีย

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายถึง บุพการี บุตร ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กของผู้เกิด

ข้อ ๒ ให้บุคคลต่อไปนี้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ และประกาศนี้

(๑) นายอำเภอ

(๒) ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

(๓) ผู้อำนวยการเขต

(๔) พนักงานทูตหรือกงสุลประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ หรือส่วนราชการของกระทรวงการต่างประเทศที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งกระทรวงการต่างประเทศมอบหมาย ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านกงสุล

ข้อ ๓ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดพร้อมด้วยหลักฐานตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ จากผู้ขอ ให้ตรวจความครบถ้วนสมบูรณ์ของรายการในคำขอและหลักฐานเอกสารประกอบคำขอแล้วออกใบรับให้ผู้ขอไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเอกสารและสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิด

ข้อ ๔ การตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเอกสารตามข้อ ๓ ถ้าเอกสารที่ผู้ขอนำมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่มิใช่เอกสารฉบับจริง เช่น เอกสารที่เกิดจากการทำสำเนา เอกสารที่มีข้อความเลอะเลือน ชำรุด หรือมีข้อพิรุธ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำเรื่องขอตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารนั้นไปยังส่วนราชการหรือหน่วยงานที่ออกเอกสารดังกล่าว เว้นแต่เอกสารทะเบียนที่มีเลข

หน้า ๒๓  
เล่ม ๑๒๘ ตอนพิเศษ ๔๑ ง ราชกิจจานุเบกษา ๗ เมษายน ๒๕๕๔

ประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักได้แก่ สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนประวัติ สูติบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนตาย บัตรประจำตัวประชาชน และบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องจากฐานข้อมูลการทะเบียนของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ทั้งนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเอกสารให้แล้วเสร็จ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ข้อ ๕ การสอบสวนพยานบุคคลตามข้อ ๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนผู้เกิดกรณี ผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ บิดาหรือมารดาของผู้เกิด (ถ้ามี) ผู้มีส่วนได้เสียที่ยื่นคำขอ และบุคคล ที่น่าเชื่อถือไม่น้อยกว่าสองคนซึ่งสามารถยืนยันความเป็นบิดาของผู้เกิดได้ ทั้งนี้ ในการสอบสวนจะต้อง ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติบิดาของผู้เกิดและผู้เกิด อาทิ ชื่อตัว ชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด ภูมิลำเนาที่อยู่อาศัย สถานะการสมรส ชื่อและสัญชาติของบิดามารดา เป็นต้น และความสัมพันธ์ ทางด้านครอบครัวระหว่างบิดาของผู้เกิดและผู้เกิด เช่น ผู้เกิดอาศัยอยู่กับบิดามารดาตั้งแต่เกิดหรือไม่ อย่างไร บิดาของผู้เกิดเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้เกิดหรือไม่ เพราะเหตุใด เป็นต้น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากมีเหตุจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่อาจร้องขอให้นายทะเบียน อำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่เกี่ยวข้องสอบสวนพยานบุคคล ตามที่ผู้ขออ้างว่าเป็นผู้ที่รู้จักและสามารถยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างบิดาของผู้เกิดและผู้เกิดในจำนวน การสอบสวนแทนก็ได้

กรณีผู้ขอมีหลักฐานการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) หรือหลักฐานการตรวจทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งพิสูจน์ว่าบิดาและผู้เกิดเป็นบิดาและบุตรกัน ให้ยกเว้นการสอบสวนพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือ

ข้อ ๖ แบบคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิด และแบบหนังสือรับรอง การพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิด ให้เป็นไปตามแบบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔  
ชวรัตน์ ชาญวีรกูล  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แบบคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

เรียน พนักงานเจ้าหน้าที่.....

ข้าพเจ้า.....ในฐานะ.....

เลขประจำตัวประชาชน - - - - - อยู่บ้านเลขที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ประเทศ.....

ขอยื่นคำขอเพื่อพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา ๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้มีความประสงค์จะพิสูจน์ว่า.....สัญชาติ.....

เลขประจำตัวประชาชน - - - - - อยู่บ้านเลขที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ประเทศ.....และ.....

.....เลขประจำตัวประชาชน - - - - -

สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ประเทศ..... เป็นบิดาและบุตรกันจริง โดยขออ้างพยาน ดังนี้

๑. พยานเอกสาร จำนวน.....ฉบับ ได้แก่

๑.๑ .....เลขที่.....ลงวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....ออกให้โดย.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ประเทศ.....

๑.๒ .....เลขที่.....ลงวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....ออกให้โดย.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ประเทศ.....

๑.๓ .....เลขที่.....ลงวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....ออกให้โดย.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ประเทศ.....

๑.๔ .....เลขที่.....ลงวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....ออกให้โดย.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ประเทศ.....

๑.๕ .....เลขที่.....ลงวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....ออกให้โดย.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ประเทศ.....



ฉบับนี้ให้ผู้ยื่นคำขอเพื่อถือไว้เป็นหลักฐาน

---

ใบรับคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิด

ที่ทำการ.....

พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอเพื่อพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้  
สัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย  
พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ของ.....เมื่อวันที่.....  
เดือน.....พ.ศ..... จึงออกใบรับให้ไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ.....

(.....)

พนักงานเจ้าหน้าที่

(ตราครุฑ)

## หนังสือรับรอง

การพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิดเพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

ที่...../.....

ที่ทำการ.....

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่า.....

เลขประจำตัวประชาชน \_\_\_\_ - \_\_\_\_ - \_\_\_\_ - \_\_\_\_ - \_\_\_\_ (ถ้ามี) อยู่บ้านเลขที่ .....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ประเทศ.....เป็นผู้ซึ่งได้รับการ

พิสูจน์ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดวิธีการและค่าธรรมเนียมคำขอพิสูจน์ความเป็นบิดาซึ่งมีสัญชาติไทยของผู้เกิด

เพื่อการได้สัญชาติไทยโดยการเกิด พ.ศ. ๒๕๕๓ แล้วว่าเป็นบิดาของ.....

เลขประจำตัวประชาชน \_\_\_\_ - \_\_\_\_ - \_\_\_\_ - \_\_\_\_ - \_\_\_\_ (ถ้ามี) อยู่บ้านเลขที่ .....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....ประเทศ.....

ให้ไว้ ณ วันที่.....พ.ศ. ....

ลงชื่อ.....

(.....)

พนักงานเจ้าหน้าที่

ประทับตราประจำตำแหน่ง

# จะทำอย่างไรดีนะ??

## เมื่อซื้อบ้านจากกรมบังคับคดี\*\*

### แต่เจ้าของบ้านเดิมไม่ยอมย้ายชื่อ

### และตัวเองออกจากบ้านที่ซื้อ.....

\*\*\*\*\*

คำถาม กรณีเป็นเจ้าของมีกรรมสิทธิ์โดยซื้อบ้านจากกรมบังคับคดี แต่ เจ้าของเดิม ยังอาศัยอยู่และไม่ยินยอมย้ายออกจากทะเบียนบ้าน \*\*เจ้าของมีกรรมสิทธิ์ใหม่ ประสงค์จะ ย้ายเข้า เป็นเจ้าบ้าน ได้หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ นายทะเบียนผู้รับแจ้งไม่สามารถย้ายชื่อเจ้าของมีกรรมสิทธิ์ใหม่ เข้ามาเป็นเจ้าบ้านได้ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า เจ้าของกรรมสิทธิ์เดิมยังอาศัยอยู่ โดยมีได้ย้าย ออกจากบ้านเดิม และเจ้าของกรรมสิทธิ์ใหม่ไม่สามารถเข้าไปอยู่อาศัย และยังไม่ได้ เข้าครอบครองบ้านที่ซื้อมาจากกรมบังคับคดีได้

๑. ให้นายทะเบียนแนะนำเจ้าของกรรมสิทธิ์ สามารถยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอยกหมายบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานดำเนินการขับไล่ตามกฎหมาย โดยไม่ต้องฟ้องคดีใหม่ เมื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์สามารถเข้าไปอยู่อาศัยในบ้านและเข้าครอบครองบ้านเรียบร้อยแล้ว ย่อมสามารถย้ายชื่อรายการบุคคลเข้ามาเป็นเจ้าบ้านได้

เป็นไปตาม มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดว่าเจ้าบ้าน หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครองบ้าน ในฐานะเป็นเจ้าของ ผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใดก็ตาม และมาตรา ๓๐ เมื่อผู้อยู่ในบ้านย้ายที่อยู่ ออกจากบ้านเพื่อเปลี่ยนภูมิลำเนาให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง แต่ไม่ตัดสิทธิ์ ผู้ย้ายที่อยู่ที่จะแจ้งย้ายออกต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งด้วยตนเอง ประกอบระเบียบสำนักทะเบียน กลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๗๒ กำหนดว่า ให้นายทะเบียน ผู้รับแจ้งรับแจ้งการย้ายออกและย้ายเข้ารายการบุคคลตามทะเบียนบ้านได้ต่อเมื่อเจ้าของรายการ บุคคลที่ขอย้ายออกหรือย้ายเข้าได้มีการย้ายที่อยู่ออกจากบ้านหรือย้ายเข้าไปอาศัยอยู่ในบ้าน ตามทะเบียนบ้านที่แจ้งย้ายออกหรือย้ายเข้าแล้ว

/ ๒. หากผู้ร้อง...

๒. หากผู้ร้องประสงค์ยื่นคำร้องให้นายทะเบียนรับคำร้อง และดำเนินการ ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยการแจ้งให้ทำเป็นหนังสือ ว่านายทะเบียนผู้รับแจ้ง ไม่สามารถดำเนินการรับแจ้งย้ายชื่อเข้ามาเป็นเจ้าบ้านได้ เนื่องจาก ผู้ร้องมิได้ย้ายออกจากบ้านเดิม และไม่สามารถเข้าไปอยู่อาศัยและยังไม่ได้เข้าครอบครองบ้าน ที่ชื่อมาจากกรมบังคับคดีได้ เนื่องจากเจ้าของเดิมยังอาศัยและยังครอบครองบ้านอยู่ โดยมียอมย้ายออก สามารถใช้สิทธิโต้แย้งและชี้แจงข้อเท็จจริงภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง คำสั่ง

### ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พ.ร.บ.ทะเบียนราษฎรพ.ศ. ๒๕๓๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔, มาตรา ๒๙ , มาตรา ๓๐
๒. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจง ข้อเท็จจริงการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๕
๓. ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมฉบับ แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๗๒, ข้อ ๗๓

# แนวทางการออกหนังสือรับรองการตาย

## ท.ร. ๒๐/๒

\*\*\*\*\*

คำถาม กรณีการเสียชีวิตในประเทศไทยมานานแล้ว แต่ไม่มีเอกสารมรณบัตร เนื่องจากไม่ได้แจ้งหรือแจ้งแล้วแต่ชำรุดสูญหาย สามารถขอให้สำนักทะเบียนออกหนังสือรับรองการตายได้หรือไม่

คำตอบ สำนักทะเบียนสามารถออกหนังสือรับรองการตาย (ท.ร. ๒๐/๒) ได้ ดังนี้

### ๑. สถานที่ยื่นคำขอ

๑.๑ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นแห่งที่บุคคลนั้นตาย หรือมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติขณะที่มีการจำหน่ายตาย หรือสำนักทะเบียนที่ผู้ยื่นคำร้องมีชื่อในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติ โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๑.๑ ผู้ตาย มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และมีรายการบุคคลในฐานข้อมูลทะเบียนกลาง และต้องเสียชีวิตในราชอาณาจักรไทย

๑.๑.๒ ผู้ขอหนังสือรับรองการตาย ได้แก่ บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองของผู้ตาย คู่สมรสของผู้ตาย ผู้สืบสันดานของคนตาย ผู้มีส่วนได้เสียที่มีความจำเป็นต้องมีหลักฐานการตายของผู้ตาย หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าว

### ๒. พยานหลักฐาน

#### ๒.๑ ผู้ขอ

- (๑) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย
- (๒) หนังสือมอบหมายพร้อมด้วยบัตรหรือสำเนาบัตรของผู้มอบหมาย (ถ้ามี)
- (๓) หลักฐานการเป็นผู้มีส่วนได้เสีย เช่น สูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติ พินัยกรรม เป็นต้น (ถ้ามี)

#### ๒.๒ ผู้ตาย

- (๑) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (ถ้ามี)
- (๒) สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาทะเบียนประวัติหรือ เอกสารราชการที่ปรากฏชื่อรายการบุคคลและเลขประจำตัวประชาชนของผู้ตาย
- (๓) หลักฐานที่แสดงว่าผู้ตายได้ ตายในราชอาณาจักรไทย เช่น หนังสือรับรองการตาย (ท.ร. ๔/๑) รูปถ่ายงานศพของคนตาย หลักฐานการจัดการศพ เป็นต้น (ถ้ามี)

/ ข้อกฎหมาย...

## ข้อกำหนด ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๑/๑

๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด้านที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๑๕๑ ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๘ เรื่อง ชักซ้อมการปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๖๘

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๑๕๑



สำนักทะเบียนกลาง

๖๖๖ อาคารธนาลงกรณ์ทาวเวอร์ ชั้น ๑๑

ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบำ รุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๖

๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ชักซ้อมการปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๖๘

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑๐/ว ๑๕๖ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ตามที่ สำนักทะเบียนกลางแจ้งให้สำนักทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งทราบและทำความเข้าใจระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๖๘ ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานเมื่อมีผลใช้บังคับความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๒ ตอนพิเศษ ๒๕๓ ง ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางฉบับดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพในการบริการประชาชน จึงขอชักซ้อมแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เจ้านายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และนายทะเบียนผู้รับแจ้งถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. การขอหนังสือรับรองการตาย (ท.ร. ๒๐/๒) ตามข้อ ๗๑/๒ เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานการตายกรณีบุคคลที่เสียชีวิตในประเทศไทย แต่ไม่มีการแจ้งการตาย ไม่ มีมรณบัตรหรือเคยแจ้งการตายแล้ว แต่มรณบัตรหรือเอกสารรับแจ้งการตายที่นายทะเบียนผู้รับแจ้งออกให้ข้า ๑ สูญหายไม่สามารถคัดสำเนาหรือคัดทะเบียนการตายได้ โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑.๑ ผู้ตาย จะเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนก็ได้ แต่จะต้องเป็นบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และมีรายการบุคคลใน ฐานข้อมูลทะเบียนกลาง และต้องเสียชีวิตในราชอาณาจักรไทย

๑.๒ ผู้ขอหนังสือรับรองการตาย ได้แก่ บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองของคนตาย คู่สมรสของคนตาย ผู้สืบสันดานของคนตาย ผู้มีส่วนได้เสียที่มีความจำเป็นต้องมีหลักฐานการตายของคนตาย หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าว

๑.๓ พยานหลักฐาน ได้แก่

๑.๓.๑ หลักฐานผู้ขอ

(๑) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

(๒) หนังสือมอบหมายพร้อมด้วยบัตรหรือสำเนาบัตรของผู้มอบหมาย (ถ้ามี)

(๓) หลักฐานการเป็นผู้มีส่วนได้เสีย เช่น สูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้าน

หรือทะเบียนประวัติ พินัยกรรม เป็นต้น (ถ้ามี)

๑.๓.๒ หลักฐานผู้ตาย

(๑) บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (ถ้ามี)

(๒) สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาทะเบียนประวัติหรือเอกสารราชการ

ที่ปรากฏชื่อรายการบุคคลและเลขประจำตัวประชาชนของผู้ตาย

(๓) หลักฐานที่แสดงว่าผู้ตายได้ตายในราชอาณาจักรไทย เช่น หนังสือรับรองการตาย (ท.ร. ๔/๑) รูปถ่ายงานศพของคนตาย หลักฐานการจัดการศพ เป็นต้น (ถ้ามี)

๑.๓.๓ สำนักทะเบียนที่ยื่นคำร้อง ได้แก่ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น แห่งที่บุคคลนั้นตาย หรือมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติขณะที่มีการจำหน่ายตาย หรือสำนักทะเบียน ที่ผู้ยื่นคำร้องมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติ

#### ๑.๓.๔ การปฏิบัติ

(๑) ผู้ขอต้องยื่นคำร้องตามแบบ ท.ร. ๓๑ พร้อมพยานหลักฐานต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียน ตามข้อ ๑.๓.๓ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องพร้อมพยานหลักฐานของผู้ยื่นคำร้องแล้ว ให้ออกใบรับคำร้องหรือสำเนาคำร้อง ท.ร. ๓๑ มอบให้ผู้ยื่นคำร้องไว้เป็นหลักฐาน

(๒) ให้ผู้ช่วยนายทะเบียนที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นมอบหมาย แล้วแต่กรณี ดำเนินการดังนี้

(๒.๑) ตรวจสอบพยานหลักฐานของผู้ยื่นคำร้อง และตรวจสอบข้อมูลผู้ตาย จากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ว่าผู้ตายมีชื่อหรือเคยแจ้งการตายไว้แล้วหรือไม่

(๒.๒) สอบสวนผู้ยื่นคำร้องและพยานบุคคลผู้นำเชื่อถือไม่น้อยกว่าสองคน ให้ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการตายและประวัติของผู้ตาย แล้วให้ผู้ยื่นคำร้องและพยานบุคคลลงลายมือชื่อ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบันทึกการสอบสวนต่อหน้าผู้ช่วยนายทะเบียนและพยานอย่างน้อยสองคน

(๒.๓) กรณีผู้ตายได้ตายในเขตพื้นที่สำนักทะเบียนอื่น ให้สำนักทะเบียน ที่รับคำร้องส่งหนังสือขอตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังสำนักทะเบียนแห่งที่บุคคลนั้นตายพร้อมด้วยพยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาออกหนังสือรับรองการตาย ทั้งนี้ ให้สำนักทะเบียนแห่งที่บุคคลนั้นตาย แจ้งผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงกลับไปยังสำนักทะเบียนที่รับคำร้อง ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง หากไม่สามารถดำเนินการได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใดให้แจ้งเหตุที่ไม่อาจดำเนินการนั้นภายในระยะเวลาดังกล่าว ด้วย

(๒.๔) ให้ผู้ยื่นคำร้องนำพยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานหลักฐานอื่น ที่เกี่ยวข้องไปให้ผู้ช่วยนายทะเบียนตรวจสอบและสอบสวนภายในระยะเวลา ๔๐ วัน นับแต่วันที่ยื่นคำร้อง

(๒.๕) เมื่อผู้ยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการตายได้นำพยานเอกสาร พยานบุคคลและพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเสนอต่อผู้ช่วยนายทะเบียนและได้ดำเนินการตาม (๒.๑) - (๒.๔) แล้ว ให้ผู้ช่วยนายทะเบียนรวบรวมคำร้องและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง พร้อมความเห็นเสนอนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่รับพยานหลักฐานครบถ้วน เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งต่อไป

(๓) เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบความถูกต้อง ของพยานเอกสารและความครบถ้วนสมบูรณ์ของประเด็นการสอบสวนพยานบุคคลแล้ว ให้พิจารณาวินิจฉัย และมีคำสั่งให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รับเรื่องจากผู้ช่วยนายทะเบียน

(๔) กรณีนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาเห็นว่า พยานหลักฐานของผู้ร้องนำเชื่อถือได้ว่าผู้ตายได้ตายไปแล้วจริง ให้ออกหนังสือรับรองการตาย ตามแบบ ท.ร. ๒๐/๒ ให้แก่ผู้ร้อง โดยหนังสือรับรองการตาย ตามแบบ ท.ร. ๒๐/๒ ให้นายทะเบียนจัดทำเป็น ๒ ตอน มีรายการเหมือนกัน ตอนที่ ๑ มอบให้แก่ผู้ร้อง ส่วนตอนที่ ๒ ให้เก็บรักษาไว้ที่สำนักทะเบียน สามารถตรวจสอบและคัดรับรองสำเนาได้ ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนจัดทำทะเบียนคุมการออกหนังสือรับรองการตายไว้เป็นหลักฐานและลงรายการให้เป็น ปัจจุบันเสมอ

(๕) กรณีนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาเห็นว่า พยานหลักฐานของผู้ร้องไม่เพียงพอที่จะยืนยันได้ว่าผู้ตายได้ตายไปแล้วจริง ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียน ท้องถิ่นสั่งไม่อนุญาตในคำร้อง ท.ร. ๓๑ แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ร้องเป็นหนังสือทราบภายใน ๓ วันนับแต่ วันที่มีคำสั่ง โดยระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง

/ข้อพิจารณา...

ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียน สิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์ และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้ในหนังสือดังกล่าวด้วยตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ทั้งนี้ การอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

๑.๓.๕ ระยะเวลาดำเนินการ ๓๐ วัน (ไม่รวมระยะเวลาการตรวจสอบไปยังสำนักทะเบียน

แห่งที่บุคคลนั้นตาย)

อนึ่ง เนื่องจากปัจจุบันชุดคำสั่งปฏิบัติงานสำหรับการออกหนังสือรับรองการตาย ท.ร. ๒๐/๒ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ดังนั้น จึงขอให้นายทะเบียนที่เกี่ยวข้องจัดทำหนังสือรับรองการตายด้วยระบบ manual ไปพลางก่อน โดยให้จัดทำเป็น ๒ ฉบับที่มีข้อความถูกต้องตรงกัน ฉบับหนึ่งมอบให้แก่ผู้ยื่นคำขอ ส่วนอีกฉบับให้เขียนหรือพิมพ์คำว่า “สำเนาฉบับ” ไว้ด้านบนเหนือรูปครุฑเพื่อบันทึกภาพ (scan) ไว้ในฐานข้อมูลฯ และจัดเก็บเอกสารไว้เป็นหลักฐาน เมื่อชุดคำสั่งปฏิบัติงานสำหรับการออกหนังสือรับรองการตาย ท.ร. ๒๐/๒ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เสร็จสมบูรณ์แล้ว จะได้แจ้งให้ทราบต่อไป

๒. การแจ้งการย้ายออกของบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศ ตามข้อ ๘๔/๑ เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับกรณีบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศ และไม่ประสงค์ที่จะย้ายออกจากทะเบียนบ้านเดิม ไปอยู่ในทะเบียนบ้านกลาง โดยดำเนินการดังนี้

๒.๑ ให้เจ้าบ้านที่มีผู้ย้ายออกจากบ้านเพื่อไปต่างประเทศ หรือผู้ที่ประสงค์จะ ย้ายออก หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบุคคลดังกล่าว ยื่นคำร้องตามแบบ ท.ร. ๓๑ ต่อผู้รับแจ้ง ณ สำนักทะเบียนอำเภอ หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นแห่งที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๓ หรือ ท.ร. ๑๔ แล้วแต่กรณี พร้อมด้วยบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยของผู้แจ้ง หนังสือมอบหมาย พร้อมด้วยบัตรหรือสำเนาบัตรของผู้มอบหมาย (ถ้ามี) และสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่จะแจ้งย้ายออก (ถ้ามี) กรณีดังกล่าวจะไม่สามารถยื่นคำร้องขอแจ้งย้ายปลายทางหรือแจ้งย้ายต่างสำนักทะเบียนที่ผู้ย้ายไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านได้

๒.๒ เมื่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ได้รับแจ้งการย้ายออก ให้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๒.๑ ตรวจสอบสถานะของผู้แจ้งว่าเป็นเจ้าบ้าน หรือผู้ประสงค์จะย้ายออก หรือเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมาย แล้วตรวจสอบเอกสารหลักฐานของผู้แจ้ง หากผู้แจ้งไม่มีหรือไม่ได้นำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่ปรากฏรายการบุคคลที่จะแจ้งย้ายออกมาด้วย ให้นายทะเบียนบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

๒.๒.๒ กรณีเจ้าบ้านซึ่งมิใช่ผู้ย้ายที่อยู่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้านเป็นผู้แจ้งย้าย ให้นายทะเบียนสอบถามบันทึกให้ปรากฏเป็นหลักฐานว่าการแจ้งย้ายที่อยู่ดังกล่าวเป็นไปตามเจตนาของผู้ย้ายที่เดินทางไปต่างประเทศ และผู้แจ้งยอมรับในความผิดที่จะเกิดขึ้นหากมิได้เป็นไปตามถ้อยคำที่แจ้งไว้กับนายทะเบียน

๒.๒.๓ รับแจ้งการย้ายออกตามข้อ ๘๑ โดยอนุโลม และพิมพ์ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ เท่านั้น เพื่อให้ผู้แจ้งตรวจสอบความถูกต้องและลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน แล้วจัดเก็บเอกสารแจ้งการย้ายที่อยู่ดังกล่าวเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ตามขั้นตอนที่กำหนด

๒.๒.๔ จำหน่ายรายการผู้ย้ายที่อยู่ในทะเบียนบ้านในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร และสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน โดยประทับคำว่า “ย้าย” ด้วยหมึกสีน้ำเงิน ไว้หน้ารายการคนย้ายออก และหมายเหตุในใบแจ้งการย้ายที่อยู่และสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านในช่อง “ไปอยู่ที่” ว่า “ไปประเทศ.....”

๒.๒.๕ เพิ่มชื่อผู้ย้ายเข้าในทะเบียนบ้านชั่วคราวสำหรับบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศ ของสำนักทะเบียน หากสำนักทะเบียนใดยังไม่มีทะเบียนบ้านชั่วคราวดังกล่าว ให้กำหนดทะเบียนบ้านชั่วคราวสำหรับบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศประจำสำนักทะเบียนด้วย

๒.๓ กรณีบุคคลดังกล่าวเดินทางกลับจากต่างประเทศและประสงค์แจ้งการย้ายที่อยู่ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งดำเนินการตรวจสอบหลักฐานการเดินทางกลับจากต่างประเทศของผู้ย้ายที่อยู่ แล้วดำเนินการรับแจ้งย้ายออกจากทะเบียนบ้านชั่วคราวสำหรับบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศไปเข้าทะเบียนบ้านตามที่อยู่แจ้งประสงค์จะขอย้ายเข้า ตามระเบียบว่าด้วยการย้ายต่อไป

๓. กรณีคนสัญชาติไทยที่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านเสียสัญชาติไทยตามกฎหมายตามข้อ ๑๑๕/๒ เมื่อสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นได้รับแจ้งหรือตรวจพบรายการบุคคลใดในทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ หรือทะเบียนบ้านกลาง ท.ร. ๑๔ ซึ่งสำนักทะเบียนกลางได้บันทึกเพิ่มเติมรายการในทะเบียนประวัติราษฎรไว้ว่าเป็นผู้เสียสัญชาติไทยตามประกาศการเสียสัญชาติไทยในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ดำเนินการดังนี้

๓.๑ หากผู้เสียสัญชาติไทยเป็นบุคคลประเภท ๘ กลุ่มทั่วไป และมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ให้นายทะเบียนดำเนินการแก้ไขรายการสัญชาติจาก "สัญชาติไทย" เป็น "ไม่ได้สัญชาติไทย" หรือ "สัญชาติอื่น" ตามที่ระบุในใบสำคัญถิ่นที่อยู่ ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๑) โดยไม่ต้องจำหน่ายเลขประจำตัวประชาชนเดิม

๓.๒ หากผู้เสียสัญชาติไทยเป็นบุคคลประเภท ๘ กลุ่มอื่น อาทิ กลุ่มที่ได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือกลุ่มที่ได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น และมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ให้นายทะเบียนดำเนินการจำหน่ายเลขประจำตัวประชาชนเดิม แล้วกำหนดเลขประจำตัวประชาชนใหม่เป็นบุคคลประเภท ๘ กลุ่มทั่วไป ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๓) โดยปฏิบัติตามระเบียบข้อ ๑๐๑ โดยอนุโลม

๓.๓ หากผู้เสียสัญชาติไทยเป็นบุคคลประเภท ๑, ๒, ๓, ๔, ๕ หรือ ๘ ที่ไม่มีหรือไม่ทราบว่ามีใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ให้นายทะเบียนดำเนินการจำหน่ายเลขประจำตัวประชาชนเดิม แล้วกำหนดเลขประจำตัวประชาชนใหม่เป็นบุคคลประเภท ๘ กลุ่มทั่วไป ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดในข้อ ๑๓๔ (๒๓) โดยปฏิบัติตามระเบียบข้อ ๑๐๔ โดยอนุโลม และหากภายหลังปรากฏว่าผู้เสียสัญชาติไทยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำหลักฐานใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวมาแสดงต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการตามระเบียบข้อ ๑๐๑ ต่อไป

๓.๔ เมื่อนายทะเบียนได้ดำเนินการตามข้อ ๓.๑ ข้อ ๓.๒ หรือข้อ ๓.๓ แล้ว ให้แจ้งเจ้าบ้านนำสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาแก้ไขรายการให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่รับหนังสือแจ้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายนิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร)  
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนการทะเบียนราษฎร  
โทร ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๒-๖  
โทรสาร ๐-๒๗๙๑-๗๓๓๙

# ขอมีบัตรครั้งแรก อายุเกิน ๑๕ ปี

## ปัจจุบันต้องทำอะไรบ้าง

คำถาม ผู้ยื่นคำขอมีบัตรครั้งแรกอายุเกินกว่า ๑๕ ปี พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำอะไร ยังคงต้องส่งเรื่องให้สำนักทะเบียนกลางเปิดระบบหรือไม่

คำตอบ กรณีดังกล่าวสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องส่งเอกสารหลักฐานให้สำนักทะเบียนกลาง เพื่อเปิดระบบอีกต่อไป เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอมีบัตรครั้งแรกของบุคคลที่มีอายุเกินกว่า ๑๕ ปี ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ผู้ขอมีบัตร ยื่นคำขอ ตามแบบ บ.ป. ๑

### หลักฐาน

๑.๑ สูติบัตร หากไม่มีให้เรียกหลักฐานอื่น ได้แก่

๑.๒ เอกสารที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน ใบสุทธิ

ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น

### สอบสวนพยาน

๑.๓ บุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอมีบัตรแทน หรือ

๑.๔ เจ้าบ้าน หรือ

๑.๕ บุคคลผู้นำเชื้อถือ

๒. พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องตรงกันของรายการที่ปรากฏในฐานข้อมูล การทะเบียนราษฎร และหลักฐานประกอบการขอมีบัตร เมื่อพิจารณาเห็นว่า ผู้ขอมีบัตรมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ กฎหมายกำหนดให้มีบัตรได้ และหลักฐานที่นำมาแสดงเป็นที่เชื่อถือได้ ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ทำบัตร

๓. อำเภอ เทศบาลและเมืองพัทยาที่รับคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนในกรณีดังกล่าว สามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องส่งเอกสารหลักฐานให้สำนักทะเบียนกลางเพื่อเปิดระบบอีกต่อไป ทั้งนี้ รวมถึงคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับเรื่องไว้ก่อนจะมีหนังสือแจ้งปรับปรุงแนวทาง ปฏิบัติและยังไม่ได้ทำการพิจารณาผลและเปิดระบบด้วย \*\*\*ให้นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล และปลัดเมืองพัทยา เป็นผู้พิจารณาและออกคำสั่งในเอกสารที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง\*\*\* และกำหนดให้ใช้บัตร ประจำตัวและรหัสปฏิบัติงานของนายอำเภอ ปลัดเทศบาลและปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี เว้นแต่ไม่มีผู้ดำรง ตำแหน่งดังกล่าว หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ติดต่อเป็นระยะเวลานานเกินกว่า ๑๕ วัน ให้ผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งดังกล่าวหรือผู้รักษาราชการแทนในลำดับแรกเป็นผู้พิจารณาและออกคำสั่ง

๔. หากมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้ง เป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบโดยระบุเหตุผลอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ สิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นอุทธรณ์และเวลาการอุทธรณ์ไว้ในหนังสือดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

/ ข้อกฎหมาย...

## ข้อกำหนด ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕
๒. ระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๖ , ข้อ ๙ - ข้อ ๑๔
๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๔๗๔๗ และ มท ๐๓๐๙.๖/๙๗๓๗ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘ เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน.
๔. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๒/ว ๒๖๐๖๖ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติกรณีระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน



ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๒๒๓๔๗

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอักษะรังค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

- อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ลับ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๑๙ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖  
 ๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๖๕ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๖  
 ๓. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๖๙ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงมหาดไทยและสำนักทะเบียนกลาง ได้กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน กรณีการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน ๑๕ ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ขอมีบัตรภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทำให้เกิดช่องว่างนำไปสู่การทุจริตสวมตัวหรือสวมรายการทางทะเบียนของบุคคลอื่นเพื่อขอทำบัตรครั้งแรก โดยทุจริตหรือการทุจริตในกรณีอื่น ๆ จึงได้มีมาตรการปิดระบบการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับบุคคลที่ขอทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกที่มีอายุเกิน ๑๕ ปีขึ้นไป และพิจารณาเปิดระบบ ให้สามารถดำเนินการได้เป็นรายกรณี นั้น

กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน ๑๕ ปีขึ้นไป เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดความคล่องตัว ตลอดจนเป็นการอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชน จึงขอให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้อำเภอ เทศบาล และเมืองพัทยา ที่รับคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนในกรณีดังกล่าว ดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องส่งเอกสารหลักฐานให้สำนักทะเบียนกลางเพื่อเปิดระบบอีกต่อไป ทั้งนี้ รวมถึงคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับเรื่องไว้ก่อนจะมีหนังสือแจ้งการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติจากกระทรวงมหาดไทยและยังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาและเปิดระบบจากสำนักทะเบียนกลางด้วย ซึ่งสำนักทะเบียนกลาง ได้เปิดระบบงานทะเบียนสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่เรียบร้อยแล้ว

๒. เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เข้มงวดขึ้น ให้แจ้งนายอำเภอ ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาและออกคำสั่งในเอกสารที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง และกำหนดให้ใช้บัตรประจำตัวและรหัสปฏิบัติงานของนายอำเภอ ปลัดเทศบาลหรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี เว้นแต่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติราชการติดต่อกันได้เป็นเวลานานเกินกว่า ๑๕ วัน ให้ผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว หรือผู้รักษาราชการแทนในลำดับแรกเป็นผู้พิจารณาและออกคำสั่งแทน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และให้แจ้งอำเภอ เทศบาล และเมืองพัทยา ทราบปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอรรถวิชช์ สิมทันรัตน์)  
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๙๓๖



ที่ มท ๐๓๐๙.๖/๘๕๓๓๓

กระทรวงมหาดไทย  
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ลับ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๖/๓๙๙๖ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖  
 ๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๖๕ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๖  
 ๓. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๖๙ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงมหาดไทยและสำนักทะเบียนกลาง ได้กำหนดมาตรการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน กรณีการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน ๑๕ ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ขอมีบัตรภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดทำให้เกิดช่องว่างนำไปสู่การทุจริตสวมตัวหรือสวมรายการทางทะเบียนของบุคคลอื่นเพื่อขอทำบัตรครั้งแรกโดยทุจริตหรือการทุจริตในกรณีอื่น ๆ จึงได้มีมาตรการปิดระบบการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับบุคคลที่ขอทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกที่มีอายุเกิน ๑๕ ปีขึ้นไป และพิจารณาเปิดระบบ ให้สามารถดำเนินการได้เป็นรายกรณี นั้น

กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อให้การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน ๑๕ ปีขึ้นไป เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดความคล่องตัว ตลอดจนเป็นการอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชน จึงขอให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้สำนักงานเขต ที่รับคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนในกรณีดังกล่าว ดำเนินการได้เอง โดยไม่ต้องส่งเอกสารหลักฐานให้สำนักทะเบียนกลางเพื่อเปิดระบบอีกต่อไป ทั้งนี้ รวมถึงคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับเรื่องไว้ก่อนจะมีหนังสือแจ้งการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติจากกระทรวงมหาดไทย และยังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาและเปิดระบบจากสำนักทะเบียนกลางด้วย ซึ่งสำนักทะเบียนกลาง ได้เปิดระบบงานทะเบียนสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่เรียบร้อยแล้ว

๒. เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เข้มงวดขึ้น ให้แจ้งผู้อำนวยการเขต เป็นผู้พิจารณาและออกคำสั่งในเอกสารที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง และกำหนดให้ใช้บัตรประจำตัว และรหัสปฏิบัติงานของผู้อำนวยการเขต เว้นแต่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติราชการติดต่อกันได้เป็นเวลานานเกินกว่า ๑๕ วัน ให้ผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว หรือผู้รักษาราชการแทนในลำดับแรก เป็นผู้พิจารณาและออกคำสั่งแทน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และให้แจ้งสำนักงานเขตถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอรรชิษฐ์ สัมพันธ์รัตน์)  
ปลัดกระทรวงมหาดไทยกรมการปกครอง  
สำนักบริหารการทะเบียน  
โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๙๓๖



ที่ มท ๐๓๐๙.๒/ว ๒๖๐๖๖

กรมการปกครอง  
ถนนอัษฎางค์ กทม ๑๐๒๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติการณระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน  
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

- อ้างถึง ๑. พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
- ๒. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๕๒) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ออกตามความในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖
- ๓. ระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม
- ๔. ระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำแนะนำการใช้งานระบบโปรแกรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘ กำหนดให้การขอมีบัตร การขอมีบัตรใหม่ การขอเปลี่ยนบัตร การออกบัตรและการออกไปรับ และการออกใบแทนใบรับ ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๕๒) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ออกตามความในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ กำหนดให้การขอมีบัตร ให้ผู้ขอพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือขวาและซ้ายเพื่อจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนบัตร สำหรับการขอมีบัตรใหม่หรือเปลี่ยนบัตรให้ผู้ขอพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือขวาและซ้ายเพื่อเปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์เพื่อยืนยันตัวตนบุคคล และระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๕๔ วรรคสอง กำหนดให้การขอมีบัตร ขอมีบัตรใหม่หรือขอเปลี่ยนบัตรของผู้ที่เคยจัดทำบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์และมีข้อมูลเกี่ยวกับบัตรของผู้นั้นในฐานข้อมูลทะเบียนบัตร ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบประวัติการทำบัตร ภาพใบหน้าของผู้ขอมีบัตรและทำการเปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือผ่านทางระบบการจัดทำบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์กับฐานข้อมูลทะเบียนบัตร เมื่อระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรของบุคคลดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่รวบรวมหลักฐานของผู้ขอมีบัตรเสนอให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณา โดยไม่ต้องเรียกหลักฐานเอกสารอื่นใดอีก ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรการอำนวยความสะดวกและลดภาระแก่ประชาชน โดยการไม่เรียกสำเนาเอกสารที่ทางราชการออกให้ประชาชนและนโยบายการใช้บัตรประจำตัวประชาชนเพียงใบเดียวในการติดต่อราชการ นั้น

กรมการปกครอง ขอเรียนว่า ได้พัฒนาปรับปรุงระบบโปรแกรมการออกบัตรประจำตัวประชาชน ในการตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลของผู้ขอมีบัตรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนเจ้าหน้าที่และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจพิจารณาอนุญาตให้ทำบัตรให้เป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบมากขึ้น โดยได้เพิ่มการตรวจสอบด้วยเทคโนโลยีระบบการรู้จำใบหน้า (Face Recognition) และทำการเปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือและภาพใบหน้าของผู้ขอมีบัตรกับฐานข้อมูล

/ทะเบียนกลาง...

ทะเบียนกลาง เช่น ฐานข้อมูลบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ ฐานข้อมูลชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ซึ่งในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน หากระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรระบบก็จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกระบวนการออกบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบ คอมพิวเตอร์ ในขั้นตอนต่อ ๆ ไปตามลำดับ แต่หากผลการตรวจสอบโดยมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน เช่น พบว่าผู้ขอมีบัตรมีลายพิมพ์นิ้วมือไม่ตรงกับลายพิมพ์นิ้วมือที่จัดเก็บในระบบสืบค้นและตรวจสอบข้อมูลอัตลักษณ์ (Matcher) ของฐานข้อมูลทะเบียนบัตร หรือลายพิมพ์นิ้วมือซ้ำซ้อนกับบุคคลอื่น หรือมีภาพใบหน้าซ้ำซ้อนกับบุคคลอื่น เป็นต้น ซึ่งสาเหตุการปฏิเสธอาจเกิดจากการทุจริตสวมตัวทำบัตร หรือความผิดพลาดของระบบ หรือสาเหตุอื่น ๆ ก็ได้ ดังนั้น เพื่อให้รายการในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนมีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน จึงขอชักชวนแนวทางปฏิบัติกรณีระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ดังนี้

๑. เมื่อระบบทำการเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือและภาพใบหน้าของผู้ขอมีบัตรแล้วแจ้งผลการตรวจสอบโดยมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ระบบจะปรากฏปุ่ม “ยกเลิกการขอมีบัตร” และ “พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเพิ่มเติม” โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเบื้องต้นว่าผู้ขอมีบัตรเป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่ และมีความจำเป็นจะต้องเรียกเอกสารหลักฐานหรือสอบสวนเจ้าบ้านหรือบุคคลผู้นำเชื้อถือเพิ่มเติมหรือไม่ ในกรณีที่ต้องเรียกเอกสารหลักฐานหรือสอบสวนบุคคลเพิ่มเติม ให้สอบถามผู้ยื่นคำขอมีบัตรว่า มีความพร้อมและประสงค์จะดำเนินการต่อในวันนั้นหรือไม่ หากผู้ขอมีบัตรมีความพร้อมและประสงค์ดำเนินการต่อไปก็ให้กดปุ่ม “พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเพิ่มเติม” และหากผู้ขอมีบัตรไม่ประสงค์ดำเนินการต่อไปก็ให้กดปุ่ม “ยกเลิกการขอมีบัตร” เพื่อออกจากโปรแกรม ทั้งนี้ ห้ามมิให้อาศัยเหตุดังกล่าวปฏิเสธการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนผู้ขอรับบริการ

๒. ในกรณีกดปุ่ม “พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเพิ่มเติม” แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและพิจารณาเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือและภาพใบหน้าที่จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรกับลายนิ้วมือและภาพใบหน้าของผู้ขอมีบัตรด้วยตนเอง เพื่อยืนยันว่าเป็นบุคคลเดียวกัน และในกรณีเช่นนี้หรือไม่ปรากฏลายพิมพ์นิ้วมือในฐานข้อมูลทะเบียนบัตร พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเรียกเอกสารหลักฐานหรือสอบสวนเจ้าบ้านหรือบุคคลผู้นำเชื้อถือแล้วแต่กรณี เพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็นตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๑ แล้วแต่กรณี ประกอบระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕ โดยให้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางและระบบบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ (Linkage Center) หรือเอกสารหลักฐานที่ผู้ขอมีบัตรนำมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยตนเองด้วยความสมัครใจ และสอบสวนให้ทราบถึงสาเหตุที่ลายนิ้วมือหรือภาพใบหน้าไม่เหมือนกัน เป็นเพราะเหตุใด เป็นบุคคลเดียวกับผู้เป็นเจ้าของรายการที่แท้จริงหรือไม่ อย่างไร และยืนยันการใช้ลายนิ้วมือปัจจุบันจัดเก็บลงในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรแทนลายพิมพ์นิ้วมือเดิมเพื่อใช้อ้างอิงในการขอมีบัตรครั้งต่อไป

๓. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว และพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรอนุญาตให้ทำบัตรได้ ให้เจ้าหน้าที่เข้าระบบการออกบัตรประจำตัวประชาชนอีกครั้งซึ่งระบบจะปรากฏข้อความว่า “พบคำร้องเลขที่ ....รอสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อยืนยันให้ทำบัตร จะต้องให้ .... ยืนยันตัวตนโดยลายพิมพ์นิ้วมือ” พร้อมปุ่ม “ตกลง” ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยืนยันให้ทำบัตรโดยสแกนลายพิมพ์นิ้วมือของตนเองเพื่อยืนยันการอนุญาตและสแกนเอกสารหลักฐานและบันทึกการสอบสวนจัดเก็บพร้อมกับคำขอมีบัตร (บ.ป.๑) ด้วยทุกครั้ง แต่ถ้าหากว่าพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอเชื่อถือได้ หรือกรณีอื่นใดที่ไม่สมควรอนุญาตให้ทำบัตร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยกเลิกรายการที่บันทึกไว้ แล้วแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบโดยพลัน โดยให้ระบุเหตุผล

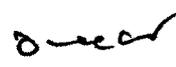
/จ อย่างไม่ย่อ...

ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ สิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์ และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้ในหนังสือดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๔. กรณีหากพบว่าการขอมีบัตรในครั้งนั้นมีการทุจริต ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ขอมีบัตรโดยเร็ว และดำเนินการตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๒๓ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เรื่อง แนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน โดยเคร่งครัด

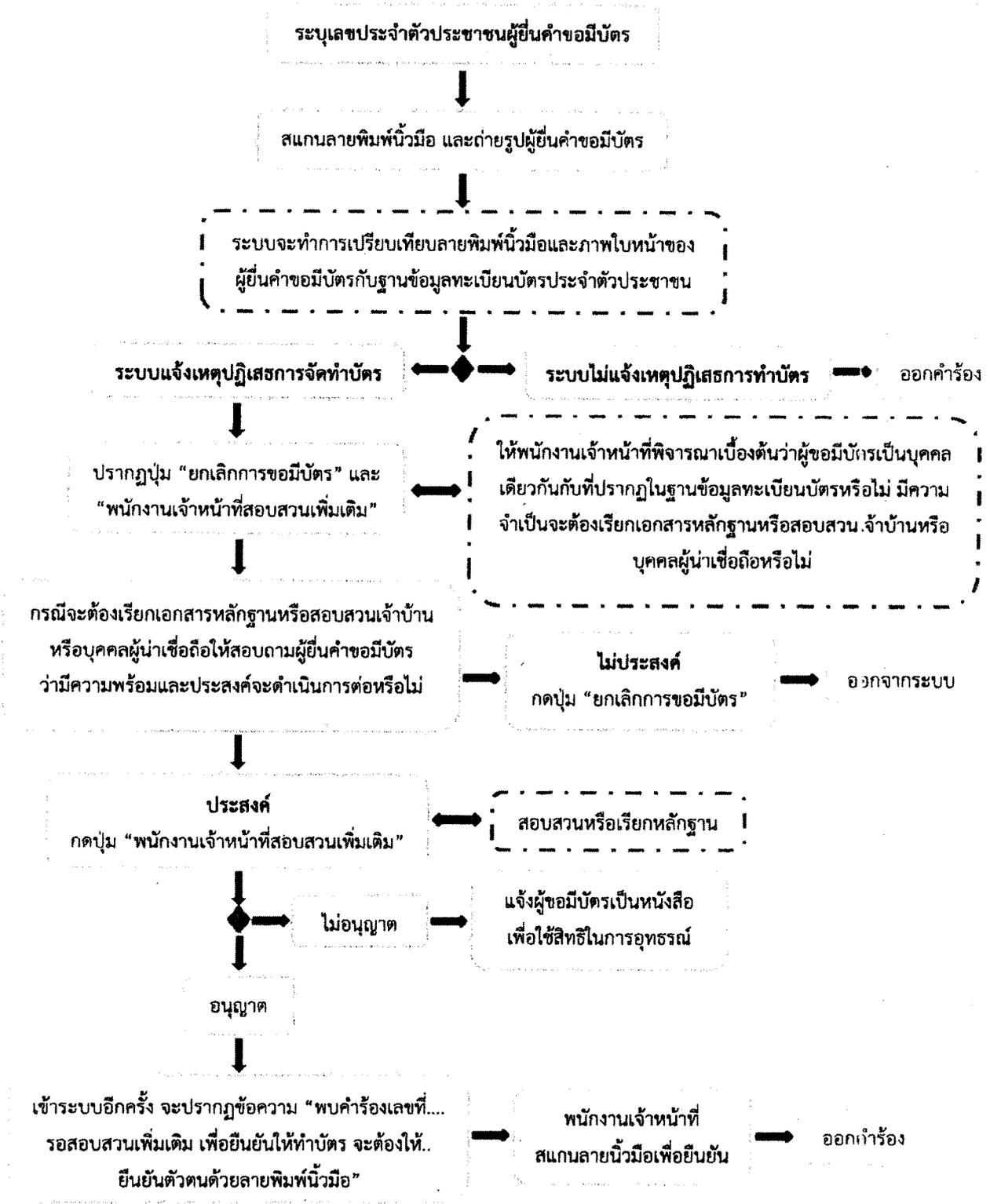
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและสั่งการให้อำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

  
วิมลตำรวจโท  
(อาทิตย์ บุญยะโสภิต)  
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน  
โทร. ๐-๒๗๙๑-๗๖๑๓  
โทรสาร ๐-๒๙๐๖-๙๒๘๙

แนวทางปฏิบัติการมีระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน  
(แนบท้ายหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๒/ว ๒๖๐๖๖ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒)



หมายเหตุ ควรสอบสวนให้ทราบถึงสาเหตุที่ลายนิ้วมือหรือภาพใบหน้าไม่เหมือนกัน เป็นเพราะเหตุใด เป็นบุคคลเดียวกับผู้เป็นเจ้าของรายการที่แท้จริงหรือไม่ อย่างไร และยืนยันการใช้ลายนิ้วมือปัจจุบันจัดเก็บลงในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรแทนลายพิมพ์นิ้วมือเดิมเพื่อใช้อ้างอิงในการขอมีบัตรครั้งต่อไป

# เราต้องทำอะไร???? เมื่อตรวจพบว่า ภาพในฐานข้อมูลบัตรฯ ติดรูปถ่ายสลับตัว

\*\*\*\*\*

คำถาม กรณีตรวจสอบฐานข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนพบว่า ผู้ยื่นคำขอมีบัตรมีภาพใบหน้าทั้งหมด ๒ ครั้ง และระบบแจ้งลายพิมพ์นิ้วมือผ่าน แต่ในการขอมีบัตรครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีการติดรูปถ่ายผิดตัว สลับกับผู้ขอมีบัตรท่านที่มีลำดับหมายเลขคำขอใกล้เคียงกัน ต่อมาในการขอมีบัตรครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ระบุว่าขอมีบัตรอื่น ๆ (บัตรเดิมติดรูปถ่ายผิดตัว) และมีการรับรองบุคคลจากผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ขณะนั้น กรณีดังกล่าวสำนักทะเบียนต้องดำเนินการอย่างไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ในขั้นตอนของการทำบัตรสามารถดำเนินการแก้ไขได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบรายการบัตรของผู้ยื่นจากฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนก่อนทุกครั้ง โดยทำการตรวจเปรียบเทียบภาพใบหน้าในรายการบัตรเดิมของผู้ยื่นคำขอมีบัตรว่าถูกต้องตรงกันและเป็นของผู้ยื่นคำขอทุกรายการหรือไม่ อย่างไร หากถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงให้ดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

๒. หากพบรายการในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนมีภาพใบหน้าไม่ตรงกันและมีการติดรูปถ่ายสลับกัน กล่าวคือ เลขคำขอมีบัตรที่ปรากฏบนรูปถ่ายไม่ตรงเลขอนุญาตให้ทำบัตร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำขอเป็นเจ้าของรายการที่แท้จริงและเป็นการติดรูปถ่ายของผู้อื่นไว้ในรายการขอมีบัตรของผู้ยื่นคำขอแทน รวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องส่งให้ส่วนบัตรประจำตัวประชาชนสำนักบริหารการทะเบียน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และรีบดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ยื่นคำขอมีบัตรทันทีโดยไม่ต้องรอการปรับปรุงแก้ไขรายการในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนก่อนแต่อย่างใด ทั้งนี้ หากเกิดข้อร้องเรียนว่ามีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันสมควร จะถือว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่และต้องพิจารณาโทษทางวินัยตามสมควร

ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๒/ว ๗๓๗๐ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๕ เรื่อง การตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงรายการในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน กรณีติดรูปถ่ายสลับกัน

๑๙๕

สำนักบริหาร ทหารทะเบียน



ที่ มท ๐๓๐๙.๒/ว ๗๓๗๐

กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๔ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง การตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงรายการในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนกรณี  
ติดรูปถ่ายสลับกัน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแจ้งกรณีมีราษฎรร้องเรียนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ว่าไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาและจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้เนื่องจากได้ตรวจพบว่ามีรายการติดรูปถ่ายสลับกันปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน

กรมการปกครอง พิจารณาเห็นว่าข้อร้องเรียนดังกล่าวเกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดในการติดรูปถ่ายสลับกันในคำขอมิบัตร (บ.ป.๑) ซึ่งจัดเก็บได้ด้วยระบบไมโครฟิล์มก่อนที่จะมีการออกบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นหลักฐานและประโยชน์ในการตรวจสอบข้อมูลรายการบัตรเดิม จึงได้นำรายการในคำขอมิบัตรพร้อมรูปถ่ายที่มีอยู่นั้นไปจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบให้ถูกต้องชัดเจนก่อนพิจารณาออกบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ยื่นคำขอในแต่ละราย ซึ่งได้กำหนดให้เป็นระเบียบปฏิบัติและเป็นมาตรการในการป้องกันการแอบอ้างทุจริตสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและป้องกันมิให้เกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีก ขอให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร สั่งการให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ในขั้นตอนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบรายการบัตรของผู้ยื่นคำขอมิบัตรจากฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนก่อนทุกครั้ง โดยทำการตรวจเปรียบเทียบภาพถ่ายใบหน้าในรายการบัตรเดิมของผู้ยื่นคำขอมิบัตรว่าถูกต้องตรงกันและเป็นของผู้ยื่นคำขอมิบัตรหรือไม่ อย่างไร หากถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงก็ให้ดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

๒. หากพบรายการในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนมีภาพถ่ายใบหน้าไม่ตรงกันและเป็นการติดรูปถ่ายสลับกัน กล่าวคือ เลขหมายคำขอมิบัตรที่ปรากฏบนรูปถ่ายไม่ตรงกับ

เลขที่อนุญาตให้ทำบัตร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำขอเป็นเจ้าของรายการที่แท้จริงและเป็นการตีกรูปร่างของผู้อื่นไว้ในรายการขอมีบัตรของผู้ยื่นคำขอแทนรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องส่งให้ส่วนบัตรประจำตัวประชาชน สำนักบริหารการทะเบียนเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และให้รับดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่ผู้ยื่นคำขอมีบัตรทันทีโดยไม่ต้องรอการปรับปรุงแก้ไขรายการในฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนก่อนแต่อย่างใด ทั้งนี้ หากเกิดข้อร้องเรียนว่ามีการปฏิเสธของเจ้าหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันสมควร จะถือว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่และต้องพิจารณาโทษทางวินัยตามสมควรด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายสุกิจ เจริญรัตนกุล)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนบัตรประจำตัวประชาชน

โทร. ๐ - ๒๗๙๑ - ๗๖๑๖

โทรสาร ๐ - ๒๙๐๖ - ๙๒๗๙

# หลาน กับ อา จะสมรสกันได้หรือไม่

ไปดูกัน...



คำถาม หลาน มีความประสงค์ จะจดทะเบียนสมรสกับอา ผู้เป็นน้องของพ่อได้หรือไม่  
อย่างไร

คำตอบ สามารถทำการสมรสกันได้ เนื่องจาก *ไม่เข้าเงื่อนไขต้องห้าม* ตามประมวล  
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๕๐ โดยเหตุผลตามกฎหมาย ดังนี้

๑. กฎหมายกำหนดว่า บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป  
หรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ก็ดี จะทำการสมรสกัน*ไม่ได้*  
ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่ชอบด้วยกฎหมาย  
หรือไม่

๒. ดังนั้น กฎหมายกำหนดเงื่อนไขเฉพาะญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป  
หรือลงมา เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ซึ่งถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึง  
ว่าจะเป็นที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เท่านั้น กรณีดังกล่าวการจดทะเบียนสมรส  
ระหว่างหลาน กับ อา ย่อมสามารถทำการสมรสกันได้

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๕๐ ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิต  
โดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกัน  
ไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่ชอบด้วยกฎหมาย  
หรือไม่

## เราหย่ากันแล้วนะ ...

### แต่ เค้าขอใช้ชื่อสกุลของตัวเองต่อได้ไหม???

\*\*\*\*\*

คำถาม กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าฝ่ายชายสามารถขอบันทึกเพิ่มเติมท้ายทะเบียนการหย่า (คร.๖) ว่า “คู่หย่าฝ่ายชายยินยอมให้คู่หย่าฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลของตนต่อไปได้” ได้หรือไม่

คำตอบ กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าไม่สามารถยินยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้ชื่อสกุลของตนต่อไปได้ โดยเหตุผลตามกฎหมาย ดังนี้

๑. กฎหมายกำหนดว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน”

๒. กฎหมายกำหนดเรื่องการตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสว่า \*\*สามารถกระทำได้ในขณะที่การสมรสยังไม่สิ้นสุดลง เท่านั้น\*\* ดังนั้น เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า สืบตามกฎหมาย ในเรื่องการ ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งจึงย่อมสิ้นสุดลง ด้วย

### ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

มาตรา ๑๒ คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้

ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

มาตรา ๑๓ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายซึ่งยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๓๓๐๒๘ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๘ เรื่อง หลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามกฎหมายว่าด้วยชื่อสกุล

# **\*\*อยากรู้จัง!!!!\*\* สมรสกันแล้ว สามารถสลับไขว้ ใช้ชื่อสกุลกันได้หรือไม่???**

\*\*\*\*\*

**คำถาม** การใช้ชื่อสกุลคู่สมรส ต่างฝ่ายสามารถใช้ชื่อสกุลของแต่ละฝ่ายในลักษณะไขว้ได้หรือไม่ อย่างไร กล่าวคือ ฝ่ายที่หนึ่งใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่สอง และขณะเดียวกันฝ่ายที่สองใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่หนึ่ง

**คำตอบ** การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสต้องมีการใช้ชื่อสกุลร่วมกัน ต่างฝ่ายต่างจะใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง ในลักษณะไขว้หรือสลับการใช้ชื่อสกุลกระทำไม่ได้ โดยเหตุผลทางกฎหมาย ดังนี้

๑. กฎหมายกำหนดให้คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

๒. กรณีดังกล่าว คู่สมรสสามารถตกลงกันว่า จะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น เช่น ฝ่ายชายประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายหญิง หรือฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย เป็นต้น

## **ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง**

๑. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘  
มาตรา ๑๒ สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้

ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๓๓๐๒๘ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๘  
เรื่อง หลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามกฎหมายว่าด้วยชื่อสกุล

## **จดทะเบียนสมรสในต่างประเทศ**

**มีชื่อสกุลแยกตามเพศ “ชาย ลงท้าย ก็  
หญิง ต้องลงท้ายเป็น “ก้า” เราทำอย่างไรดีล่ะ....**

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๓๓๐๒๘



กรมการปกครอง

๖๖๖ อาคารธานาลงกรณ์ทาวเวอร์ ชั้น ๑๑

ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบำหรุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

๑๕ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง หลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

- อ้างถึง
๑. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ กรณีพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
  ๒. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘
  ๓. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑
  ๔. หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๑/๐๑๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗
  ๕. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๑ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘
  ๖. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๑๙๘๐ ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙
  ๗. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๔๓๐๒ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗
  ๘. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๗๑๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗

ตามที่กรมการปกครอง ได้แจ้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้จังหวัด และกรุงเทพมหานคร แจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตถือปฏิบัติไปแล้ว นั้น

กรมการปกครอง ได้รับข้อหารือเกี่ยวกับหลักการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส จากกรุงเทพมหานคร จังหวัด และสำนักทะเบียนอำเภอ/เขตหลายแห่ง โดยสรุปประเด็นที่มีการหารืออยู่เป็นประจำและข้อแนะนำ ดังนี้

๑. คู่สมรสสามารถใช้ชื่อสกุลของแต่ละฝ่ายในลักษณะไขว้ได้หรือไม่ อย่างไร กล่าวคือ ฝ่ายที่หนึ่งใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่สอง และขณะเดียวกันฝ่ายที่สองใช้ชื่อสกุลของฝ่ายที่หนึ่ง

๒. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน จะต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายชายก่อนหรือไม่ อย่างไร

๓. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงได้ใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ หากต่อมาประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น (ข.๔) หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม (ข.๕) ผู้นั้นจะต้องเปลี่ยนกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อนหรือไม่

๔. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ต่อมาฝ่ายชายได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม และฝ่ายหญิงประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลใหม่ตามฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงจะต้องเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อน หรือว่าสามารถขอลอกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ฉบับใหม่ได้เลย

๕. กรณีการจด...

๕. กรณีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายต่างประเทศ ระบุว่าฝ่ายชายมีชื่อสกุลลงท้ายด้วยคำว่า "กี" ภายหลังจากจดทะเบียนสมรส ฝ่ายหญิงตกลงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชายแต่ชื่อสกุลจะต้องลงท้ายด้วยคำว่า "ก้า" เนื่องจากเป็นเพศหญิง สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตจะต้องออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นชื่อสกุลที่ลงท้ายด้วย "กี" ตามฝ่ายชายหรือลงท้ายด้วย "ก้า" ตามกฎหมายของต่างประเทศ

๖. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ช.๒) แล้วคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตาม สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตจะต้องออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ช.๖) ให้แก่ฝ่ายที่เป็นเจ้าของ ช.๖ เพื่อนำไปมอบให้ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตาม ให้นำไปขอออกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ช.๔) หรือว่าสำนักทะเบียนอำเภอ/เขตจะต้องออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส

๗. กรณีหญิงไทยได้จดทะเบียนสมรสกับสามีชาวต่างชาติ ตามกฎหมายของต่างประเทศ ระบุว่าหลังจากจดทะเบียนสมรสฝ่ายหญิงตกลงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชาย แต่ฝ่ายหญิงยังมีได้นำมาบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) และยังมีได้ขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงดังกล่าว ต่อมาเมื่อฝ่ายชายเสียชีวิต ฝ่ายหญิงจึงได้มายื่นคำร้องขอบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) กรณีสมรส และประสงค์จะขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงที่ระบุในทะเบียนสมรส สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตสามารถออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ช.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงได้หรือไม่

๘. กรณีขณะจดทะเบียนสมรส คู่สมรสมีข้อตกลงกันเรื่องการใช้ชื่อสกุล ต่อมาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส จะต้องดำเนินการอย่างไร

๙. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าฝ่ายชายสามารถขอบันทึกเพิ่มเติมท้ายทะเบียนการหย่า (คร.๖) ว่า "คู่หย่าฝ่ายชายยินยอมให้คู่หย่าฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลของตนต่อไปได้" ได้หรือไม่

๑๐. กรณีชายไทยจดทะเบียนสมรสกับหญิงต่างด้าว หญิงนั้นสามารถขอใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชายได้หรือไม่ อย่างไร

๑๑. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าฝ่ายหญิงยังคงแอบอ้างใช้ชื่อสกุลของคู่หย่าฝ่ายชายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กรมการปกครองมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้แก่ประชาชนฝ่ายที่ถูกละเมิดอย่างไร นอกเหนือจากการให้ฝ่ายชายไปร้องศาล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากและสร้างภาระให้แก่ประชาชน

๑๒. กรณีคู่สมรสที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ได้ยื่นคำร้อง คร.๑ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เพื่อขอบันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงดังกล่าวท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) หรือท้ายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) แต่นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว ไม่สามารถดำเนินการบันทึกเพิ่มเติมให้แก่ประชาชนรายที่มีการจดทะเบียนสมรสหรือบันทึกฐานะแห่งครอบครัวไว้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งอื่นได้ จึงต้องส่งสำเนา คำร้อง คร.๑ พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ไปให้สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่จดทะเบียนสมรสและบันทึก คร.๒๒ เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และก่อให้เกิดความล่าช้าต่อการบริการประชาชน สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต จึงเสนอแนะให้กรมการปกครอง ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขระบบปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว ให้สำนักทะเบียนทุกแห่งสามารถบันทึกเพิ่มเติมท้าย คร.๒ และ คร.๒๒ ให้แก่ประชาชนได้เช่นเดียวกันกับการบันทึกเพิ่มเติมท้าย คร.๒ กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย

ของคู่สมรส ตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๕๗๑๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗ และหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/๑๕๗๑๕ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๗

กรมการปกครอง ได้พิจารณาข้อหาหรือข้อเสนอนั้นดังกล่าว รวมทั้งระเบียบกฎหมาย และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องแล้วมีความเห็น ดังนี้

๑. กรณีข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ คู่สมรสสามารถตกลงกันว่า จะใช้ชื่อสกุล ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น เช่น ฝ่ายชายประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายหญิง หรือ ฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย เป็นต้น โดยการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ต่างฝ่ายต่างจะใช้ชื่อสกุล ของอีกฝ่ายหนึ่ง ในลักษณะชั่วคราวหรือสลับการใช้ชื่อสกุลไม่ได้

๒. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชาย หรือกรณีฝ่ายชายใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส ฝ่ายหญิงอยู่ หากต่อมาประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน หรือจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ หรือร่วมใช้ ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม แล้วแต่กรณี คู่สมรสทั้งสองฝ่ายย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล โดยการยื่นคำร้องขอบันทึกเพิ่มเติม ท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) ทั้งนี้ กรณีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสนั้น หากคู่สมรส อีกฝ่ายหนึ่งไม่ตกลงให้เปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจทำได้ เว้นแต่กรณีการสมรสสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นไปตามความเห็นของ คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีที่ ๖๗/๒๕๔๗

๓. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิง ได้ใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ หากต่อมา ประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม คู่สมรสทั้งสองฝ่ายจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ตามแนวทางในข้อ ๒ โดยเมื่อฝ่ายที่ใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ ได้เปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนแล้ว จึงให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น (ข.๔) หรือ ขอเปลี่ยนชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม (ข.๕) แล้วแต่กรณี

๔. กรณีคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ต่อมาฝ่ายชายได้จดทะเบียน ตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) หรือร่วมใช้ชื่อสกุลกับบุคคลอื่น (ข.๔) หรือเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามบิดา ตามมารดา หรือตามผู้รับบุตรบุญธรรม (ข.๕) และฝ่ายหญิงประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลใหม่ตามฝ่ายชายนั้น หากคู่สมรสมีการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดแล้ว ฝ่ายหญิง ย่อมสามารถยื่นคำขอ ข.๑ เพื่อขอออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ได้โดยมีต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนก่อนแต่อย่างใด ทั้งนี้ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ดำเนินการออก ข.๕ กรณีการสมรสฉบับใหม่ให้แก่ฝ่ายหญิงแล้ว ให้เรียก ข.๕ กรณีการสมรสฉบับเดิมคืน

๕. กรณีการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายต่างประเทศ หากข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ที่ระบุไว้ในทะเบียนสมรส ชัดต่อมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ย่อมใช้บังคับมิได้ ดังนั้น กรณีฝ่ายชายมีชื่อสกุลลงท้ายด้วยคำว่า “กี” หากฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ชื่อสกุลของฝ่ายหญิงก็จะต้องลงท้ายด้วย “กี” เช่นเดียวกัน โดยนายทะเบียนท้องที่ ไม่สามารถออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงเป็นชื่อสกุล ที่ลงท้ายด้วย “ก้า” ตามกฎหมายของต่างประเทศได้ ทั้งนี้ หากนายทะเบียนท้องที่มีการออก ข.๕ ให้แก่ฝ่ายหญิง ผิดพลาดไปแล้ว ย่อมต้องดำเนินการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ยกเลิกเอกสาร และจำหน่ายรายการ ข.๑ และ ข.๕

ในฐานะข้อมูล...

ในฐานะข้อมูลการทะเบียนชื่อบุคคล โดยใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ และมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔

๖. กรณีคู่สมรสฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงได้จดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ (ข.๒) แล้วคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตาม ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสนั้นจะต้องยื่นคำขอ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่เพื่อขอออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ทั้งนี้ สำหรับกรณีที่นายทะเบียนท้องที่ได้ดำเนินการผิดพลาด โดยการออกหนังสืออนุญาตให้ร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๖) ให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่เป็นเจ้าของ ข.๒ และออกหนังสือสำคัญแสดงการร่วมใช้ชื่อสกุล (ข.๔) ให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส ก็จะต้องดำเนินการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ยกเลิกเอกสาร และจำหน่ายรายการ ข.๑ ข.๖ และ ข.๔ ในฐานะข้อมูลการทะเบียนชื่อบุคคลตามแนวทางในข้อ ๕

๗. กรณีหญิงไทยจดทะเบียนสมรสกับชายชาวต่างชาติ ตามกฎหมายของต่างประเทศ ระบุในทะเบียนสมรสว่าฝ่ายหญิงตกลงใช้ชื่อสกุลตามฝ่ายชาย แต่ฝ่ายหญิงยังมีได้นำมาบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) และยังมีได้ขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงดังกล่าว จนกระทั่งฝ่ายชายเสียชีวิต ฝ่ายหญิงจึงได้มายื่นคำร้องขอบันทึก คร.๒๒ กรณีสมรส และประสงค์จะขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชายตามข้อตกลงที่ระบุในทะเบียนสมรสนั้น นายทะเบียนท้องที่ไม่สามารถออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ให้แก่ฝ่ายหญิงได้ เนื่องจากการสมรสได้สิ้นสุดลงด้วยความตายของฝ่ายชาย ตามมาตรา ๑๕๐๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อนวันที่ฝ่ายหญิงจะมาดำเนินการยื่นคำร้องขอบันทึก คร.๒๒ และขอเปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรส อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ปรากฏหลักฐานการสมรสและการสิ้นสุดการสมรส ฝ่ายหญิงย่อมสามารถยื่นคำร้องขอบันทึก คร.๒๒ กรณีสมรสและกรณีสิ้นสุดการสมรสได้ตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ประกอบกับข้อ ๓๖ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑

๘. กรณีขณะจดทะเบียนสมรส คู่สมรสมิได้ตกลงกันเรื่องการใช้ชื่อสกุล หากต่อมาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรส จะต้องมีการตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยคู่สมรสทั้งสองฝ่ายหรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (ในกรณีที่มิบันทึกข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ซึ่งคู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ลงลายมือชื่อ และมีพยาน ๒ คน ลงลายมือชื่อรับรอง ยกเว้นกรณีบันทึกข้อตกลงที่จัดทำขึ้นในต่างประเทศ ต้องให้เจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลไทยลงลายมือชื่อรับรองด้วย) สามารถยื่นคำร้อง คร.๑ เพื่อขอบันทึกเพิ่มเติมข้อตกลงดังกล่าวไว้ท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) ได้ จากนั้นจึงให้ฝ่ายที่ประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ยื่นคำขอ ข.๑ เพื่อขอออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส เพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการยื่นคำร้องขอแก้ไขชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

๙. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าไม่สามารถยินยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้ชื่อสกุลของตนต่อไปได้ เนื่องจากขัดต่อมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่บัญญัติว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” ประกอบกับการตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ ย่อมสามารถกระทำได้ในขณะที่การสมรสยังไม่สิ้นสุดลงเท่านั้น ดังนั้น เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า สิทธิตามกฎหมายในเรื่องการใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งจึงย่อมสิ้นสุดลงด้วย

- ๕ -

๑๐. กรณีชายไทยจดทะเบียนสมรสกับหญิงต่างด้าว หากคู่สมรสมีการตกลงกันเรื่องการใช้ชื่อสกุล ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ว่าคู่สมรส ฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ชื่อสกุลตามคู่สมรสฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงย่อมสามารถนำทะเบียนสมรส (คร.๒) ไปเป็น หลักฐานในการยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อขอแก้ไขชื่อสกุลของตน ในเอกสารการทะเบียนราษฎรได้ ตามข้อ ๑๑๕ ของระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียน ราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ นายทะเบียนท้องถิ่นไม่สามารถออกหนังสือ สำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ให้แก่บุคคลต่างด้าวได้ เนื่องจากขัดต่อ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

๑๑. กรณีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า คู่หย่าฝ่ายหญิงยังคงแอบอ้างใช้ชื่อสกุลของคู่หย่า ฝ่ายชายโดยมิชอบด้วยกฎหมายนั้น ขณะนี้กรมการปกครองอยู่ระหว่างเสนอขอแก้ไขระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑

๑๒. กรณีคู่สมรสที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุล ได้ยื่นคำร้อง คร.๑ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เพื่อขอบันทึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ข้อตกลงดังกล่าวท้ายทะเบียนสมรส (คร.๒) หรือท้ายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) แต่นายทะเบียน ไม่สามารถดำเนินการบันทึกเพิ่มเติมให้แก่ประชาชนรายที่มีการจดทะเบียนสมรส หรือบันทึกฐานะแห่งครอบครัว ไว้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งอื่นได้ จึงต้องส่งสำเนาคำร้อง คร.๑ พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปให้ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตแห่งที่จดทะเบียนสมรสและบันทึก คร.๒๒ เป็นผู้ดำเนินการนั้น กรมการปกครอง อยู่ระหว่างดำเนินการปรับปรุงแก้ไขระบบปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ จักได้แจ้งให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ทราบอีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้นายทะเบียนท้องถิ่นถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายนิรันดร์ พงษ์สิทธิถาวร)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐ ๒๗๔๓ ๗๐๔๘ - ๙

โทรสาร ๐ ๒๗๔๓ ๗๐๔๙

# จะทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติ

## ต้องทำอะไรบ้าง??? มาดูขั้นตอนกัน... ➡

**คำถาม** การจดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติสามารถดำเนินการได้หรือไม่ ใช้ระยะเวลาเท่าใดและต้องดำเนินการอย่างไร

**คำตอบ** สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑. สถานที่ติดต่อ สำนักทะเบียนอำเภอ สำนักทะเบียนเขต สถานทูต/กงสุลไทย ในต่างประเทศ แห่งใดก็ได้ โดยไม่คำนึงถึงภูมิลำเนาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๒. เอกสาร/หลักฐานที่ใช้

๒.๑ บัตรประจำตัวประชาชน/ ยืนยันตัวตนผ่านแอปพลิเคชัน ThaiD (กรณีผู้ยื่นคำร้องเป็นบุคคลซึ่งไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายหรือชาวต่างชาติ ให้เรียกตรวจบัตรประจำตัวอื่นที่ราชการออกให้ หนังสือเดินทาง หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว หรือเอกสารราชการอื่นที่สามารถใช้แสดงตัวบุคคลได้)

๒.๒ สัญญาก่อนสมรส (ถ้ามี)

๒.๓ หนังสือยินยอม (กรณีผู้มีอำนาจปกครองของผู้เยาว์ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี บริบูรณ์และยังไม่บรรลุนิติภาวะ ไม่สามารถมายินยอมต่อหน้าเจ้าหน้าที่ได้)

๒.๔ พยาน ๒ คน (ต้องเป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคล ซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง) กรณีเป็นเอกสารภาษาต่างประเทศต้องแปลเป็นภาษาไทยและผ่านการรับรองนิติกรณ์เอกสารตามขั้นตอนของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

๓. ระยะเวลา ๒๐ - ๓๐ นาที (ตามคู่มืออำนวยความสะดวก) ทั้งนี้ จะ ขึ้นอยู่กับ การลงรายละเอียดของสัญญาก่อนสมรสว่าผู้ร้องทั้งสองฝ่ายจะให้มีการบันทึกถ้อยคำเพียงใด

๔. ตรวจสอบคำขอจดทะเบียนสมรสว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ให้ตรวจสอบบัตรประชาชนบุคคลสัญชาติไทยและหนังสือเดินทางบุคคลต่างด้าว ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องทั้งสองฝ่ายว่าเป็นไปตามเงื่อนไขการสมรสกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑ ตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ร้อง ระบุเรื่องสถานภาพการสมรสว่ามีคู่สมรสอยู่ก่อน

๕. ให้นำทะเบียน...

๕. ให้นายทะเบียนสอบปากคำผู้ร้องทั้งสองฝ่ายโดยละเอียดเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมิได้มีเจตนาพฤติกรรมการอำพรางในการจดทะเบียนสมรส

\*\*\* ๖. ให้นายอำเภอและผู้อำนวยความสะดวกปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนเขตในการรับจดทะเบียนสมรส หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนได้ให้มอบหมาย ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มบริหารงานปกครองหรือปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานทะเบียนและบัตร และ ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตหรือหัวหน้าฝ่ายทะเบียนแล้วแต่กรณี เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน โดยมีกำหนด ระยะเวลาแน่นอน

๗. กรณีนายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนสมรส หากพิจารณาเห็นว่า การร้องขอจดทะเบียนสมรสนั้นมีเจตนาพฤติกรรมการอำพรางให้ใช้ดุลพินิจในการไม่รับจดทะเบียน สมรสดังกล่าว และชี้แจงเหตุผลในการใช้ดุลพินิจให้ ผู้ยื่นคำร้องทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้อง ขอจดทะเบียนสมรสทราบว่า สามารถยื่นคำร้องจดทะเบียนสมรสต่อศาลได้ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ หรือสามารถนำคดีฟ้องต่อศาล ปกครองตามมาตรา ๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘  
 มาตรา ๑๕ ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรส ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำร้อง ต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล  
 เมื่อศาลได้สวนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้วก็ให้ศาล มีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน
๒. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑
๓. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๒๑๖๙ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลที่มีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้า เมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย



ที่ มท ๐๓๐๔.๓/ว ๒๒๑๖๕

กรมการปกครอง  
ถนนอิษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลมีสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าว ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

- อ้างถึง ๑. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๐.๒/ว ๑๑๗๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓  
 ๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๓/ว ๑๔๗๕๓ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๒  
 ๓. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๓/ว ๓๖๖๐ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓  
 ๔. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๓/ว ๙๖๐๔ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔  
 ๕. คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗

ตามที่กรมการปกครองได้แจ้งแนวทางปฏิบัติในการรับจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน เพื่อให้จังหวัดแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอในเขตพื้นที่ถือปฏิบัติ ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึง ข้อ ๑ - ข้อ ๔ นั้น

กรมการปกครองได้รับแจ้งว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรา ๒๔๗ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยให้สำนักทะเบียนทุกแห่งใช้แนวทางตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ ซึ่งรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึงข้อ ๕ เป็นแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการก่อตั้งครอบครัว

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การบริการประชาชนด้านการจดทะเบียนสมรสซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำทุจริตในการจดทะเบียนสมรสโดยมีเจตนาทุจริตอำพราง อันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงภายในของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.๒๓๓/๒๕๕๗ กรมการปกครองจึงยกเลิกหนังสือกรมการปกครองซึ่งปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึง ข้อ ๑ - ข้อ ๔ และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน รายละเอียดดังนี้

/๑. กรณีการรับจดทะเบียน...

(๒)

๓. กรณีการรับจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๓.๑ ให้ตรวจสอบคำร้องของจดทะเบียนสมรส (คร.๓) ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนของบุคคลสัญชาติไทย และหนังสือเดินทางของบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

๓.๒ ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องของจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายว่า เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.๒๕๔๑ โดยให้ตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ร้อง หรือจากองค์การที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมาย ซึ่งหนังสือรับรองนั้นอย่างน้อยจะต้องระบุในเรื่องสถานภาพการสมรสของผู้ยื่นคำร้องว่า ผู้ยื่นคำร้องมิได้มีคู่สมรสอยู่ก่อน

๓.๓ ให้นายทะเบียนสอบปากคำผู้ร้องของจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายไว้โดยละเอียดตามแบบ ปค.๓๔ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องของจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายมิได้มีเจตนาพฤติกรรมการจดทะเบียนสมรส

๒. กรณีคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือบุคคลผู้ที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทย

๒.๑ ให้ตรวจสอบคำร้องของจดทะเบียนสมรส (คร.๓) ว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ และให้ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนแล้วแต่กรณีของผู้ยื่นคำร้องของจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่าย

๒.๒ ให้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้องจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายว่า เป็นไปตามเงื่อนไขการสมรส มาตรา ๓๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้ตรวจสอบรายการบุคคลของบุคคลสัญชาติไทยและบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ในฐานะข้อมูลการทะเบียนราษฎรและฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว เพื่อให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำร้องมิได้มีคู่สมรสอยู่ก่อน

๒.๓ การสอบพยานบุคคลให้การรับรองคุณสมบัติของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ใช้พยาน ๒ คน ควรเป็นพยานของคู่สมรสฝ่ายละ ๑ คน ที่รู้จักคุ้นเคยกับคู่สมรสเป็นอย่างดี

๓. ให้นายอำเภอและผู้ช่วยการเขตปฏิบัติหน้าที่ นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนเขตแล้วแต่กรณี ปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียนในการรับจดทะเบียนสมรส ระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนด้วยตนเอง แต่หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้นายทะเบียนได้ ให้มอบหมายปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มบริหารงานปกครอง หรือปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานทะเบียนและบัตร และผู้ช่วยผู้ว่าการเขตหรือหัวหน้าฝ่ายทะเบียนแล้วแต่กรณี เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน โดยมีกำหนดระยะเวลาแน่นอน

๔. กรณีนายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนสมรส

เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนเขต ได้รับคำร้องของจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ให้พิจารณาข้อเท็จจริงที่ผู้ยื่นคำร้องของจดทะเบียนสมรสนำมาแสดง ประกอบข้อกฎหมาย

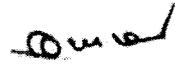
/หากพิจารณา...

(๓)

หากพิจารณาเห็นว่าการร้องขอจดทะเบียนสมรสนั้น มีเจตนาพฤติกรรมอำพราง ก็ให้ใช้ดุลพินิจในการไม่รับจดทะเบียนสมรสดังกล่าว และชี้แจงเหตุผลในการใช้ดุลพินิจให้ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสทราบว่า ผู้ยื่นคำร้องสามารถยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อศาลได้ตาม มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ หรือสามารถนำคดีฟ้องต่อศาลปกครองตาม มาตรา ๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอทุกแห่งในเขตพื้นที่ถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

รียอดคำร้องขอ   
(อาทิตย์ บุญญะโสภิต)  
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนการทะเบียนทั่วไป  
โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๗ - ๑๙  
โทรสาร ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๙

**\*\*\*เรามากสงสัยว่า!!!! บุตรต้องมีอายุเท่าไร???**  
**ที่จะสามารถให้ความยินยอม**  
**ให้จดทะเบียนรับรองบุตรได้\*\*\***

\*\*\*\*\*

คำถาม กรณีจดทะเบียนรับรองบุตร บุตรต้องมีอายุเท่าใดจึงสามารถให้ความยินยอมได้

คำตอบ เด็กนั้นควรรู้ผิดรู้ชอบตามปกติสามัญจึงจะสามารถให้ความยินยอมได้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของเด็กแต่ละรายโดยไม่ต้องคำนึงว่าเด็กจะมีอายุเท่าใด โดยเหตุผลทางกฎหมาย ดังนี้

๑. กรณีดังกล่าวจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กซึ่งเด็กที่ให้ความยินยอมได้ ต้องไม่เป็นผู้เยาว์ไร้เดียงสา คำว่า “ผู้เยาว์ไร้เดียงสา” หมายถึง เด็กซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่รู้ผิดชอบตามปกติสามัญ ซึ่งนายทะเบียน จะต้องพิจารณาถึงความสามารถของเด็กในการสื่อ ความหมายให้เข้าใจตรงกันระหว่างนายทะเบียนกับเด็ก

๒. กฎหมายกำหนดว่า บิดาจะจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก และในกรณีที่บิดามาขอจดทะเบียนเป็นบุตร ชอบด้วยกฎหมายถ้าเด็กและมารดาเด็ก อยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอม ด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

๓. บันทึกความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาและคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๗/๒๕๔๐ กำหนดว่าบิดาจะจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๔๘ ได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเด็ก การให้ความยินยอม ดังกล่าวเป็นการเฉพาะตัว \*\*\*ผู้ใช้อำนาจปกครอง ให้ความยินยอมแทนเด็กไม่ได้\*\*\*

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

### ๑. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

**มาตรา ๑๕๔๘** บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็ก และมารดาเด็ก

ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียนให้นายทะเบียนแจ้งการจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็กและมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในหกสิบวันนับแต่การแจ้งนั้นถึงเด็กหรือมารดาเด็ก ให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทยให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้จดทะเบียนไม่ใช่บิดา หรือไม่ได้ความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนให้

### ๒. พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ.๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๓๓

**มาตรา ๑๙** ในกรณีที่บิดาของจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเด็กและมารดาอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้วก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ถ้าเด็กและมารดาเด็กคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนไม่มาให้ความยินยอมด้วยตนเองให้นายทะเบียนมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ที่ไม่มาว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนได้รับหนังสือแจ้งความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลดังกล่าวได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนไม่ได้รับแจ้งความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้จดทะเบียนทราบถึงเหตุที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้โดยไม่ชักช้า

# เราสามารถส่งพินัยกรรมให้ศาลได้หรือไม่???

\*\*\*\*\*

คำถาม กรณีศาลมีคำสั่งให้ส่งพินัยกรรมฝ่ายเมืองให้ศาล เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ ส่งให้ได้ แต่ เจ้าหน้าที่ต้องจัดส่งพินัยกรรมให้แก่ศาลโดยตรง

มิให้ส่งผ่านประชาชน ที่เป็นผู้ถือพินัยกรรมไปเอง โดยเหตุผลตามกฎหมาย ดังนี้

๑. กฎหมายกำหนดว่า พินัยกรรมที่ทำเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมืองจะเปิดเผยให้ใครทราบไม่ได้ ในขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ ผู้ทำพินัยกรรมยังมีสิทธิ์เรียกพินัยกรรมคืนจากกรรมการอำเภอได้ทุกเมื่อที่ต้องการ และหากเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมือง กรรมการอำเภอจะต้องคัดสำเนาพินัยกรรมและเก็บสำเนาไว้เพื่อรักษาความลับเช่นกัน

๒. เมื่อมีคำสั่งศาลให้ส่งพินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมือง เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน ก่อนส่งมอบพินัยกรรมให้เจ้าหน้าที่คัดสำเนาพินัยกรรมโดยถ่ายเอกสารเก็บไว้และบันทึกในสมุดคุม ว่าได้จัดส่งพินัยกรรมให้ตามคำสั่งศาล เลขที่ ลงวันที่

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

### ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๖๖๒ พินัยกรรมซึ่งได้ทำเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมืองหรือเอกสารลับนั้น กรรมการอำเภอจะเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมจะเรียกให้กรรมการอำเภอส่งมอบพินัยกรรมนั้นแก่ตนเองในเวลาใด ๆ กรรมการอำเภอจำต้องส่งมอบให้

ถ้าพินัยกรรมนั้น ทำเป็นเอกสารฝ่ายเมือง ก่อนส่งมอบพินัยกรรม ให้กรรมการอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรมไว้แล้วลงลายมือชื่อประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ สำเนาพินัยกรรมนั้น จะเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่

**แม่ จดทะเบียนสมรส กับสามีใหม่  
และเปลี่ยนชื่อสกุล ตามสามีใหม่แล้ว  
บุตร จะขอใช้ชื่อสกุลของแม่  
ก่อนจะสมรสใหม่ได้หรือไม่**

\*\*\*\*\*

คำถาม บุตรจะขอเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา แต่ปัจจุบันมารดาจดทะเบียนสมรสเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลสามีใหม่แล้ว บุตรสามารถเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของมารดาก่อนการสมรสได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีบุคคลสัญชาติไทยประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา ย่อมมีสิทธิตามมาตรา ๑๕๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา และในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏหรือไม่มีชื่อบิดา บุตรก็มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา กรณีดังกล่าวให้ยื่นคำขอตามแบบ ช.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ซึ่งหากมารดาเป็นผู้ที่มีชื่อและรายการบุคคล อยู่ในเอกสารการทะเบียนราษฎรเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอย่อมสามารถตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนสมรสของมารดาหรือทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ฉบับเดิมที่ระบุชื่อสกุลก่อนสมรสของมารดา ได้จากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ หรือหากผู้ยื่นคำขอมิมีเอกสารดังกล่าวก็สามารถนำไปเป็นหลักฐานได้ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ และเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล กรณีการเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดาตามแบบ ช.๕ ให้แล้ว จึงนำไปเป็นหลักฐาน ประกอบการยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนอำเภอ หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้ร้องสะดวก เพื่อขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔)

/ ข้อกฎหมาย...

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๑
๒. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑
๓. ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕
๔. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ ประกอบ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔/๒
๕. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๘๐ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ เรื่อง การแก้ไขระเบียบสำนักทะเบียนสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๕๐



สำนักทะเบียนกลาง

ถนนสำลูกกา ปท ๑๒๑๕๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง การแก้ไขระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๕๗ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๔

ตามที่ สำนักทะเบียนกลางแจ้งให้สำนักทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานคร แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งทราบและทำความเข้าใจระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานเมื่อมีผลใช้บังคับ บัดนี้ ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ดังกล่าว ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๓๐๙ ง ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๔ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป นั้น

สำนักทะเบียนกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขเอกสารทะเบียนราษฎรที่มีรายการไม่ถูกต้องในกรณีต่าง ๆ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เหมาะสม ไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และเกิดประสิทธิภาพในการบริการประชาชน จึงเห็นควรกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และนายทะเบียนผู้รับแจ้งถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. กรณีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้าน ทะเบียนบ้านกลาง สุตบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนเกิด ทะเบียนคนตาย ทะเบียนประวัติคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และเอกสารการทะเบียนราษฎรอื่น ซึ่งมีรายการไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง อันเกิดจากการคัดลอกรายการผิดพลาด ไม่ครบถ้วนหรือจดแจ้ง บันทึกรายการผิดซึ่งเกิดจากการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของผู้แจ้ง และหรือเป็นความผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบก็ตาม ให้ผู้ประสงค์จะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการยื่นคำร้องตามแบบ ท.ร. ๓๑ ต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านหรือสำนักทะเบียนแห่งอื่นก็ได้

๒. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องพร้อมพยานหลักฐานของผู้ร้องครบถ้วนแล้ว ให้ตรวจสอบความถูกต้องของคำร้องและพยานหลักฐานแล้วรวบรวมเสนอนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี พร้อมด้วยความเห็น เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งต่อไป หากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี มีคำสั่งให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการตามคำร้อง ให้นายทะเบียนดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรที่จะขอแก้ไขและจะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรายการในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรให้ถูกต้องตรงกันด้วยทุกครั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็ว พร้อมทั้งแจ้งผู้ร้องให้ติดต่อขอรับเอกสารการทะเบียนราษฎรที่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการแล้ว ซึ่งหากเอกสารการทะเบียนราษฎร ที่ขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการเป็นเอกสารที่จัดทำหรือมีสำเนาฉบับจัดเก็บไว้ที่สำนักทะเบียนอื่น ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี สำเนาเอกสารการทะเบียนราษฎรที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการแจ้งไปยังสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขรายการในเอกสารหรือฉบับให้ถูกต้องตรงกัน ทั้งนี้ หากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรไม่อาจดำเนินการได้แล้วเสร็จภายในวันที่ผู้ร้องยื่นคำร้อง ให้นายทะเบียนออกใบรับคำร้องหรือสำเนาคำร้อง ท.ร. ๓๑ มอบให้ผู้ยื่นคำร้องไว้เป็นหลักฐาน

๓. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร กรณีรายการดังกล่าวเกิดจากการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรืออำพรางข้อเท็จจริง หรือเกิดจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทุจริตทางทะเบียน เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วให้สอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงว่ารายการที่ไม่ถูกต้องนั้นเกิดจากสาเหตุอะไร และข้อมูลที่ถูกต้องคืออะไร แล้วรวบรวมเสนอนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี พร้อมด้วยความเห็น เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งต่อไป ทั้งนี้ หากการแก้ไขรายการดังกล่าวทำให้สถานะบุคคลของผู้ร้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และต้องเปลี่ยนแบบพิมพ์ เช่น การขอแก้ไขรายการบิดาและมารดาของผู้เกิดในสุดิบตร.ร. ๑ ของเด็กชายรักชาติ จากที่เคยแจ้งว่าบิดามารดาเป็นบุคคลสัญชาติไทย แต่ต่อมาพบว่าการได้สัญชาติไทยของบิดามารดาเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายกรณีเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสัญชาติของเด็กชายรักชาติ เลขประจำตัวประชาชน และแบบพิมพ์ท.ร. ๑ ด้วย เป็นต้น ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่รับคำร้องดำเนินการยกเลิกเอกสารการทะเบียนราษฎรฉบับนั้น พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักทะเบียนที่บุคคลดังกล่าวมีชื่อและรายการบุคคลอยู่ในทะเบียนบ้านดำเนินการจำหน่ายรายการบุคคล และแจ้งให้สำนักทะเบียนที่จัดทำเอกสารการทะเบียนราษฎรดังกล่าว ดำเนินการจัดทำเอกสารการทะเบียนราษฎรและรายการบุคคลขึ้นใหม่ให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง โดยไม่ใช้วิธีการแก้ไขรายการในเอกสารฉบับเดิม

๔. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารการทะเบียนราษฎรที่ส่งผลให้ต้องเปลี่ยนแบบพิมพ์ เช่น การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงสำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) เป็นสำเนาทะเบียนทะเบียนอาคาร (ท.ร. ๑๔ อ) เป็นต้น จะต้องดำเนินการยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่บ้านหรืออาคารดังกล่าวตั้งอยู่ เพื่อให้สำนักทะเบียนที่จัดทำเอกสารดังกล่าวตรวจสอบสภาพของบ้านหรืออาคารก่อนแล้วจึงจัดทำเอกสารการทะเบียนราษฎรขึ้นใหม่แทนฉบับเดิม

๕. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรแล้วผู้ร้องหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องจะยื่นคำร้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเรื่องเดียวกันนั้นที่สำนักทะเบียนแห่งอื่นอีกมิได้จนกว่าการดำเนินการของนายทะเบียนที่รับคำร้องนั้นจะแล้วเสร็จหรือได้ยกเลิกคำร้องเดิม หรือล่วงพ้นระยะเวลา ๔๕ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำร้องแล้วและไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จตามคำร้อง

ทั้งนี้ หากหนังสือสั่งการฉบับใดที่มีอยู่ก่อนนี้ ชัดหรือแย้งกับหนังสือฉบับนี้ให้ใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธนาคม จงจรรย์)

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนราษฎร

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๓๑๔ - ๖

โทรสาร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๓๓๙

# เราจะทำอะไร??? กับ “บุตรแรงงานต่างด้าว”

## สื่อบัตร ประเภทบุตรแรงงาน ท.ร.๐๓

### ขอลงรายการสัญชาติไทย ตามมติ ค.ร.ม.๒๙ ต.ค.๖๗

คำถาม กรณีผู้ยื่นคำร้องเกิดในประเทศไทย มีหลักฐานเป็นสื่อบัตร ประเภทบุตรแรงงานต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย (ท.ร.๐๓) เลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข ๐๐ เนื่องจากในขณะที่แจ้งการเกิด บิดามารดา ใช้เอกสารบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ เป็นเอกสารในการแจ้งการเกิด เกิดตั้งแต่วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ปัจจุบันบิดามารดา ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติเป็นบุคคลเลข ๐ กลุ่ม ๘๙ ในฐานะข้อมูลข้อมูลทะเบียนประวัติระบุว่า “เกิดนอกประเทศไทย” และระบุว่าเป็น “กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูง” จะสามารถดำเนินการเพื่อขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ตามเงื่อนไขของมติ ครม. ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคลให้แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาเป็นเวลานานและกลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรได้หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ และ จะสามารถดำเนินการได้ \*ต่อเมื่อ\* นายทะเบียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามข้อ ๑-๒ ตามท้ายนี้

**\*\*เนื่องจาก** ขณะที่แจ้งการเกิด บิดาหรือมารดา แสดงหลักฐานที่ได้รับการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก เป็นบุคคลประเภท ๐๐ ทำให้เด็กได้รับการแจ้งการเกิดในสถานะบุตรของแรงงานต่างด้าว และได้รับสื่อบัตร ท.ร.๐๓ มีเลขประจำตัว ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๐๐ เช่นเดียวกับบิดาหรือมารดา

แต่ **\*\*** ต่อมาบิดาหรือมารดา ถูกจำหน่ายทะเบียนแรงงานต่างด้าว เนื่องจากได้รับการจัดทำทะเบียนผิดกลุ่ม และได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ ทำให้บุตร มีสถานะทางทะเบียนราษฎรไม่ตรงกับสถานะที่แท้จริงของบิดาหรือมารดา สามารถใช้แนวทางปฏิบัติในการเปลี่ยนสถานะทางทะเบียนราษฎรโดยไม่ต้องยกเลิกสื่อบัตร ให้ นายทะเบียน ดำเนินการดังนี้

๑. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอเปลี่ยนสถานะทางทะเบียนราษฎรของบุคคลที่มีสื่อบัตร ท.ร.๐๓ มีเลขประจำตัวบุคคลประเภท ๐๐ โดยอ้างว่าบิดาหรือมารดาได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ให้ตรวจสอบหลักฐานและสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันว่าบิดาหรือมารดาของผู้ร้องตามรายการในสื่อบัตร ท.ร.๐๓ เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล (เป็นบุคคลประเภท ๐กลุ่ม ๘๙) จริงตามที่กล่าวอ้างหรือไม่

/๒. หากผล...

๒. หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า บิดาหรือมารดาของบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลจริง ให้นำทะเบียนดำเนินการแก้ไขสถานะ ทางทะเบียนราษฎรของบุคคลนั้นโดยการจำหน่ายรายการบุคคลและเลขประจำตัว ๑๓ หลักเดิม แล้วจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามแบบ ท.ร.๓๘ ก กำหนดเลขประจำตัวให้เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๐๐ (ใช้โปรแกรมการเปลี่ยนสถานะบุคคล) โดยมี รายการบิดาหรือมารดาเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ และให้ลงหมายเหตุการเปลี่ยนแปลงสถานะทางทะเบียนราษฎร และการกำหนดเลขประจำตัว ๑๓ หลักใหม่ไว้ในด้านหลังของสูติบัตร ท.ร.๐๓ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อนายทะเบียน และวันเดือนปีกำกับไว้ด้วย โดยไม่ต้องยกเลิกสูติบัตรเดิม

๓. เมื่อดำเนินการตรวจสอบและเปลี่ยนสถานะทางทะเบียนราษฎรเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๐๐ และมีรายการบิดาหรือมารดาเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ แล้ว บุตรที่เกิดในประเทศไทยตามกรณีดังกล่าว จึงจะสามารถดำเนินการขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ตามเงื่อนไขของมติ ครม. ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ได้

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง
๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๘/ว ๒๒๑๘๔ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ เรื่อง การปฏิบัติในการพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่บุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗
๓. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๕ เรื่อง การเปลี่ยนสถานะทางทะเบียนราษฎรของผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๙.๘/ว ๒๒๑๘๔



กรมการปกครอง

๖๖๖ อาคารธนาलगรณ์ทาวเวอร์ ชั้น ๑๑  
ถนนบรมราชชนนี แขวงบางปะกาศ  
เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๖๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง การปฏิบัติในการพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่บุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๘/ว ๒๐๘๖๓ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติ และการสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป, ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘, จำนวน ๑ ชุด

๒. ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการขอมีสัญชาติไทย การตรวจสอบภายหลังการได้มาซึ่งสัญชาติไทย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติ และการสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ อนุมัติหลักเกณฑ์ เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคลให้แก่บุคคล ๒ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลานาน ให้ได้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย (ใบสำคัญถิ่นที่อยู่) ตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒, ซึ่งอยู่ในภารกิจความรับผิดชอบของสำนักกิจการความมั่นคงภายใน (๒) กลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ให้ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป ตามมาตรา ๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑, ซึ่งอยู่ในภารกิจความรับผิดชอบของสำนักบริหารการทะเบียน โดยได้ให้จังหวัดแจ้งอำเภอทุกแห่งในพื้นที่เตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานและให้ศึกษาทำความเข้าใจร่างประกาศกระทรวงมหาดไทยและร่างประกาศกรมการปกครอง รวมทั้งจัดทำคำสั่งจังหวัดแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจรับรองความประพฤติของผู้ขอจากข้อมูลที่ปรากฏในระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (CRIMES) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น,

/บัดนี้...

บัดนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้โปรดให้ความเห็นชอบและลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทย, และกรรมการปกครองได้ออกประกาศกรมการปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี โดยประกาศดังกล่าวลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว, และมีผลใช้บังคับนับแต่วันที่ประกาศสามารถเริ่มรับคำร้องได้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘, และใช้บังคับเป็นระยะเวลา ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป (สิ้นสุดวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๙) เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะมีมติให้ขยายระยะเวลาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ออกไป, ประกาศกระทรวงมหาดไทยจึงจะมีผลใช้บังคับตามระยะเวลาที่ขยายนั้น รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย,

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นไปด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม จึงขอให้จังหวัดแจ้งอำเภอกทุกแห่งในเขตพื้นที่เพื่อชักชวนแนวทางปฏิบัติและความเข้าใจ ดังนี้

๑. ขอให้ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ขั้นตอน ระยะเวลา และวิธีการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามแนวทางประกาศกระทรวงมหาดไทยและประกาศกรมการปกครองกำหนดโดยเคร่งครัด.

๒. กรณีกลุ่มบุคคลที่ “ไม่ใช่” กลุ่มเป้าหมายผู้มีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ดังนี้

๒.๑ กลุ่มเด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว โดยบิดาหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่ “ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์” หรือไม่ปรากฏบิดามารดา หรือบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ รวมทั้งผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศจนเป็นที่ประจักษ์, ตามข้อ ๓ และข้อ ๔ ของประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ให้ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าว และตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙,

๒.๒ บุตรของบุคคลต่างด้าวอื่น ๆ อาทิ แรงงานต่างด้าว ผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อาศัยในพื้นที่พักพิงชั่วคราว หรือคนต่างด้าวทั่วไปที่มีพาสปอร์ต (Passport) หรือผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๒.๓ บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ ตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

๓. กรณีกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติของลงรายการสัญชาติไทย ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๔๓ และตามมาตรา ๒๓, แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ยังคงดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการเดิม,

๔. กรณีจำเป็นต้องอ้างอิงเอกสารราชการ ถ้าเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยอำเภอที่รับคำร้อง หรือเป็นหลักฐานที่สามารถตรวจสอบหรือคัดสำเนาได้จากระบบคอมพิวเตอร์ของอำเภอ, ให้อำเภออำนวยความสะดวกด้วยการตรวจค้นหรือคัดสำเนาขึ้นเองโดยไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

/๕. กรณี...

๕. กรณีอำเภอที่มีบุคคลกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก ให้จัดลำดับความสำคัญของบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและสัญชาติ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเด็กนักเรียน กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการ และคนป่วย เป็นลำดับต้น

๖. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับทราบข้อมูลหลักเกณฑ์ แนวทาง ขั้นตอน และสิทธิที่พึงได้รับอย่างถูกต้องทั่วถึง โดยสามารถใช้ช่องทางการจัดเวทีชี้แจงในชุมชน/หมู่บ้าน การเผยแพร่ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน สื่อออนไลน์ และสื่อท้องถิ่น รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาชน องค์กรระหว่างประเทศ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่

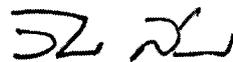
๗. นโยบายการแก้ไขปัญหาด้านสัญชาติและสถานะบุคคลนี้มีเป้าหมายในการช่วยเหลือบุคคลที่มีคุณสมบัติตามกฎหมายและนโยบายของรัฐให้ได้รับการแก้ไขปัญหาสถานะและสัญชาติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด มิใช่ช่วยสนับสนุนให้บุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติได้สัญชาติและสถานะบุคคล จึงขอให้กำชับการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกคน รวมถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มิให้มีการเรียกรับผลประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การรับสินบน รับของขวัญ หรือผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสม และมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งห้ามมิให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือโดยทุจริตโดยเด็ดขาด หากพบการกระทำ ความผิด ให้ดำเนินการกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทั้งทางวินัย และทางอาญา โดยไม่ละเว้น

๘. ผลการดำเนินงานอนุมัติให้สัญชาติไทยของอำเภอต่าง ๆ สามารถประมวลผลผ่านระบบโปรแกรม Single Menu/ระบบทะเบียนราษฎร/ระบบขอลงรายการสัญชาติไทย/รายงานสรุปผลคำขอลงรายการสัญชาติ

๙. ขอให้อำเภอรายงานภาพถ่ายกิจกรรมการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสัญชาติดังกล่าว ให้สำนักบริหารการทะเบียนทราบ ทุกวันที่ ๓๐ ของเดือน ทาง QR Code ทำหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายวิฑูรย์ สิริบุญกุล)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนสัญชาติและการทะเบียนฯ  
โทร. ๐ ๒๗๕๑ ๗๓๓๐-๓๑  
โทรสาร ๐ ๒๗๐๖ ๕๒๑๗



สิ่งที่ส่งมาด้วย



แบบรายงาน

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๕๕



สำนักทะเบียนกลาง

ถนนลำลูกกา ปท. ๑๖๑๕๐

๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง การเปลี่ยนสถานะทางทะเบียนราษฎรของผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทย

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔

ด้วยสำนักทะเบียนกลางได้รับข้อหารือจากสำนักทะเบียนหลายแห่งเกี่ยวกับแนวทงปฏิบัติกรณีเด็กที่เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทยเนื่องจากบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว โดยขณะที่แจ้งการเกิด บิดาหรือมารดาแสดงหลักฐานที่ได้รับการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา กาว หรือ กัมพูชา มีเลขประจำตัว ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๐๐ ทำให้เด็กได้รับการแจ้งการเกิดในสถานะบุตรของแรงงานต่างด้าว ได้รับสูติบัตร ท.ร.๐๓ มีเลขประจำตัว ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๐๐ เช่นเดียวกับ บิดาหรือมารดา แต่ต่อมาบิดาหรือมารดาคนดังกล่าวได้ถูกจำหน่ายทะเบียนแรงงานต่างด้าวเนื่องจากเป็นการจัดทำทะเบียนผิดกลุ่ม และได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๘ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘ ทำให้บุตรมีสถานะทางทะเบียนราษฎรไม่ตรงกับสถานะที่แท้จริงของบิดาหรือมารดา และเกิดผลกระทบในการเข้าสู่สิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวปรากฏว่าสำนักทะเบียนบางแห่งใช้วิธีการยกเลิกสูติบัตร ท.ร.๐๓ และจัดทำสูติบัตรให้ใหม่ตามแบบ ท.ร.๐๓๑ เพื่อให้เด็กมีเลขประจำตัว ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๐ เช่นเดียวกับบิดาหรือมารดา จึงขอหารือว่าการดำเนินการดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ หรือจะมีแนวทางปฏิบัติเรื่องนี้อย่างใด

สำนักทะเบียนกลางพิจารณาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อหารือของสำนักทะเบียนดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่าในขั้นตอนการรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตร ท.ร.๐๓ กำหนดเลขประจำตัว ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๐๐ ให้กับเด็กที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาหรือมารดามีรายการทางทะเบียนราษฎรเป็นบุคคลประเภท ๐๐ นั้น เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้วตามสถานะของบิดาหรือมารดาในขณะที่บุตรเกิด ซึ่งเป็นไปตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ จึงไม่สามารถยกเลิกสูติบัตรและทะเบียน การเกิดดังกล่าวได้ สำหรับการแก้ไขปัญหากรณีที่เกิดจากบิดาหรือมารดาของเด็กถูกจำหน่ายรายการทะเบียนบุคคลประเภท ๐๐ เนื่องจากพบว่าเป็นการจัดทำทะเบียนผิดกลุ่มและได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๘ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ทำให้ข้อมูลทะเบียนราษฎรของบุตรไม่สอดคล้องกับสถานะที่แท้จริงของบิดาหรือมารดานั้น สามารถใช้แนวทงปฏิบัติ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนสถานะทางทะเบียนราษฎรของบุคคลที่เคยได้รับการแจ้งเกิดและได้รับสูติบัตรคนซึ่ง

/ไม่มีสัญชาติไทย...

ไม่มีสัญชาติไทย (ท.ร.๓) ได้เลขประจำตัวบุคคลประเภท ๗ แต่ต่อมาปรากฏว่าบิดาหรือมารดาเป็นผู้ได้รับสัญชาติไทยและการได้สัญชาติไทยของบิดาหรือมารดามีผลต่อบุตรในขณะที่เกิด ทำให้บุตรได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย ตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔

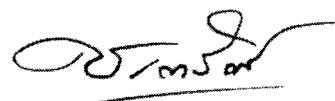
ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักทะเบียนต่างๆ เป็นไปในแนวทางเดียวกันด้วยความถูกต้อง จึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานครแจ้งสำนักทะเบียน อำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอเปลี่ยนสถานะทางทะเบียนราษฎรของบุคคลที่มีสูติบัตร ท.ร.๐๓ มีเลขประจำตัวบุคคลประเภท ๐๐ โดยอ้างว่าบิดาหรือมารดาได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติตามยุทธศาสตร์ การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ให้ตรวจสอบหลักฐานและ สอดสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันว่าบิดาหรือมารดาของผู้ร้องตามรายการในสูติบัตร ท.ร.๐๓ เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล (เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙) จริงตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าบิดาหรือมารดาของบุคคลดังกล่าวเป็น บุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลจริง ให้นายทะเบียน ดำเนินการแก้ไขสถานะทางทะเบียนราษฎรของบุคคลนั้นโดยการจำหน่ายรายการบุคคลและเลขประจำตัว ๑๓ หลักเดิม แล้วจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามแบบ ท.ร.๓๘ ก กำหนดเลข ประจำตัวให้เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๐๐ โดยมีรายการบิดาหรือมารดาเป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ และ ให้ลงหมายเหตุการเปลี่ยนแปลงสถานะทางทะเบียนราษฎร และการกำหนดเลขประจำตัว ๑๓ หลักใหม่ไว้ใน ด้านหลังของสูติบัตร ท.ร.๐๓ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อนายทะเบียนและวันเดือนปีกำกับไว้ด้วย โดยไม่ต้อง ยกเลิกสูติบัตรเดิม

๒. กรณีที่มีปัญหาข้อสงสัยหรือข้อขัดข้องเกี่ยวกับระบบการปฏิบัติงานด้วยคอมพิวเตอร์ ให้ติดต่อส่วนบริหารและพัฒนาเทคโนโลยีทางทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน หมายเลข ๐๒-๗๙๑-๗๕๓๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายชำนาญวิทย์ เตรัตน์)

นายชำนาญวิทย์ เตรัตน์ ปฏิบัติราชการแทน  
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนการทะเบียนราษฎร  
โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๓๑๘ - ๒๐  
โทรสาร ๐ ๒๗๐๖ ๙๒๑๖

# เราจะลงรายการสัญชาติให้กับ ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีสถานะคนต่างด้าว เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ฯ ตามมติ ค.ร.ม. ๒๙ ต.ค.๖๗ อย่างไรกันดี ตามไปดูกัน....



คำถาม กรณีการลงรายการสัญชาติ ของผู้ได้รับอนุญาตให้มีสถานะคนต่างด้าว  
เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย  
ที่ออกตามพระบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ ๒๕๒๒ แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและ  
อาศัยอยู่มานาน ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๘ ตามเงื่อนไขของมติ ครม. ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗  
เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคลให้แก่บุคคลที่อพยพ  
เข้ามาเป็นเวลานานและกลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักร (ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ ได้เกิด  
ในประเทศไทยและได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ฯ) ซึ่งเดิมเป็นบุคคลที่ได้รับการกำหนดเลขประจำตัว  
เป็นบุคคลประเภท ๖ กลุ่ม ๕๐-๗๒ มีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๓) ในช่องรายการสัญชาติจะระบุ  
เป็นกลุ่มบุคคลประเภทต่างๆ เช่น ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง ไทยลื้อ และบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙  
จะไม่มีช่องรายการสัญชาติเนื่องจากเป็นประเภททะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘ ก) เมื่อกลุ่มบุคคล  
ดังกล่าว ดำเนินการเปลี่ยนสถานะเป็นบุคคลที่จะมีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) เลขประจำตัว  
เป็นบุคคลประเภท ๘ ในช่องรายการสัญชาติจะต้องลงรายการช่องสัญชาติอย่างไร จะลง  
ตามรายการเดิม เช่น ไทยใหญ่ หรือไม่ เนื่องจากประเด็นดังกล่าว ยังไม่มีการซักซ้อมแนวทางปฏิบัติ  
ที่ชัดเจนแก่สำนักทะเบียนมาก่อน

คำตอบ กรณีบุคคลตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฯ และมติคณะรัฐมนตรี  
เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ กำหนดคุณสมบัติ ไว้ว่า ไม่สามารถกลับประเทศต้นทาง  
หรือไม่มีจุดเกาะเกี่ยวใด ๆ กับประเทศต้นทาง และ ไม่ปรากฏหลักฐานการมีและใช้สัญชาติอื่น  
จึงถือว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติใด ๆ ดังนั้น เมื่อนายทะเบียนพิจารณาอนุญาตแล้วให้กำหนด  
เลขประจำตัวประชาชนเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านและสำเนาทะเบียนบ้าน  
ฉบับเจ้าบ้าน

**\*\*สำหรับ** แนวทางการลงรายการสัญชาติของบุคคลกลุ่มดังกล่าว สำนักทะเบียนกลาง  
ได้กำหนดแนวทาง ดังนี้

๑. กรณีของบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่เป็นเวลานาน  
ที่ มิได้มี เชื้อสายไทย มีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวรในราชอาณาจักรไทยไว้แล้ว รวม ๑๙ กลุ่ม  
เช่น กลุ่มชาวเขา ๙ เผ่า กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนเป็นพื้นที่สูง กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ  
กลุ่มจีนฮ่ออพยพพลเรือน ให้ลงรายการสัญชาติว่า ไร้สัญชาติ (ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่ได้รับการจัดทำ  
ทะเบียน) เช่น ไร้สัญชาติ (บุคคลบนพื้นที่สูง) เป็นต้น

๒. กรณีของกลุ่ม...

๒. กรณีของกลุ่มบุคคลที่เป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี และ เป็นบุคคลที่ “มิได้เกิดในราชอาณาจักรไทย และกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือจบการศึกษาแล้ว” \*\*แต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย.. ซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่สำรวจเพิ่มเติมตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงพ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ลงรายการสัญชาติว่า ไร้สัญชาติ (เด็กกลุ่มนักเรียน)

๓. กรณีของกลุ่มบุคคลที่เป็นคนต่างด้าวที่ถูกบุพการีทอดทิ้งหรือไม่ปรากฏบิดาและมารดา ที่มีได้เกิดในราชอาณาจักรไทย (คนไร้รากเหง้า) ซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่สำรวจเพิ่มเติมตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ลงในการสัญชาติว่า ไร้สัญชาติ (กลุ่มบุคคลไร้รากเหง้า)

๔. กรณีของกลุ่มบุคคลที่ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศที่มีได้เกิดในราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติได้ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่สำรวจเพิ่มเติมตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ลงรายการสัญชาติว่า ไร้สัญชาติ (กลุ่มผู้ทำคุณประโยชน์)

## ข้อกำหนด ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

- หนังสือสำนักบริหารการทะเบียน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๑๗๗ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ เรื่อง การลงรายการสัญชาติของผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ฯ ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔)

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๔.๑/๖๑๗๗



สำนักทะเบียนกลาง

๖๖๖ อาคารนาคราภรณ์ทาวเวอร์ ชั้น ๑๑

ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบำหรุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง การลงรายการสัญชาติของผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย  
ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔)

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๘.๔/ว ๒๓๐๑๗ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมการปกครองแจ้งชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานระบบการรับคำขอมีสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายฯ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่มาจนลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๘ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ เริ่มตั้งแต่การยื่นคำขอ ณ ที่ทำการปกครองอำเภอแต่ละแห่ง โดยเมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและเอกสารหลักฐานและดำเนินการจนครบถ้วนถูกต้องแล้วจะออกหนังสือรับรองการได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเพื่อมอบให้แก่ผู้ยื่นคำขอฯ สำหรับ ใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาอนุญาตให้เพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ตามข้อ ๑๐๑ แห่งระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ สำนักทะเบียนกลางได้รับข้อหารือจากสำนักทะเบียนในพื้นที่ว่าจะมีแนวทางในการกำหนดรายการสัญชาติของบุคคลกลุ่มดังกล่าวในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) อย่างไร เนื่องจากประเด็นดังกล่าว ยังไม่มีการชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนให้แก่สำนักทะเบียนมาก่อน

สำนักทะเบียนกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การลงรายการสัญชาติบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรนั้น จะต้องลงให้ตรงกับความเป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้ โดยพิจารณาจากสถานะของบุคคลนั้นๆ ยกตัวอย่างกรณีการลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎร กรณีของคนต่างด้าวที่มีเอกสารราชการของประเทศต้นทาง เช่น หนังสือเดินทาง ระบุสัญชาติอะไร จะต้องลงรายการตามเอกสารนั้นเพื่อให้ข้อมูลตรงกัน กรณีของบุคคลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่มาจนลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๘ ได้มีการกำหนดคุณสมบัติตามข้อ ๔ (๑) และ (๔) ว่า ไม่สามารถกลับประเทศต้นทางหรือไม่มีจุดเกาะเกี่ยวใดๆ กับประเทศต้นทาง และไม่ปรากฏหลักฐานการมีและใช้สัญชาติอื่น จึงถือว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติใดฯ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการลงรายการสัญชาติบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ของบุคคลที่ได้รับสถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

/แก่บุคคล ...

แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่มานาน ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สำนักทะเบียนกลางจึงได้กำหนด แนวทางการลงรายการสัญชาติของบุคคลกลุ่มดังกล่าว และขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียน กรุงเทพมหานครแจ้งสำนักทะเบียนในเขตพื้นที่ถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. การลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎรกรณีของกลุ่มบุคคลที่อพยพ เข้ามา อยู่ในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่เป็นเวลานานที่มีได้มีเชื้อสายไทยมีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวร ในราชอาณาจักรไทยไว้แล้ว รวม ๑๙ กลุ่ม เช่น กลุ่มชาวเขา ๙ เผ่า กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนพื้นที่สูง กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ กลุ่มจีนฮ่ออพยพพลเรือน ฯลฯ ให้ลงรายการสัญชาติว่า ไร้สัญชาติ (ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ตามที่ได้รับการจัดทำทะเบียน) เช่น “ไร้สัญชาติ (บุคคลบนพื้นที่สูง)” เป็นต้น

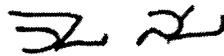
๒. การลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎรกรณีของกลุ่มบุคคลที่เป็นเด็กที่มีอายุ ไม่เกินสิบแปดปีและบุคคลที่มีได้เกิดในราชอาณาจักรไทยและกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษาหรือจบการศึกษาแล้ว แต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้ถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่สำรวจ เพิ่มเติมตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ลงรายการ สัญชาติว่า “ไร้สัญชาติ (กลุ่มเด็กนักเรียน)”

๓. การลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎรกรณีของกลุ่มบุคคลที่เป็นคนต่างด้าว ที่ถูกบุพการีทอดทิ้งหรือไม่ปรากฏบิดาและมารดา ที่มีได้เกิดในราชอาณาจักรไทย (คนไร้รากเหง้า) ซึ่งได้รับการ การสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้ถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่สำรวจเพิ่มเติมตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหา สถานะและสิทธิของบุคคล ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ลงรายการสัญชาติว่า “ไร้สัญชาติ (กลุ่มบุคคลไร้รากเหง้า)”

๔. การลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎรกรณีของกลุ่มบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ แก่ประเทศที่มีได้เกิดในราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้ถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่สำรวจเพิ่มเติมตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ลงรายการสัญชาติว่า “ไร้สัญชาติ (กลุ่มผู้ทำคุณประโยชน์)”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายวิฑูรย์ สิริกุล)

รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนราษฎร

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๓๑๔

โทรสาร ๐ ๒๙๐๖ ๙๒๓๕

# ต้องปฏิบัติอย่างไร?? เมื่อขอลงรายการสัญชาติ ในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามมติ ค.ร.ม. เมื่อ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ แต่พบว่า มีการระบุงุ่มผู้ขอลงรายการผิด X...

คำถาม กรณีผู้ยื่นคำร้องเกิดในประเทศไทย มีหลักฐานเป็นสูติบัตร เกิดตั้งแต่วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข ๐ มีมารดาเป็นบุคคลเลข ๐ กลุ่ม ๘๘ ในฐานะข้อมูลข้อมูลทะเบียนประวัติระบุว่า “เกิดนอกประเทศไทย” และระบุว่าเป็น “ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ” จะสามารถดำเนินการ เพื่อขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ตามเงื่อนไขของมติค.ร.ม. ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคลให้แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาเป็นเวลานานและกลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรได้หรือไม่อย่างไร

คำตอบ กรณีดังกล่าวจะยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมารดาเป็นบุคคลเลข ๐ กลุ่ม ๘๘ ในฐานะข้อมูลข้อมูลทะเบียนประวัติระบุว่าเป็นชนกลุ่มน้อยอื่นๆ เป็นการบันทึกที่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนขณะสำรวจ ซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวอาจมีสถานะที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยเดิมแต่ตักสำรวจที่จะทำให้บุตรมีคุณสมบัติยื่นขอลงรายการสัญชาติไทยตามกรณีดังกล่าว หรืออาจมีสถานะที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยเดิมแต่ตักสำรวจที่จะทำให้บุตรไม่สามารถยื่นขอลงรายการสัญชาติได้ กรณีนี้ ให้ยื่นคำร้องขอแก้ไขกลุ่มบุคคลในทะเบียนประวัติ โดยยื่นคำร้องที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาตามทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ก โดยให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

๑. เรียกตรวจพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เช่น บัญชีในหมู่บ้าน หนังสือรับรองจากหน่วยงานของรัฐ อาทิ ศูนย์สงเคราะห์ชาวเขา เป็นต้น

๒. สอบสวนพยานบุคคล ที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว จำนวน ๓ คน มาให้การรับรองโดยให้พิจารณาจากชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเลขประจำตัวประเภท ๖ (กลุ่ม ๕๐ - ๗๒) หรือชนกลุ่มน้อยที่ได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่แล้ว เป็นลำดับแรก หรือชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่มีเลขประจำตัวประเภท ๐ (กลุ่ม ๘๘) โดยจะต้องบันทึกการสอบสวนตามแบบ ปค.๑๔ ให้ปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผู้ให้การรับรองและผู้ที่ยื่นคำร้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวโดยละเอียดด้วย

/๓. หากมีความ...

๓. หากมีความจำเป็นอาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชนพิจารณาให้ความเห็นด้วยก็ได้ ตามแนวทางหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๘ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

๔. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องตรวจสอบพยานหลักฐานและสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว เชื่อว่าบุคคลดังกล่าวเป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ให้รวบรวมคำร้องพร้อมพยานหลักฐานเสนอนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแก้ไขกลุ่มบุคคลในทะเบียนประวัติ โดยแก้ไขจาก "กลุ่มย่อยลำดับที่ ๒๒ กลุ่มอื่น ๆ" เป็น "กลุ่มย่อยลำดับที่ ๑ - ๒๑" แล้วแต่ผู้นั้นจะเป็นชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใด และเมื่อนายทะเบียนได้แก้ไขกลุ่มบุคคลในทะเบียนประวัติเรียบร้อยแล้ว ให้ทำการคัดและรับรองรายการบุคคลจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรตามแบบรับรองรายการทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.๓๘ ข) มอบให้ผู้ร้องเพื่อเป็นหลักฐานในการขอดำเนินการเรื่องต่าง ๆ โดยไม่ต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

๕. เมื่อดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขกลุ่มบุคคลในทะเบียนประวัติของมารดาที่เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ แล้ว บุตรที่เกิดในประเทศไทยตามกรณีดังกล่าว จึงจะสามารถดำเนินการขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ท.ร. ๑๔ ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ตามเงื่อนไขของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ได้

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง
๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๘/ว ๒๒๑๘๔ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ เรื่อง การปฏิบัติในการพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่บุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗
๓. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๘/ว ๔๓๔๔ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๙.๘/ว ๒๒๑๘๔



กรมการปกครอง

๖๖๖ อาคารศาลากลางกรมทาวเวอร์ ชั้น ๑๑

ถนนบรมราชชนนี แขวงบางบำหรุ

เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๔๐

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง การปฏิบัติในการพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่บุตรของคนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา ๗ ทวิ  
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ  
(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๘/ว ๒๐๘๖๓ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๘

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติ  
และการส่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและไม่ได้รับสัญชาติไทย  
โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป,  
ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘, จำนวน ๑ ชุด
๒. ประกาศกรมการปกครอง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการขอมีสัญชาติไทย  
การตรวจสอบภายหลังการได้มาซึ่งสัญชาติไทย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย  
เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติ และการส่งให้คนที่เกิด  
ในราชอาณาจักรไทยและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดา  
เป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘  
ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ อนุมัติหลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัด  
การแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคลให้แก่บุคคล ๒ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร  
เป็นเวลานาน ให้ได้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย (ใบสำคัญถิ่นที่อยู่) ตามมาตรา ๑๗  
แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งอยู่ในภารกิจความรับผิดชอบของสำนักกิจการความมั่นคง  
ภายใน (๒) กลุ่มบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว  
ให้ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไข  
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งอยู่ในภารกิจความรับผิดชอบของสำนักบริหาร  
การทะเบียน โดยได้ให้จังหวัดแจ้งอำเภอทุกแห่งในพื้นที่เตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานและให้ศึกษา  
ทำความเข้าใจร่างประกาศกระทรวงมหาดไทยและร่างประกาศกรมการปกครอง รวมทั้งจัดทำคำสั่งจังหวัด  
แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจรับรองความประพฤติของผู้ขอจากข้อมูลที่ปรากฏในระบบสารสนเทศข้อมูล  
อาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (CRIMES) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

/บัดนี้...

บัดนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้โปรดให้ความเห็นชอบและลงนามใน ประกาศ กระทรวงมหาดไทย, และกรมการปกครองได้ออกประกาศกรมการปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมติ คณะรัฐมนตรี โดยประกาศดังกล่าวลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว, และมีผลใช้บังคับนับแต่วันที่ประกาศ สามารถเริ่มรับคำร้องได้ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘, และใช้บังคับเป็นระยะเวลา ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ ประกาศเป็นต้นไป (สิ้นสุดวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๙) เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะมีมติให้ขยายระยะเวลาตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ออกไป, ประกาศกระทรวงมหาดไทยจึงจะมีผลใช้บังคับ ตามระยะเวลาที่ขยายนั้น รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย,

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นไปด้วยความถูกต้องตาม กฎหมาย มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม จึงขอให้จังหวัดแจ้งอำเภอทุกแห่งในเขตพื้นที่เพื่อชักจูงแนวทางปฏิบัติ และความเข้าใจ ดังนี้

๑. ขอให้ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ขั้นตอน ระยะเวลา และวิธีการปฏิบัติให้เป็นไป ตามแนวทางประกาศกระทรวงมหาดไทยและประกาศกรมการปกครองกำหนดโดยเคร่งครัด.

๒. กรณีกลุ่มบุคคลที่ “ไม่ใช่”, กลุ่มเป้าหมายขอมีสัญชาติไทย ตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ดังนี้

๒.๑ กลุ่มเด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถานการศึกษาหรือสำเร็จ การศึกษาแล้ว โดยบิดาหรือมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่ “ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์” หรือไม่ปรากฏ บิดามารดา หรือบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ รวมทั้งผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศจนเป็นที่ประจักษ์, ตามข้อ ๓ และข้อ ๔ ของประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การสั่งให้คนที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้รับสัญชาติไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ให้ดำเนินการภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าว และตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙,

๒.๒ บุตรของบุคคลต่างด้าวอื่น ๆ อาทิ แรงงานต่างด้าว ผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อาศัย ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว หรือคนต่างด้าวทั่วไปที่มีพาสปอร์ต (Passport) หรือผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

๒.๓ บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ ตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

๓. กรณีกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติของรายการสัญชาติไทย ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ. ๒๕๕๓ และตามมาตรา ๒๓, แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ยังคงดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการเดิม,

๔. กรณีจำเป็นต้องอ้างอิงเอกสารราชการ ถ้าเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยอำเภอ ที่รับคำร้อง หรือเป็นหลักฐานที่สามารถตรวจสอบหรือคัดสำเนาได้จากระบบคอมพิวเตอร์ของอำเภอ ให้อำเภอ อำนวยความสะดวกด้วยการตรวจค้นหรือคัดสำเนาขึ้นเองโดยไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

/๕. กรณี...

๕. กรณีอำเภอที่มีบุคคลกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก ให้จัดลำดับความสำคัญของบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและสัญชาติ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเด็กนักเรียน กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการ และคนป่วย เป็นลำดับต้น

๖. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับทราบข้อมูลหลักเกณฑ์แนวทาง ขั้นตอน และสิทธิที่พึงได้รับอย่างถูกต้องทั่วถึง โดยสามารถใช้ช่องทางการจัดเวทีชี้แจงในชุมชน/หมู่บ้าน การเผยแพร่ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน สื่อออนไลน์ และสื่อท้องถิ่น รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาชน องค์กรระหว่างประเทศ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่

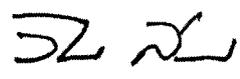
๗. นโยบายการแก้ไขปัญหาด้านสัญชาติและสถานะบุคคลนี้มีเป้าหมายในการช่วยเหลือบุคคลที่มีคุณสมบัติตามกฎหมายและนโยบายของรัฐให้ได้รับการแก้ไขปัญหาสถานะและสัญชาติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนด มิใช่ช่วยสนับสนุนให้บุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติได้สัญชาติและสถานะบุคคล จึงขอให้กำชับการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกคน รวมถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มิให้มีการเรียกรับผลประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การรับสินบน รับของขวัญ หรือผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสม และมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งห้ามมิให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการหรือโดยทุจริตโดยเด็ดขาด หากพบการกระทำ ความผิด ให้ดำเนินการกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทั้งทางวินัย และทางอาญา โดยไม่ละเว้น

๘. ผลการดำเนินงานอนุมัติให้สัญชาติไทยของอำเภอต่าง ๆ สามารถประมวลผลผ่านระบบโปรแกรม Single Menu/ระบบทะเบียนราษฎร/ระบบขอลงรายการสัญชาติไทย/รายงานสรุปผลคำขอลงรายการสัญชาติ

๙. ขอให้อำเภอรายงานภาพถ่ายกิจกรรมการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสัญชาติดังกล่าว ให้สำนักบริหารการทะเบียนทราบ ทุกวันที่ ๓๐ ของเดือน ทาง QR Code ท้ายหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายวิฑูรย์ สิริกุล)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนสัญชาติและการทะเบียนฯ  
โทร. ๐ ๒๗๕๑ ๗๓๓๐-๓๑  
โทรสาร ๐ ๒๗๐๖ ๙๒๑๗



สิ่งที่ส่งมาด้วย



แบบรายงาน





ที่ มท ๐๓๐๙.๘/๖๕๓๕๕

กรมการปกครอง  
ถนนอัษฎางค์ ๓ ทม ๑๐๒๐๐

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล  
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

- อ้างถึง ๑. ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘
๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๕๑ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๑
๓. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๙๕๑๖ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓
๔. หนังสือสำนักทะเบียน ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๘ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

ด้วยกรมการปกครองได้รับเรื่องหรือจากจังหวัด อำเภอ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ไร้รัฐไร้สัญชาติ เกี่ยวกับประเภทของบุคคลตามยุทธศาสตร์การ จัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘ และกระทรวงมหาดไทยโดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ได้ดำเนินการให้มีการสำรวจและจัดทำ ทะเบียนประวัติไว้แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้มีเลขประจำตัวประชาชน เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ นั้น ปรากฏว่าหน่วยงานหลายแห่งโดยเฉพาะหน่วยที่รับผิดชอบด้านสิทธิ และสถานะบุคคล ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลที่ได้รับ การสำรวจ จัดทำทะเบียนตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวรวมถึงบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรในการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับ ตามกฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สิทธิในการขอมีสัญชาติไทย สิทธิในการขอมีสถานะ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิในการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงิน ให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เป็นต้น จึงขอให้กรมการปกครองทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของบุคคล เลขประจำตัวประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เพื่อจะได้ ปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป

กรมการปกครอง ขอเรียนว่าบุคคลกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและ สิทธิของบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๘ ประกอบด้วยบุคคล ๖ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ บุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และอาศัยอยู่เป็นเวลานาน ได้แก่ กลุ่มคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวรในราชอาณาจักรไทยไว้แล้ว แต่ตกสำรวจหรือไม่ได้ รับการจัดทำทะเบียนในอดีต ซึ่งจะต้องเข้ามาในประเทศไทยภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ มี ๑๘ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มชาวเขา ๙ เผ่า (๒) กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาก่อนและหลังวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๒๘ (๓) กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ (๔) กลุ่มจีนฮ่ออพยพพลเรือน (๕) กลุ่มจีนฮ่ออิสระ (๖) กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า (๗) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (๘) กลุ่มชาวเวียดนามอพยพ (๙) กลุ่มชาวลาว อพยพ (๑๐) กลุ่มเนปาลอพยพ (๑๑) กลุ่มอดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มาลาया (๑๒) กลุ่มไทยลี้ภัย (๑๓) กลุ่มม้ง ถิ่นกระบองที่ทำประโยชน์ (๑๔) กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวกัมพูชา (๑๕) กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัด

/เกาะกง...

เกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่อพยพเข้ามามาก่อนและหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐ (๑๖) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เชื้อสายไทยที่อพยพเข้ามาก่อนวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ (๑๗) ชาวลาวภูเขอพยพ และ (๑๘) ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ และต่อมาได้มีการเพิ่มเติมกลุ่มชาวมอแกนที่ประสบภัยสึนามิ เป็นกลุ่มที่ ๑๙ (กรมการปกครองได้จัดประเภทชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ในฐานะข้อมูลทะเบียนราษฎร เพิ่มเติมจาก ๑๙ กลุ่ม เป็น ๒๑ กลุ่ม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการแยกประเภท และกำหนดแนวทางในการพัฒนาสถานะบุคคลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น)

กลุ่มที่ ๒ เด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาของประเทศไทยหรือจบการศึกษาแล้ว แต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือบิดามารดาไม่ปรากฏหลักฐานที่แสดงถึงการมีสัญชาติหรือเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งจะต้องเข้ามาในประเทศไทยภายในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘

กลุ่มที่ ๓ บุคคลที่ไร้รากเหง้า ได้แก่ คนที่ไม่ปรากฏบุพการี หรือบุพการีทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ ทั้งที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และนอกสถานสงเคราะห์ รวมถึงพระภิกษุ สามเณร และผู้่วยทางจิตประสาทในสถานพยาบาลด้วย ซึ่งจะต้องเข้ามาในประเทศไทยภายในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘

กลุ่มที่ ๔ บุคคลที่มีคุณประโยชน์แก่ประเทศ ซึ่งจะต้องเข้ามาในประเทศไทยภายในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ โดยกลุ่มนี้จะไม่ใช่วิธีการสำรวจแต่จะให้นับเรื่องพร้อมหลักฐานการทำคุณประโยชน์ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อพิจารณาจัดทำทะเบียนประวัติ

กลุ่มที่ ๕ แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชาที่ได้รับการจดทะเบียนแต่ไม่สามารถเดินทางกลับได้เนื่องจากประเทศต้นทางไม่ยอมรับ

กลุ่มที่ ๖ คนต่างด้าวอื่น ๆ ที่ไม่มีคุณสมบัติ ตามกลุ่มที่ ๑ - ๕ และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทาง

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ ๕ และกลุ่มที่ ๖ มีประเด็นปัญหาความมั่นคงที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ จึงได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหากลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ ๑ ถึงกลุ่มที่ ๔ เป็นลำดับแรกก่อน

ทั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นจะอยู่ที่กลุ่มที่ ๑ โดยมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่ากลุ่มนี้ ครอบคลุมด้วยบุคคล ๒ กลุ่มย่อย คือ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ๑๙ กลุ่ม และผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีสาเหตุมาจากการระบุกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่แจ้งไว้ตามหนังสือสำนักทะเบียนกลางด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๙๕๑๖ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ว่ากลุ่มบุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และอาศัยอยู่เป็นเวลานาน หมายถึง บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติไว้เดิม และบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย โดยบุคคลทั้ง ๒ จำพวกจะต้องเข้ามาอยู่ในประเทศไทยภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ และอาศัยอยู่ต่อเนื่องจนถึงวันสำรวจ อีกทั้ง ได้แจ้งแนวทางปฏิบัติในการบันทึกรายการบุคคลในฐานะข้อมูลทะเบียนกลาง สรุปว่าถ้าเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว ให้เลือก กลุ่ม ๑ และเลือกกลุ่มย่อย ลำดับที่ ๑ - ๒๑ ตามกลุ่มเครือญาติของผู้นั้น เช่น หากเป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ก็เลือกกลุ่มย่อย ลำดับที่ ๕ หากเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา ก็เลือกกลุ่มย่อย ลำดับที่ ๑๖ เป็นต้น ส่วนผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย ให้เลือก กลุ่ม ๑ กลุ่มย่อย ลำดับที่ ๒๒ “กลุ่มอื่น ๆ” โดยไม่ได้อธิบายลักษณะของบุคคลอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าบุคคลที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ กลุ่ม ๑ กลุ่มย่อยลำดับที่ ๒๒ กลุ่มอื่น ๆ ไม่ใช่ชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล จึงทำให้เกิดสถานการณ์ของปัญหาตามที่มีการหารือ

/กรมการปกครอง...

กรมการปกครองได้ตรวจพบข้อเท็จจริงว่าบุคคลที่ได้รับการบันทึกข้อมูล เป็นผู้ที่ไม่มี ความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย กลุ่มที่ ๑ กลุ่มย่อยลำดับที่ ๒๒ อาจเป็นกลุ่มบุคคล ดังนี้

(๑) ชนกลุ่มน้อยที่มีความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการสำรวจจัดทำ ทะเบียนประวัติไว้เดิม แต่ได้รับการบันทึกข้อมูลผิดพลาด หรือเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาใน ประเทศไทย เป็นเวลานาน แต่ตกสำรวจในการจัดทำทะเบียนประวัติตามนโยบายของรัฐในหัวที่ผ่านมา โดยใน ขณะที่ได้รับ การสำรวจตามยุทธศาสตร์ฯ ไม่สามารถหาพยานบุคคลยืนยันความเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับจัดทำทะเบียนประวัติ ชนกลุ่มน้อยไว้เดิมได้ ซึ่งอาจเกิดจากกรณีญาติที่เป็นชนกลุ่มน้อยก็ตกสำรวจจากการจัดทำทะเบียนประวัติ ตามนโยบายของรัฐในหัวที่ผ่านมาเช่นเดียวกัน

(๒) คนต่างด้าวอื่น ๆ ที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องโดยบางรายไม่ใช่บุคคลกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดให้มีการสำรวจ เช่น เป็นคน บังคลาเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้อง หรือเป็นแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา ลาว และกัมพูชา) ที่อพยพเดินทางเข้ามาเพื่อที่จะทำงานในประเทศไทย (ขออนุญาตทำงานกับกรมการ จัดหางาน) หรือเป็นกลุ่มเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ ผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวโรฮิงยา ชาวอุยกูร์ ชาวเกาหลีเหนือ เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้ทะเบียนประวัติของบุคคลกลุ่ม ๑ บุคคลที่อพยพเข้ามาในประ ทศไทยและ อาศัยอยู่เป็นเวลานาน ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล มีความถูกต้องเป็นไป ตามเจตนารมณ์ของการสำรวจฯ และสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการขอใช้สิทธิหรือขอขาดำเนินการ ตามกฎหมายและนโยบายของรัฐได้อย่างถูกต้อง จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อมีผู้ยื่นคำร้องหรือติดต่อขอดำเนินการเรื่องสถานะบุคคล สัญชาติ หรือเรื่องอื่นใด โดย แสดงหลักฐานทะเบียนประวัติหรือบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน เป็นบุคคล เลขประจำตัวประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ กลุ่มที่ ๑ (๐-xxxx-๘๙xxxx-xx-x) ระบุดังกล่าวว่า "กลุ่มอื่นๆ" โดยไม่ปรากฏข้อความซึ่งเป็นชื่อกลุ่มชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เป็นต้น ให้นายทะเบียนหรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องแนะนำให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำร้องขอแก้ไข กลุ่มบุคคล ในทะเบียนประวัติ โดยยื่นคำร้องที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา ตามทะเบียน ประวัติ พ.ร.๓๘ ก

๒. การพิสูจน์ความเป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ เรียกตรวจพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เช่น บัญชีคนในหมู่บ้าน หนังสือรับรอง จากหน่วยงานของรัฐ อาทิ ศูนย์สงเคราะห์ชาวเขา เป็นต้น

๒.๒ สอบสวนพยานบุคคลที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันซึ่งจะต้องเป็น ผู้ที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้ว จำนวน ๓ คน มาให้การรับรอง โดยให้พิจารณา จากชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเลขประจำตัวประเภท ๖ (กลุ่ม ๕๐ - ๗๒) หรือชนกลุ่ม น้อยที่ได้รับ ใบสำคัญถิ่นที่อยู่แล้ว เป็นลำดับแรก หรือชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียน ประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่มีเลขประจำตัวประเภท ๐ (กลุ่ม ๘๙) โดยจะ ต้องบันทึก การสอบสวนตามแบบ ปค.๑๔ ให้ปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผู้ให้การรับรอง และผู้รับรอง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวโดยละเอียดด้วย

๒.๓ หากมีความจำเป็นอาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชน พิจารณาให้ความเห็นด้วยก็ได้ ตามแนวทางหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๘ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

๓. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องตรวจสอบพยานหลักฐานและสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว เชื่อว่าบุคคลดังกล่าวเป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ให้รวบรวมคำร้องพร้อมพยานหลักฐานเสนอนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแก้ไขกลุ่มบุคคลในทะเบียนประวัติ โดยแก้ไขจาก “กลุ่มย่อยลำดับที่ ๒๒ กลุ่มอื่น ๆ” เป็น “กลุ่มย่อยลำดับที่ ๑ - ๒๑” แล้วแต่ผู้นั้นจะเป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใด และเมื่อนายทะเบียนได้แก้ไขกลุ่มบุคคลในทะเบียนประวัติเรียบร้อยแล้ว ให้ทำการคัดและรับรองรายการบุคคลจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรตามแบบรับรองรายการทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.๓๘ ข) มอบให้ผู้ร้องเพื่อเป็นหลักฐานในการขอดำเนินการเรื่องต่าง ๆ โดยไม่ต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียม

๔. หากนายทะเบียนตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วปรากฏว่า บุคคลผู้ยื่นคำขอฯ ไม่มีคุณสมบัติเป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ๑๙ กลุ่ม ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล และไม่ใช้กลุ่มเด็กนักเรียนหรือบุคคลที่จบการศึกษาแล้วแต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือคนไร้รากเหง้า หรือคนที่มีคุณสมบัติของประเทศ บุคคลดังกล่าวย่อมไม่อาจได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ขอให้นายทะเบียนดำเนินการจำหน่ายรายการบุคคลดังกล่าวในทะเบียนประวัติ (ท.ร. ๓๘ ก) ตามข้อ ๑๘ และข้อ ๑๙ ของระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบข้อ ๑๑๐ ของระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยการจำหน่ายรายการบุคคลดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้นายทะเบียนแนะนำให้ยื่นคำร้องขอจัดทำทะเบียนประวัติ ตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๐๐ พร้อมทั้งชี้แจงให้ผู้ที่ถูกจำหน่ายรายการบุคคลเข้าใจว่าบุคคลดังกล่าวยังสามารถได้รับสิทธิอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวได้ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอให้แจ้งอำเภอ สำนักงานเขต สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น ทุกแห่ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายอนันต์ อังจिरะ)  
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนสัญชาติและการทะเบียน  
และบัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย  
โทร ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๗ - ๒๐, ๗๓๓๘

# จะทำอย่างไร???? เมื่อตรวจพบว่า มีการแจ้งลงรายการ เพื่อทำหลักฐานทะเบียนราษฎร โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

\*\*\*\*\*

คำถาม กรณี นายทะเบียน ตรวจพบการดำเนินการแจ้งลงรายการเพื่อจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎร โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องดำเนินการอย่างไร

คำตอบ ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง การบันทึก หรือการลงรายการเพื่อจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎรใดดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ หรือโดยอำนาจข้อเท็จจริง หรือมีรายการขอความผิดจากความเป็นจริง เมื่อนายทะเบียน อำเภอนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า มีการดำเนินการเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรในลักษณะดังกล่าวจริงให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. นายทะเบียนสั่งระงับการเคลื่อนไหว รายการทะเบียนราษฎรกรณีนั้นไว้ก่อน  
๒. แจ้งคำสั่งทำเป็นหนังสือ ให้คู่กรณีทราบภายใน ๓ วันนับแต่วันที่รับคำสั่ง  
๓. หากคู่กรณีจะโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงของตน จักต้องดำเนินการภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่ง โดยต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงหรือเหตุผลที่ทำให้เชื่อว่าการกระทำโดยมิชอบ ข้อกฎหมายหรือระเบียบ ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ สิทธิในการแต่งตั้งบุคคลอื่นให้ดำเนินการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงแทน สิทธิในการขูดเอกสารที่จำเป็นสำหรับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันสิทธิของตน

๔. ถ้าคู่กรณีไม่ได้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงภายในกำหนดเวลา โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงแต่ไม่ชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐาน หรือชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐานแล้ว แต่รับฟังไม่ได้ ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน หรือสั่งเพิกถอนหลักฐานทะเบียน

๕. ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วปรากฏพยานหลักฐานแน่ชัดว่าการกระทำมีความผิดตามกฎหมาย หรือ ปรากฏหลักฐานทางทะเบียนซึ่งเชื่อได้ว่ากรณีมีชื่อ และรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรของผู้ใดเป็นการแอบอ้างใช้ชื่อหรือรายการบุคคลของผู้อื่น ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน หรือเพิกถอนหลักฐานทะเบียนดังกล่าวโดยเร็ว และดำเนินการแก้ไขข้อความหรือปรับปรุงรายการทะเบียนให้ถูกต้อง

/จากข้อ ๕. ให้...

๖. จากข้อ ๕. ให้นายทะเบียนแจ้งคำสั่งให้คู่กรณีทราบเป็นหนังสือ ภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ มีคำสั่ง โดยให้ระบุเหตุผลประกอบด้วย ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายที่อ้างอิงและข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจสิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้

๗. ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาคำอุทธรณ์ ของผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ ได้รับอุทธรณ์

๗.๑ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือแก้ไขรายการทะเบียนราษฎรและหลักฐานทะเบียนราษฎรของ คู่กรณีให้ถูกต้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

๗.๒ ในกรณีที่นายทะเบียนไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วน ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียน กรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีภายใน ๓ วันนับแต่วันที่ การพิจารณาคำอุทธรณ์เป็นที่ยุติ เพื่อพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ ได้รับรายงานจากนายทะเบียน อำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร มีหนังสือแจ้ง ให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ ออกไปได้ไม่เกิน ๓๐ นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลา

## ข้อกำหนด ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การ อุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑

๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๒๓ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เรื่อง แนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

๓. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๖๑ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๒ เรื่อง การสั่งระงับความเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎร (ผังวิธีการและ ขั้นตอนการปฏิบัติ)



ที่ มท ๐๓๑๙.๖/ว ๓๒๓

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอักษะรังค์ กท ๑๐๒๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง แนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔

ตามที่ได้แจ้งแนวทางปฏิบัติกรณีเกิดการกระทำทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ให้จังหวัดและกรุงเทพมหานคร ส่งการให้สำนักทะเบียนทุกแห่งถือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดตามบัญชีหนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔ นั้น

เนื่องจากปัจจุบันมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เช่น การสั่งระงับความเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎร การจำหน่ายรายการทะเบียน การยกเลิกหรือเพิกถอนหลักฐานเอกสารทางทะเบียน การบันทึกรายการในฐานข้อมูลทางการทะเบียน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำผิดกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ด้วย

กระทรวงมหาดไทย พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีตรวจพบหลักฐานหรือรายการต้องสงสัย หรือได้รับหนังสือแจ้งเรื่อง หรือการร้องเรียน/ร้องทุกข์ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ตลอดจนการดำเนินการกรณีมีการกระทำทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการทะเบียน การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิด และ/หรือทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตด้วย ตลอดจนการแก้ไข (เยียวยา) ปัญหาทางทะเบียนแก่เจ้าของรายการผู้ทุจริตที่ถูกกระทบสิทธิให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และเพื่อมิให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนในการดำเนินการดังกล่าว จึงให้ยกเลิกแนวทางปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔ และถือปฏิบัติตามแนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ดังต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีตรวจพบหลักฐานหรือรายการต้องสงสัย หรือได้รับหนังสือแจ้งเรื่อง หรือการร้องเรียน/ร้องทุกข์ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

(๑) ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี มอบหมายเจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใดรับผิดชอบ หรืออาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อทำการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการ ต้องไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องด้วยกับกรณีดังกล่าว โดยให้มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลและรายการทางทะเบียน แสวงหาพยานหลักฐานเพื่อให้ทราบพฤติการณ์การดำเนินการทางทะเบียนตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการต่อไป

(๒) ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลและรายการทางทะเบียน ให้ตรวจสอบจากฐานข้อมูลทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เรียกหลักฐานเอกสารทางทะเบียนและหลักฐานเอกสาร

/ราชการ ...

ราชการอื่นที่มีอยู่ ตลอดจนการสอบปากคำพยานบุคคล เช่น ผู้แจ้งเรื่อง เจ้าของรายการ บิดามารดาญาติ ไกล่ชิดหรือบุคคลอื่นที่รู้จักและรู้เห็นเป็นอย่างดีในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อใช้ประกอบการพิสูจน์ตัวบุคคลและให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนครบถ้วน หากต้องการหลักฐานเอกสารเพิ่มเติม หรือตรวจสอบหลักฐาน เอกสารไปยังสำนักทะเบียนอื่น หรือหน่วยงานราชการซึ่งเป็นผู้ออกหลักฐานเอกสารราชการดังกล่าว ให้ดำเนินการได้ตามความจำเป็นและเร่งรัดติดตามผลทุกกระยะ พร้อมทั้งต้องชี้แจงให้ผู้แจ้งเรื่อง หรือผู้ร้องเรียน/ร้องทุกข์ ทราบไว้ด้วย

(๓) รวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง พร้อมความเห็นสรุปเสนอผู้ที่ได้มอบหมายหรือแต่งตั้ง พิจารณาลังการ ซึ่งหากไม่มีมูลความจริงให้ยุติเรื่องและแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ แต่หากผลการตรวจสอบพบว่ามิมีมูลกระทำทุจริตทางทะเบียน ให้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เช่น การสั่งระงับความเคลื่อนไหวทางทะเบียนไว้ก่อน การจำหน่ายรายการบุคคล การปรับปรุงรายการทางทะเบียนราษฎร การยกเลิกและเพิกถอนหลักฐานเอกสารทางทะเบียน การบันทึกยกเลิกรายการในฐานข้อมูลการทะเบียน เป็นต้น การแก้ไข(เสียเวลา)ปัญหาทางทะเบียนให้แก่ผู้สุจริตที่ถูกกระทบสิทธิ การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิดทุกคนในทุกข้อหาความผิดที่ปรากฏ ตลอดจนการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมกระทำผิด ทั้งนี้ หากปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนแจ้งว่าเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตทางทะเบียน ด้วย ควรเสนอปรับย้ายเจ้าหน้าที่ผู้นั้นให้พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ทันที

การตรวจสอบข้อเท็จจริง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากไม่สามารถดำเนินการได้ทัน ให้เสนอความเห็นพร้อมเหตุผลความจำเป็นต่อผู้ที่ได้มอบหมายหรือแต่งตั้ง เพื่อขอขยายระยะเวลาดำเนินการได้อีก ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๑๕ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๓๐ วัน

## ๒. การดำเนินการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

(๑) หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง เป็นการมีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ หรือเจ้าของรายการที่แท้จริงซึ่งถูกแอบอ้างไม่มีตัวตนอยู่แล้ว ให้นายทะเบียน สั่งระงับความเคลื่อนไหวทางทะเบียนไว้ก่อน หรือจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลดังกล่าวออกจากทะเบียนบ้าน แล้วแต่กรณี โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ ประกอบกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ.๒๕๕๑ และดำเนินการตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๑๐ หรือข้อ ๑๑๐/๓ แล้วแต่กรณี โดยเคร่งครัด

(๒) หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง เป็นการแอบอ้างใช้ชื่อและรายการผู้อื่น โดยที่เจ้าของรายการแท้จริงยังมีตัวตนอยู่จริง ให้นายทะเบียน ปรับปรุงแก้ไขรายการทางทะเบียนของเจ้าของรายการแท้จริงกลับคืนเข้าในทะเบียนบ้านหลังเดิมก่อนที่จะมีการดำเนินการโดยมิชอบทางทะเบียน เว้นแต่กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ให้พิจารณาให้เป็นไปตามความเป็นจริง

(๓) ให้เพิกถอนหลักฐานเอกสารทางทะเบียนราษฎรที่มีการดำเนินการโดยมิชอบ เช่น สติบัตร มรณบัตร แบบการให้เลขประจำตัวประชาชน ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ทะเบียนบ้าน เป็นต้น โดยหมายเหตุให้ทราบถึงที่มาของการเพิกถอน แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) กรณีมีการแอบอ้างสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี เป็นผู้สั่งจำหน่ายหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ ได้แก่ คำขอ บ.ป.๑ ใบรับคำขอมิบัตร (บ.ป.๒) หรือใบแทนใบรับคำขอมิบัตร(บ.ป.๒ ก) และคู่มือ ทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน(บ.ป.๕) พร้อมทั้ง

เรียกบัตรประจำตัวประชาชนที่มีการกระทำผิดดังกล่าวคืน เพื่อดำเนินการจำหน่ายด้วย โดยหมายเหตุให้ทราบถึงสาเหตุและที่มาของการจำหน่ายหลักฐานเอกสาร เช่น “จำหน่ายเนื่องจากสวมตัว/แสดงเอกสารเท็จ/มีชื่อในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ...ตามหนังสือ...ลงวันที่... หรือตามบันทึก ปจว.ที่... ลงวันที่...” เป็นต้น แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๕) กรณีมีการนำชื่อและรายการที่แอบอ้างไปขอตั้งหรือเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ให้นายทะเบียนท้องที่ยกเลิกหลักฐานทางทะเบียนและเรียกหนังสือสำคัญเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุลคืนจากผู้แอบอ้างพร้อมทั้งหมายเหตุการยกเลิกในหลักฐาน หรือหนังสือสำคัญ โดยกรณี มีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ ว่า “ยกเลิกเพราะผู้ได้รับอนุญาตไม่มีสัญชาติไทยขัดต่อมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.๒๕๐๕” หรือในกรณีแอบอ้างสวมตัวทางทะเบียน ว่า “ยกเลิกเนื่องจากแอบอ้างสวมตัวผู้อื่น ตามหนังสือ...ลงวันที่...” แล้วลงชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๖) กรณีมีการนำชื่อและรายการที่แอบอ้างไปจดทะเบียนครอบครัว ให้นายทะเบียนบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการของผู้แอบอ้างไว้เป็นหลักฐานในทะเบียนครอบครัว แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่มีการจำหน่ายรายการบุคคล หรือรายการทางทะเบียน การยกเลิกหรือเพิกถอนหลักฐานเอกสารทางทะเบียนตามข้อ ๒ (๑) ถึง (๖) ที่มีการจัดเก็บเป็นข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรหรือจัดเก็บหลักฐานเอกสารดังกล่าวไว้ในฐานข้อมูลการทะเบียนด้วย ให้บันทึกการจำหน่ายรายการ การยกเลิก/เพิกถอนหลักฐานที่เกี่ยวข้องในฐานข้อมูลการทะเบียน แล้วแต่กรณี โดยบันทึกให้ทราบสาเหตุและที่มาของการจำหน่ายรายการ ยกเลิกหลักฐานดังกล่าว หรือบันทึกให้เป็นไปตามระเบียบ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลทางการทะเบียน นั้น ๆ ทั้งนี้ ห้ามมิให้บันทึกสาเหตุการจำหน่ายหรือการยกเลิก เป็น “อื่น ๆ”

๓. การแก้ไข(เยียวยา)ปัญหาทางทะเบียน ให้ถือเป็นนโยบายเร่งด่วนของผู้บังคับบัญชาที่ต้องเร่งรัดติดตามการแก้ไขรายการทางทะเบียน เพื่อคืนสถานะทางทะเบียนให้แก่เจ้าของรายการที่แท้จริง ซึ่งถูกกระทบสิทธิโดยสุจริต ทั้งนี้ โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินคดีอาญา หรือการดำเนินการทางวินัย ตามแนวทางการแก้ไขปัญหา ดังนี้

(๑) กรณีรายการทางทะเบียนไม่มีการดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนย้ายไปจากเดิม ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี พิจารณาสั่งการให้ดำเนินการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนให้แก่เจ้าของรายการที่แท้จริง ทั้งนี้

(๒) กรณีรายการทางทะเบียนมีการดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนย้ายไปจากเดิม ให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล หรือเมืองพัทยา ที่ได้รับแจ้งเรื่อง หรือข้อร้องเรียน/ร้องทุกข์ เป็นผู้รับผิดชอบในการแจ้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือแจ้งการย้ายที่อยู่รายการบุคคลที่แท้จริงเพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขรายการ ยกเลิก/เพิกถอนการดำเนินการทางทะเบียนที่มีชอบให้กลับคืนเป็นของเจ้าของรายการที่แท้จริงตามเดิมเสมือนไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนย้ายไป ทั้งนี้ต้องแจ้งให้เจ้าของรายการที่แท้จริงทราบทุกระยะ

(๓) กรณีที่เห็นว่ามีความยุ่งยากซับซ้อนในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เนื่องจากตัวองอาศัยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงในหลายท้องที่และมีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เมื่อได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้รวบรวมข้อเท็จจริงส่งให้กรมการปกครอง(สำนักบริหารการทะเบียน) ทราบทันที เพื่อจะได้ติดตามเร่งรัดและประสานการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย

๔. การดำเนินการทางคดีอาญา ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล ปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี หรืออาจมอบหมายให้หัวหน้าฝ่าย หรือหัวหน้างาน

ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เป็นผู้แจ้งความ ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิดทุกคนในทุกข้อหาความผิดที่ปรากฏ โดยทำเป็นหนังสือระบุถึง พฤติการณ์การกระทำผิดโดยสังเขป ผู้กระทำผิดทุกคน (ถ้ารู้) บทมาตราที่กระทำผิด พร้อมรวบรวม พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ส่งให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนในเขตท้องที่ ทั้งนี้ ไม่ต้องพิจารณาว่าการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดจะได้อายุความไปแล้วหรือไม่

สำหรับบทกฎหมายที่จะใช้อ้างให้เอาผิดผู้กระทำผิดให้ถือวันที่มีการกระทำผิด เช่น วันที่แจ้งการเกิด วันที่แจ้งการย้ายที่อยู่ วันที่ยื่นคำขอมีบัตร วันที่ยื่นขอเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุล เป็นต้น ให้พิจารณาบทบัญญัติกฎหมาย ว่าด้วยเรื่องนั้น ๆ ได้กำหนดถึงพฤติกรรมการกระทำ หรือองค์ประกอบอย่างไร เป็นองค์ประกอบของความผิดไว้ ซึ่งในการกระทำของผู้แอบอ้างทุจริตทางทะเบียนในกรรมเดียวอาจผิดต่อกฎหมายหลายบท โดยกฎหมายที่อาจเกี่ยวข้องกับการแอบอ้างทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ได้แก่

(๑) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๕๐ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ ถึงปัจจุบัน)

(๒) พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.๒๕๒๖ มาตรา ๑๔ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๒๖ ถึงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๒)

(๓) พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.๒๕๒๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๔ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๒ ถึงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔)

(๔) พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.๒๕๒๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๔ มาตรา ๑๔ (บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ถึงปัจจุบัน)

(๕) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ มาตรา ๒๖๙/๑ มาตรา ๒๖๙/๔ และมาตรา ๒๖๙/๕ และหากผลการสอบสวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้กระทำผิดได้กระทำเข้าองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ในบทมาตรานอกจาก (๑) - (๕) หรือกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น ให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามบทกฎหมายนั้นด้วย

๕. การดำเนินการทางวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดวินัย แจ้งผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ พิจารณาสั่งลงโทษ หรือแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ในกรณีปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนแจ้งว่าเจ้าหน้าที่ผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตจำนวนหลายราย หรือมีพฤติการณ์รู้เห็นเชื่อมโยงกับกระบวนการกระทำทุจริตกรณีดังกล่าวด้วย หรือเห็นว่าจะมีผลกระทบต่อ การสอบสวนของคณะกรรมการ หรืออาจเกิดความเสียหายต่อทางราชการอย่างร้ายแรง ควรมีคำสั่งพักราชการ หรือให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อน แล้วแต่กรณี ตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการพลเรือน กำหนดไว้

สำหรับการพิจารณาโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตทางทะเบียน และบัตรประจำตัวประชาชน อ.ก.พ.กระทรวงมหาดไทย ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔ ให้ดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกระดับและพิจารณาโทษในสถานหนักตามควร แก่กรณี

๖. การรายงานผลการดำเนินการ ให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล หรือเมืองพัทยา มีหน้าที่รายงานผลการดำเนินการ ตามข้อ ๑ ถึง ข้อ ๕ ให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ทราบทุกระยะจนกว่าจะเป็นที่สุด พร้อมสำเนาเอกสารและรับรองถูกต้องทุกฉบับ

เมื่อจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ได้รับรายงาน ให้พิจารณาตรวจสอบการดำเนินการ ว่าถูกต้อง ครบถ้วนหรือไม่ หากเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง ครบถ้วนในประเด็นใด ให้แจ้งความเห็นและแนวทาง ดำเนินการแก้ไข พร้อมทั้งติดตามเร่งรัดผลการดำเนินการทุกระยะให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

เมื่อจังหวัด/กรุงเทพมหานคร พิจารณาเห็นว่าอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงาน เขต เทศบาล หรือ เมืองพัทยา ดำเนินการถูกต้อง ครบถ้วนแล้ว ให้รวบรวมข้อเท็จจริงและความเห็นของจังหวัด/กรุงเทพมหานคร พร้อมสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ แจ้งให้กรมการปกครองทราบทุกระยะจนกว่าจะเป็นที่สุด

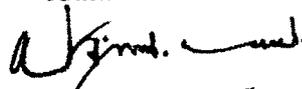
การติดตามผลดำเนินการทางคดีอาญาและทางวินัย ให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ มีหน้าที่เร่งรัดติดตามทุกระยะจนกว่าจะเป็นที่สุด แล้วแจ้งผลให้กรมการปกครองทราบ

๗. การแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกรณีผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงพบว่าผู้แอบอ้างสวมตัว ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ได้นำรายการหรือหลักฐานทางทะเบียนไปใช้กระทำทุจริตต่อเนื่อง ไปถึงหน่วยงานอื่นด้วย ให้หน่วยงานที่ตรวจพบหลักฐานหรือรายการต้องสงสัย หรือได้รับหนังสือแจ้งเรื่อง หรือ การร้องเรียน/ ร้องทุกข์ เป็นผู้แจ้งประสานงานกับอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล เมืองพัทยา หรือ หน่วยงานอื่น เพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการกับผู้กระทำผิด และหลักฐานเอกสารทางทะเบียนหรือเอกสาร ราชการอื่นที่มีการออกโดยมิชอบดังกล่าว ตามอำนาจหน้าที่ในส่วนเกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ หากเป็นกรณีทุจริต ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนเกิดขึ้นในเขตท้องที่ ต้องพิจารณาดำเนินการ ตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๖ ด้วยเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ หากการสั่งการที่มีอยู่ก่อนนี้ได้กำหนดไว้เป็นการชัดหรือแย้งกับแนวทางดังกล่าวข้างต้น ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนนี้ แทน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งแนวทางการดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตร ประจำตัวประชาชน ให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาลและเมืองพัทยา ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายระภาศ บุญยินดี)

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

โทร. ๐ ๒๙๙๕๑ ๙๓๒๒ ๓



สรุป แนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน  
(หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๒๓ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓)

กรมการปกครองเสนอให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย พิจารณาลงนามในหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร เพื่อแจ้งแนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา ถู้อปฏิบัติ โดยสรุปดังนี้

๑. ยกเลิกแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔ และให้ถือปฏิบัติตามแนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน แทน

๒. แนวทางดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๒๓ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ มีสาระสำคัญดังนี้

๒.๑ การตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีตรวจพบหลักฐานหรือรายการต้องสงสัย หรือได้รับหนังสือแจ้งเรื่อง หรือการร้องเรียน/ร้องทุกข์ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี มอบหมายเจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใดรับผิดชอบ หรืออาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับ มอบหมาย หรือกรรมการ ต้องไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว

๒.๒ การดำเนินการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

(๑) กรณีเป็นการมีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ หรือเจ้าของรายการที่แท้จริงซึ่งถูกแอบอ้างไม่มีตัวตนอยู่แล้ว ให้นายทะเบียนสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนไว้ก่อน หรือจำหน่าย ชื่อและรายการบุคคลดังกล่าวออกจากทะเบียนบ้าน ตามกฎหมายและระเบียบ

(๒) กรณีเป็นการแอบอ้างใช้ชื่อและรายการผู้อื่น โดยเจ้าของรายการที่แท้จริงยังมีตัวตนอยู่จริง ให้นายทะเบียนปรับปรุงแก้ไขรายการทางทะเบียนของเจ้าของรายการกลับคืนเข้าในทะเบียนบ้าน หลังเดิม ก่อนที่จะมีการดำเนินการโดยมิชอบทางทะเบียน เว้นแต่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้พิจารณาตามความเป็นจริง

(๓) ให้เพิกถอนหลักฐานเอกสารทางทะเบียนราษฎรที่มีการดำเนินการโดยมิชอบ โดยหมายเหตุให้ทราบถึงที่มาของการเพิกถอน แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๔) กรณีการแอบอ้างสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี เป็นผู้สั่งจำหน่ายหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ พร้อมทั้งเรียกบัตรประจำตัวประชาชนที่มีการกระทำผิดดังกล่าวคืน เพื่อดำเนินการจำหน่าย โดยหมายเหตุให้ทราบสาเหตุและที่มาของการจำหน่ายหลักฐานเอกสาร แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๕) กรณีที่มีการนำชื่อและรายการที่แอบอ้างไปขอตั้งหรือเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ให้นายทะเบียนห้องที่ ยกเลิกหลักฐานทางทะเบียนและเรียกหนังสือสำคัญเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุลคืนจากผู้แอบอ้าง พร้อมทั้งหมายเหตุการยกเลิกในหลักฐาน หรือหนังสือสำคัญ แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

(๖) กรณีมีการนำชื่อและรายการที่แอบอ้างไปจดทะเบียนครอบครัว ให้นายทะเบียน บันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการของผู้แอบอ้างไว้เป็นหลักฐานในทะเบียนครอบครัว

๒.๓ การแก้ไข (เยียวยา) ปัญหาทางทะเบียน ให้แก้ไขรายการทางทะเบียน เพื่อคืนสถานะทางทะเบียนให้แก่เจ้าของรายการที่แท้จริงซึ่งถูกกระทบสิทธิโดยสุจริตทันที โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินคดีอาญา หรือการดำเนินการทางวินัย

๒.๔ การดำเนินการทางคดีอาญา ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี หรืออาจมอบหมายให้หัวหน้าฝ่าย หรือหัวหน้างาน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เป็นผู้แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดทุกคนในทุกข้อหาความผิดที่ปรากฏ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าความผิดนั้นจะขาดอายุความไปแล้วหรือไม่ สำหรับกฎหมายที่ใช้อ้างเพื่อเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดให้ถือวันที่มีการกระทำความผิด

๒.๕ การดำเนินการทางวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดวินัยแจ้งผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ พิจารณาสั่งลงโทษหรือแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน กฎ ก.พ. และหากปรากฏชัดแจ้งว่าเจ้าหน้าที่ผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตจำนวนหลายราย หรือมีพฤติการณ์รู้เห็นเชื่อมโยงกับกระบวนการกระทำทุจริตด้วย หรือเห็นว่าจะมีผลกระทบต่อ การสอบสวนของ คณะกรรมการ หรืออาจเกิดความเสียหายต่อทางราชการอย่างร้ายแรง ควรมีคำสั่งพักราชการหรือให้ออก ราชการไว้ก่อน สำหรับการพิจารณาโทษทางวินัย ให้ลงโทษแก่เจ้าหน้าที่ในทุกระดับและพิจารณา ทษสถาน หนัก ตามควรแก่กรณี

๒.๖ การรายงานผลการดำเนินการ ตามข้อ ๒.๑ - ๒.๕ ให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา รายงานให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ทราบทุกระยะจนกว่าจะเป็นที่สุด และให้ จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ตรวจสอบและควบคุมให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปโดยถูกต้อง ครบถ้วน แล้ว รวบรวมข้อเท็จจริงและความเห็นแจ้งให้ ปค.ทราบทุกระยะจนกว่าจะเป็นที่สุด รวมทั้งมีหน้าที่เร่งรัดติดตามผล การดำเนินการทางคดีอาญาและทางวินัย

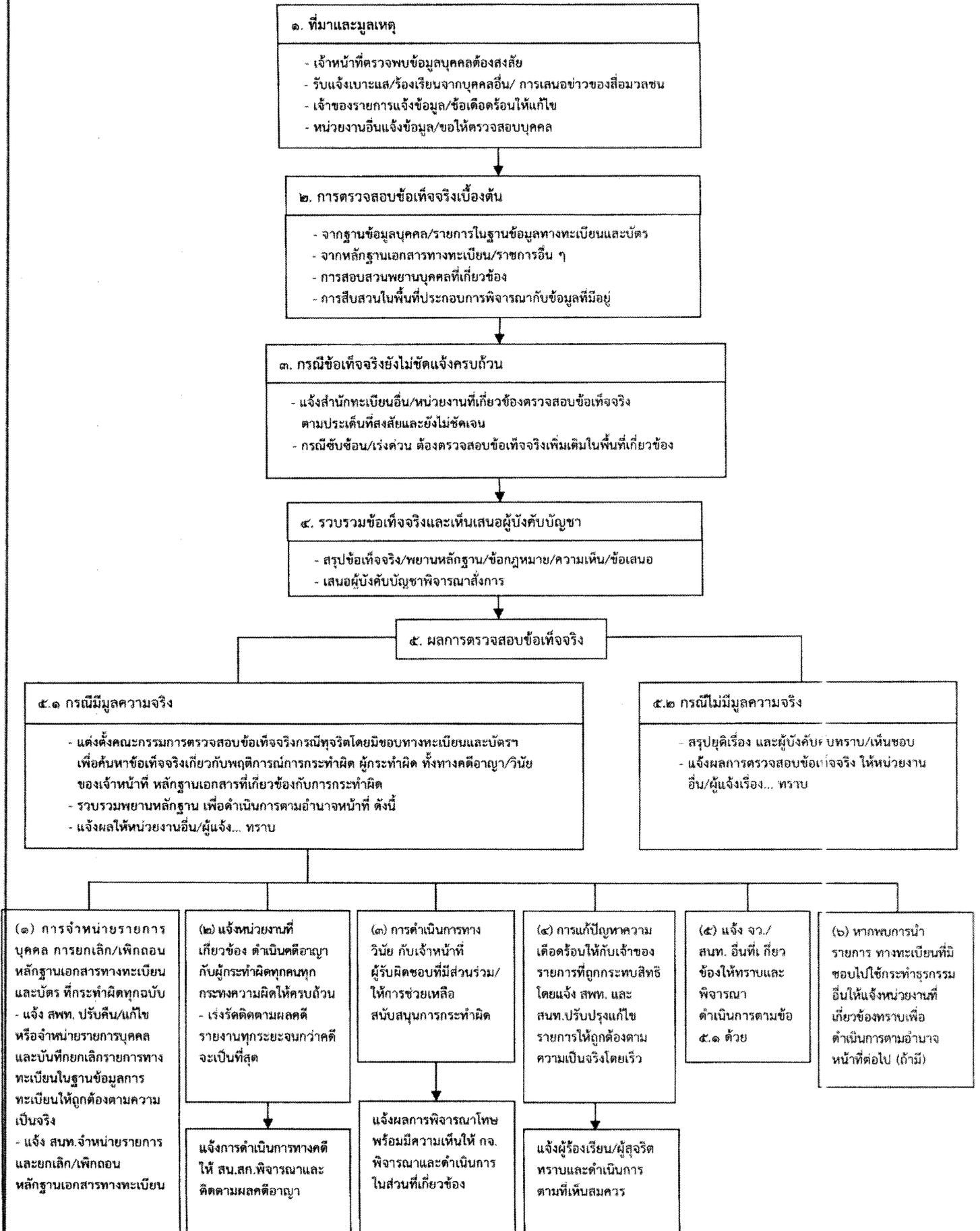
๒.๗ การแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้หน่วยงานที่ตรวจพบหลักฐาน หรือรายการต้องสงสัย หรือ ได้รับหนังสือแจ้งเรื่อง หรือการร้องเรียน/ร้องทุกข์ เป็นผู้ประสานงานกับอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา หรือหน่วยงานอื่น เพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการกับผู้กระทำความผิด และหลักฐานเอกสาร ทางทะเบียนหรือเอกสารราชการอื่นที่มีการออกโดยมิชอบตามอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป และหาก เป็นกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนเกิดขึ้นในเขตท้องที่ ต้องพิจารณาดำเนินการ ตามข้อ ๒.๑ - ๒.๖ ด้วย

ส่วนป้องกันและปราบปรามการทุจริตการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

โทร. ๐-๒๗๔๑-๗๓๒๒-๓

(หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๒๓ ลว.๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)





## กฎกระทรวง

### กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และมาตรา ๑๐  
วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร  
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล  
ซึ่งมาตรา ๒๔ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติ  
ให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออก  
กฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง การบันทึก หรือการลงรายการ  
เพื่อจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎรใดดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบหรือโดยอำนาจข้อเท็จจริง  
หรือมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริง เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบ  
ข้อเท็จจริงแล้วปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่ามีการดำเนินการเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรในลักษณะดังกล่าวจริง ให้  
นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสั่งระงับการเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎรกรณีนั้นไว้ก่อน

ข้อ ๒ ในกรณีที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นมีคำสั่งตามข้อ ๑ แล้วให้แจ้งคำสั่ง  
ให้คู่กรณีทราบภายในสามวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงของตน  
ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

การแจ้งคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นหนังสือ โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ข้อเท็จจริงหรือเหตุผลที่ทำให้เชื่อว่าการกระทำโดยมิชอบ
- (๒) ข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- (๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ
- (๔) สิทธิในการแต่งตั้งบุคคลอื่นให้ดำเนินการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงแทน
- (๕) สิทธิในการขอลูกเอกสารที่จำเป็นสำหรับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันสิทธิของตน

ข้อ ๓ การโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงตามข้อ ๒ คู่กรณีต้องชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐานที่ทำให้เชื่อได้ว่าการสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง โดยอาจทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน หรือจะโต้แย้งหรือชี้แจงด้วยวาจาก็ได้โดยให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นบันทึกคำชี้แจงไว้และให้คู่กรณีลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน

ข้อ ๔ ถ้าคู่กรณีไม่โต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงภายในกำหนดเวลาตามข้อ ๒ โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงแต่ไม่ชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐาน หรือชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐานแล้วแต่รับฟังไม่ได้ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียนหรือสั่งเพิกถอนหลักฐานทะเบียนกรณีดังกล่าว

ข้อ ๕ ในกรณีที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อ ๑ แล้วปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่าการกระทำความผิดตามกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนซึ่งเชื่อได้ว่าการมีชื่อและรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎรของผู้ใดเป็นการแอบอ้างใช้ชื่อหรือรายการบุคคลของผู้อื่นให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน หรือเพิกถอนหลักฐานทะเบียนดังกล่าวโดยเร็ว และดำเนินการแก้ไขข้อความหรือปรับปรุงรายการทะเบียนให้ถูกต้อง

ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแจ้งคำสั่งตามข้อ ๑ หรือคำสั่งตามข้อ ๔ ให้คู่กรณีทราบเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ที่มีคำสั่งโดยให้ระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ สิทธิในการอุทธรณ์การยื่นคำอุทธรณ์ และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้ด้วย

การอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

ข้อ ๖ ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาคำอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือแก้ไขรายการทะเบียนราษฎรและหลักฐานทะเบียนราษฎรของคู่กรณีให้ถูกต้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ภายในสามวันนับแต่วันที่การพิจารณาคำอุทธรณ์เป็นที่ยุติ เพื่อพิจารณาคำอุทธรณ์ดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในกรณี ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลา

ข้อ ๗ ในกรณีที่นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ ให้แจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นทราบภายในสามวันนับแต่วันที่การพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นที่ยุติ เพื่อให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือแก้ไขรายการทะเบียนราษฎรหรือหลักฐานทะเบียนราษฎรของคู่กรณีให้เป็นไปตามความเห็นของนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครโดยเร็ว

ในกรณีที่นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้แจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อแจ้งคำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นหนังสือให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี โดยให้ระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ รวมถึงสิทธิในการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองไว้ในหนังสือแจ้งด้วย

ข้อ ๘ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ในส่วนที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

พลตำรวจเอก



(โกวิท วัฒนนะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

**บันทึกหลักการและเหตุผล**  
**ประกอบกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้ง**  
**หรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน**  
**พ.ศ. ๒๕๕๑**

**หลักการ**

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน

**เหตุผล**

โดยที่มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้การโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนกรณีมีคำสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน เพิกถอน หลักฐานทะเบียนราษฎร หรือดำเนินการแก้ไขข้อความรายการทะเบียนที่เกิดจากการดำเนินการซึ่งปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่า การดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง การบันทึก หรือการลงรายการเพื่อดำเนินการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ดำเนินการไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ หรือโดยอ่าพราง หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

# ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๖๑



สำนักทะเบียนกลาง

ถนนลาลูกกา ปท ๑๖๑๕๐

๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การสั่งระงับการเคลื่อนไหวยานพาหนะทะเบียนราษฎร

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

- อ้างถึง ๑. พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๒. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๓. ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๔. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๒๖๑๘ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๑

ตามที่พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้เพิ่มเติมวรรคสี่ของ มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดเรื่องการปฏิบัติของนายทะเบียนในการสั่งไม่รับแจ้ง จำหน่ายรายการทะเบียน เพิกถอนหลักฐานทะเบียน และดำเนินการแก้ไขข้อความรายการทะเบียนกรณีปรากฏหลักฐานเชื่อได้ว่าการดำเนินการแจ้ง การรับแจ้ง การบันทึก หรือการลงรายการเพื่อดำเนินการจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎรได้ดำเนินการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ หรือโดยอำนาจ หรือโดยมีรายการข้อความผิดจากความเป็นจริง รวมถึงวิธีการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง และการอุทธรณ์ของผู้ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของนายทะเบียน และการพิจารณาค่าอุทธรณ์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนไว้ก่อนที่จะรับฟังคำชี้แจงหรือการโต้แย้งได้ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงเรื่องดังกล่าวตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาค่าอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ และได้แจ้งให้สำนักทะเบียนทุกแห่งถือปฏิบัติแล้วตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

สำนักทะเบียนกลางได้รับการหารือจากสำนักทะเบียนต่างๆ รวมถึงหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านสถานะบุคคลขอทราบแนวทางปฏิบัติตามมาตรา ๑๐ วรรคสี่ และกฎกระทรวงดังกล่าวข้างต้นโดยเฉพะ ประเด็นเรื่องผลของการสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียน เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจและปฏิบัติแตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้บุคคลได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของนายทะเบียน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของนายทะเบียนอำนาจนายทะเบียนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการทะเบียน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานครแจ้งชักซ้อมความเข้าใจให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งทราบและถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. การสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนจะต้องดำเนินการตามกฎหมายกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของ นายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีขั้นตอนปฏิบัติคือ

๑.๑ นายทะเบียนได้รับแจ้งหรือได้รับการร้องเรียนจากบุคคล หน่วยงานหรือสื่อมวลชน หรือนายทะเบียนตรวจพบว่าการจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎรของบุคคลใดดำเนินการไปโดยมิชอบด้วย กฎหมาย ระเบียบหรือโดยอำนาจข้อเท็จจริง หรือมีข้อความผิดจากความเป็นจริง นายทะเบียนจะต้อง ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหลักฐานที่ใช้ในการจัดทำรายการทะเบียนราษฎร วิธีการดำเนินการรวมถึง เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดทำรายการทะเบียนราษฎรรายนั้นว่าหลักฐานมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ วิธีการดำเนินการ เป็นไปตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนดหรือไม่ เจ้าหน้าที่มีอำนาจตามกฎหมายหรือไม่ และตรวจสอบประเด็น ที่ได้รับแจ้งหรือที่มีการร้องเรียนว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่โดยการสอบถามบุคคลและพยานแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยขั้นตอนนี้นายทะเบียนอาจสอบข้อเท็จจริงจากเจ้าของหลักฐานทะเบียนราษฎรดังกล่าวด้วยก็ได้

๑.๒ เมื่อดำเนินการตาม ๑.๑ แล้วให้นายทะเบียนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อม จัดทำความเห็นเสนอนายอำเภอเพื่อพิจารณา ถ้านายอำเภอพิจารณาเห็นว่าจากพยานหลักฐานที่มีอยู่นั้นเชื่อได้ว่า มีการจัดทำหลักฐานทะเบียนราษฎรโดยมิชอบหรือโดยไม่ถูกต้องจริง นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียน ท้องถิ่นจึงจะดำเนินการสั่งระงับการเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎรกรณีนั้นไว้ก่อน และเมื่อนายทะเบียนมี คำสั่งแล้วจะต้องแจ้งคำสั่งให้คู่กรณีทราบภายในสามวันนับแต่วันที่มิคำสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียน ทั้งนี้ การแจ้งคำสั่งดังกล่าวจะต้องทำเป็นหนังสือโดยต้องระบุสาระสำคัญ ได้แก่ (๑) ข้อเท็จจริงหรือเหตุผลที่ทำให้เชื่อว่า มีการกระทำโดยมิชอบ (๒) ข้อกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง (๓) ข้อพิจารณาและเหตุผลสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียน (๔) สิทธิของคู่กรณีในการแต่งตั้งบุคคลอื่นให้ดำเนินการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง แทน (๕) สิทธิของคู่กรณีในการขอเอกสารที่จำเป็นสำหรับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันสิทธิของ ตน และ (๖) ระยะเวลาในการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงซึ่งกำหนดให้คู่กรณีดำเนินการภายในสามสิบ วันนับแต่ วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

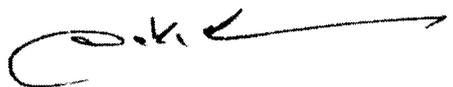
๑.๓ ถ้าคู่กรณีไม่ได้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอัน สมควร หรือการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงนั้นไม่ระบุเหตุผลหรือไม่แสดงพยานหลักฐาน ให้นายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี สั่งจำหน่ายรายการทะเบียนหรือเพิกถอนหลักฐานทะเบียนราษฎรนั้นตาม แนวทางที่กำหนดในกฎกระทรวงที่อ้างถึง

๒. ผลของการสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนจะเกี่ยวข้องเฉพาะในส่วนของงานทะเบียน ราษฎรโดยเฉพาะการแจ้งย้ายที่อยู่และมีผลผูกพันต่อเจ้าของรายการทะเบียนราษฎรที่ถูกคำสั่งระงับการ เคลื่อนไหวเท่านั้น ตัวอย่างเช่น นายทองใบถูกนายทะเบียนอำเภอสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนเนื่องจาก

ตรวจสอบข้อเท็จจริงพบว่าการเพิ่มชื่อและลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) โดยใช้หลักฐานไม่ถูกต้อง การระงับดังกล่าวจะมีผลต่อตัวนายทองใบเท่านั้นโดยผลที่จะเกิดขึ้นก็คือนายทองใบไม่สามารถแจ้งย้ายที่อยู่ออกจากทะเบียนบ้านได้จนกว่านายทะเบียนอำเภอจะยกเลิกการสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียน แต่ถ้าในระหว่างถูกระงับการเคลื่อนไหวนายทองใบต้องการขอมิบัตรประจำตัวประชาชน หรือขอเปลี่ยนชื่อตัว ขอจดทะเบียนสมรส ขอแจ้งการเกิดหรือขอเพิ่มชื่อให้แก่บุตรของตน หรือขอดำเนินการในเรื่องใดๆ ที่ไม่ใช่การทะเบียนราษฎรและไม่ใช่เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับรายการทะเบียนราษฎรของนายทองใบ ย่อมสามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการนั้น เป็นต้น ทั้งนี้เพราะทราบได้ที่นายทะเบียนยังไม่ได้จำหน่ายรายการทะเบียนราษฎรหรือเพิกถอนหลักฐานทะเบียนราษฎรที่พิจารณาเห็นว่าการจัดทำรายการดังกล่าวเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือโดยมิชอบ ก็ยังคงถือว่าบุคคลดังกล่าวมีรายการทะเบียนราษฎรตามที่ปรากฏตามหลักฐานทะเบียนราษฎรนั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งทราบ และถือปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้ขอให้แจ้งทำความเข้าใจกับส่วนราชการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานทะเบียนราษฎรเพื่อทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ



(นายวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พานิชย์)

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนราษฎร

โทร ๐-๒๗๕๑-๗๓๑๔-๖

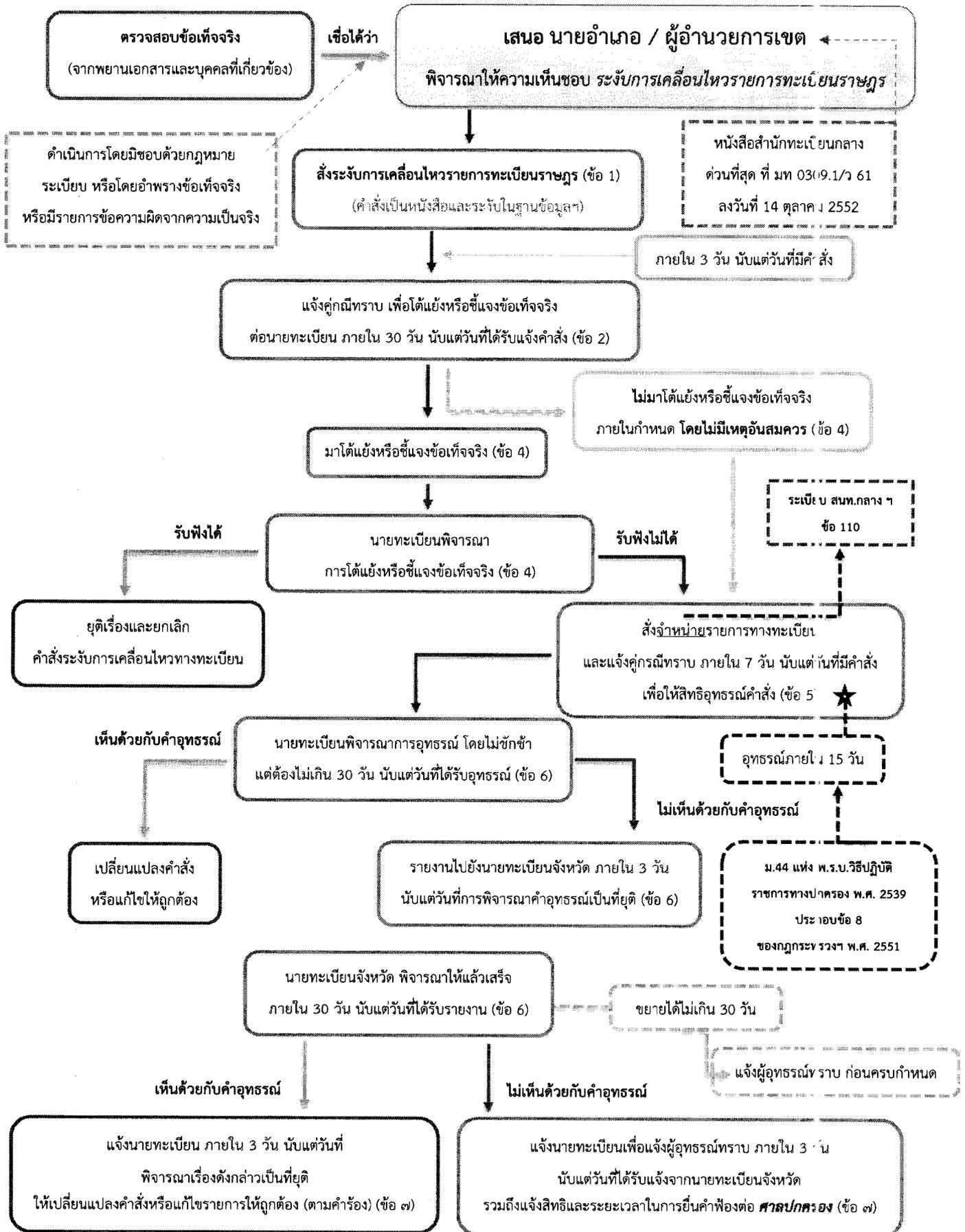
ขั้นตอนการระงับความเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎร ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์  
และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงฯ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีดังนี้

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วิธีปฏิบัติ	ระยะเวลา
๑	ระงับการเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎรของบุคคล	นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการระงับความเคลื่อนไหวรายการทางทะเบียนของบุคคล	ดำเนินการพร้อมกับการแจ้งคำสั่งให้คู่กรณีทราบ
๒	แจ้งคำสั่งให้คู่กรณีทราบ	-จัดส่งหนังสือทางไปรษณีย์ลงทะเบียน	ดำเนินการภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่มีคำสั่ง
๓	คู่กรณีต้องชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐานที่ทำให้เชื่อได้ว่าการสั่งระงับการเคลื่อนไหวทางทะเบียนนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้อง	-ให้คู่กรณีทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน -โต้แย้งหรือชี้แจงด้วยวาจาโดยให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นบันทึกคำชี้แจงไว้และให้คู่กรณีลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน	ดำเนินการภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง
๓.๑	คู่กรณีไม่ได้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงภายในกำหนดเวลาตามข้อ ๓ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงแต่ไม่ชี้แจงเหตุผลหรือแสดงพยานหลักฐานหรือชี้แจงแสดงเหตุผลหรือแสดงพยานแล้วแต่รับฟังไม่ได้	-สั่งไม่รับแจ้ง -จำหน่ายรายการทะเบียนหรือสั่งเพิกถอนหลักฐานทะเบียนกรณีดังกล่าว	ดำเนินการหลังจากครบกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่แจ้งคู่กรณีทราบ
๔	แจ้งคู่กรณีให้ทราบเป็นหนังสือ	-โดยให้ระบุเหตุผล ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลยพินิจ สิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์ และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้ด้วย	ดำเนินการภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มีคำสั่ง
๔.๑	การอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย	-ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง (ตาม ม.๔๔ แห่ง พ.ร.บ.วิ.ปกครอง พ.ศ.๒๕๓๔)	ดำเนินการภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่คู่กรณีได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว
๕	ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาคำ	-กรณีเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง	ดำเนินการภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่กรพิจารณา

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	วิธีปฏิบัติ	ระยะเวลา
	อุทธรณ์	คำสั่งหรือแก้ไขรายการทะเบียนราษฎรและหลักฐานทะเบียนราษฎรของคู่กรณีให้ถูกต้องภายในกำหนดเวลา -กรณีไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังนายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร	คำอุทธรณ์เป็นที่ยุติ
๕.๑	ให้นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครพิจารณาอุทธรณ์	-ตามที่นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นได้รายงานความเห็นพร้อมเหตุผล กรณีที่ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์	ดำเนินการภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานจากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น
๕.๒	กรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด (ให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้)	-ให้นายทะเบียนจังหวัดมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบ	ดำเนินการก่อนครบกำหนด ๓๐ วัน
๖	กรณีที่นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์  กรณีที่นายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานครไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์	ให้แจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือแก้ไขรายการทะเบียนราษฎรหรือหลักฐานทะเบียนราษฎรของคู่กรณีให้เป็นไปตามความเห็นของนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร  ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแจ้งคำวินิจฉัยเป็นหนังสือให้ผู้อุทธรณ์ทราบ (โดยให้ระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณา และข้อสนับสนุนในการใช้ดุลยพินิจ รวมถึงสิทธิในการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองไว้ในหนังสือด้วย	ดำเนินการไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลา ดำเนินการภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่การพิจารณา เรื่องดังกล่าวเป็นที่ยุติ  ดำเนินการภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนจังหวัดหรือนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร



วิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติ **สั่งระงับการเคลื่อนไหวยุทธการทะเบียนราษฎร** อำนาจตาม มาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. 2551



คู่มือปฏิบัติงานในการดำเนินการ  
กรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน



จัดทำโดย

ส่วนป้องกันและปราบปรามการทุจริตการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน (สปท.)

สำนักบริหารการทะเบียน (สน.บท.)

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

## คำนำ

ปัจจุบันมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการทางทะเลเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เช่น การสั่งระงับความเคลื่อนไหวรายการทางทะเลเบียนราษฎร การจำหน่ายรายการทะเลเบียน การยกเลิกหรือเพิกถอนหลักฐานเอกสารทางทะเลเบียน การบันทึกรายการในฐานข้อมูลทางการทะเลเบียน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกรณีทุจริตทางทะเลเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนด้วย เพื่อให้การดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีตรวจพบหลักฐานหรือรายการต้องสงสัย หรือได้รับหนังสือแจ้งเรื่อง หรือการร้องเรียน/ร้องทุกข์ทางทะเลเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ตลอดจนการดำเนินการกรณีมีการกระทำทุจริตทางทะเลเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการทะเลเบียน การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิด และ/หรือทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตด้วย ตลอดจนการแก้ไข (เยียวยา) ปัญหาทางทะเลเบียนแก่เจ้าของรายการผู้สุจริตที่ถูกกระทบสิทธิให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และเพื่อมิให้ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง เกิดความสับสนในการดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเลเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน จึงได้จัดทำคู่มือเล่มนี้ขึ้นและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจศึกษาแนวทางปฏิบัติดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

สปท. สน.บท.

มกราคม ๒๕๖๕

## สารบัญ

	หน้า
๑. ขอบเขตของงานตรวจสอบการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน	๑-๖
๒. รูปแบบของการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน	๓-๗
๓. การดำเนินการเมื่อมีกรณีการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน	๗-๑๔
๔. การตั้งข้อหาความผิดอาญาทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน	๑๕-๒๒

## ภาคผนวก

๕. สรุปการดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน (Power Point)
๖. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๒๓ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗
๗. สรุปแนวทางการดำเนินการตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๓๒๓ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗
๘. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๗๐๐๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐
๙. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๖/ว ๘๐ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๙
๑๐. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑
๑๑. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๖๑ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๒
๑๒. สรุปขั้นตอนการระงับความเคลื่อนไหวรายการทะเบียนราษฎร
๑๓. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๗๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
๑๔. บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการปกครอง เรื่อง การเพิกถอนทะเบียนสมรสที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย  
เรื่องเสร็จที่ ๕๑/๒๕๕๖
๑๕. ตัวอย่างคำสั่ง/หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกรณีทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

## ขอบเขตของงานตรวจสอบการทุจริตทางทะเบียนและบัตร

ในการปฏิบัติงานทะเบียนและบัตรของสำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่นนั้น เมื่อวิเคราะห์ในเชิงพฤติกรรมจากกรณีการกระทำผิดที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่า ลักษณะของการกระทำทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทะเบียนและบัตรนั้น จะมีอยู่ ๓ ลักษณะ คือ

### ๑. กรณีมีการกระทำผิดในพฤติกรรมกรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน แต่ไม่มีการกระทำผิดในทางทะเบียนและบัตร

ความผิดในกรณีนี้ หมายถึง ผลการดำเนินการทางทะเบียนและบัตร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้ดำเนินการไปอย่างถูกต้อง แต่เจ้าหน้าที่ได้กระทำผิดในส่วนประกอบอื่นๆ ของการให้บริการประชาชนทางการทะเบียนและบัตร เช่น การเรียกเก็บเงินเพื่อให้บริการทางทะเบียนและบัตร การใช้กริยาวาจาไม่สุภาพต่อผู้ขอรับบริการ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม/ค่าปรับเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น ความผิดในลักษณะนี้จะเป็นความผิดส่วนบุคคลที่กระทำขึ้นก่อนหรือหลังขั้นตอนการดำเนินการทางทะเบียนและบัตร

### ๒. กรณีไม่มีการกระทำผิดในพฤติกรรมกรปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน แต่มีการกระทำ ความผิดหรือการกระทำที่มีขอบทางทะเบียนและบัตร

ความผิดในกรณีนี้ หมายถึง ในส่วนประกอบอื่นๆ ของการให้บริการประชาชนทางด้านทะเบียนและบัตร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้ดำเนินการไปโดยปกติ แต่ในขั้นตอนของการดำเนินการทางทะเบียนและบัตรมีส่วนใดส่วนหนึ่งที่เป็นกรกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งส่งผลให้เกิดเอกสาร หรือข้อมูลทางทะเบียนและบัตรที่ไม่ถูกต้องขึ้นมา เช่น มีการเพิ่มชื่อบุคคลต่างด้าวเข้าในทะเบียนบ้าน การสวมตัวใช้ข้อมูลบุคคลอื่นถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน การแจ้งการตายโดยที่ไม่มีการตายจริง การแจ้งย้ายบุคคลออกจากทะเบียนบ้านโดยมิชอบ เป็นต้น

### ๓. กรณีมีการกระทำ ความผิดในพฤติกรรมกรปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และมีการกระทำ ความผิดหรือการกระทำที่มีขอบทางทะเบียนและบัตร

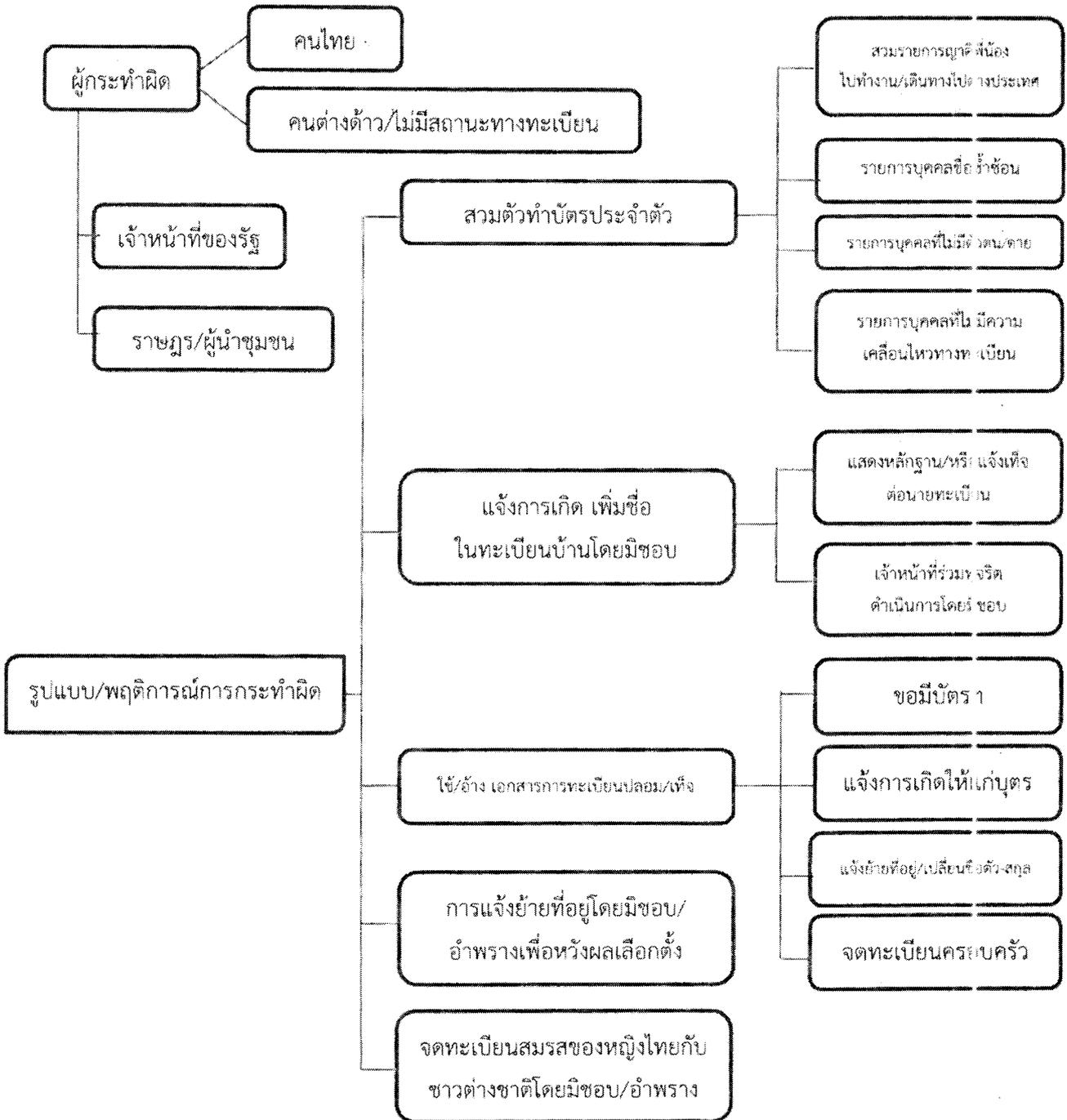
ความผิดในกรณีนี้จะมีลักษณะคล้ายกับกรณีที่ ๒ แต่มีความแตกต่างกันตรงที่เหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ทางกรทะเบียนและบัตรนั้น มาจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมี "เจตนา" ที่จะกระทำทุจริต เช่น มีการเรียกรับเงินเพื่อทำการเพิ่มชื่อบุคคลต่างด้าวเข้าในทะเบียนบ้าน การดำเนินการย้ายบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน โดยมีเจตนาทุจริตเพื่อให้บุคคลอื่นได้รับประโยชน์ (เช่น หวังผลในการเลือกตั้ง) การเรียกรับเงินเพื่อถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนให้กับคนต่างด้าว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีการทุจริตอีกประการหนึ่งซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทางด้านกรทะเบียนและบัตร แม้จะไม่มีผลโดยตรงต่อระบบข้อมูลทางการทะเบียนและบัตร แต่ถ้ามีผลกระทบและก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เช่น การปลอมแปลงบัตรประจำตัวประชาชนทั้งฉบับ การปลอมแปลงทะเบียนบ้าน เป็นต้น ซึ่งจะไม่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและดำเนินการกรกรณีการทุจริตทางทะเบียนและบัตรในที่นี้

/สำหรับ...

สำหรับเนื้อหาในคู่มือนี้จะมุ่งไปที่ลักษณะการกระทำทุจริตในลักษณะที่ ๒ และ ๓ เท่านั้น เพราะเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานทางทะเบียนและบัตรที่มีขอบ ส่วนลักษณะการกระทำทุจริตในลักษณะแรก ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างเดียว จะไม่กล่าวถึงในที่นี้ เพราะเมื่อมีกรณีลักษณะความผิดนี้เกิดขึ้น เรื่องจะมุ่งไปที่การสอบสวนเพื่อการลงโทษทางวินัยอย่างเดียวโดยไม่ได้มีการสอบสวนทางการทะเบียนและบัตรด้วย

รูปแบบ/พฤติการณ์การกระทำทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน



-๔-

ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงรูปแบบของการทุจริตทางการทะเบียนและบัตร เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ และความเข้าใจสำหรับผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและดำเนินการกรณีการทุจริต ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานทะเบียนและบัตร ให้ได้ทราบถึงรูปแบบการทุจริตที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบของการกระทำทุจริตที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วพบว่า โดยส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก ซึ่งอาจสรุปแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

### ๑. บุคคลที่กระทำทุจริต

โดยส่วนมากแล้วบุคคลทั่วไปมักมีความเข้าใจว่าการกระทำทุจริตน่าจะมาจากบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย หรือบุคคลต่างด้าวเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงบุคคลที่เป็นผู้กระทำทุจริตมีทั้งที่เป็นคนไทย และมีใช่เป็นคนไทย ดังนี้

#### ๑.๑ บุคคลที่มีใช่คนไทย

สำหรับบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย เป้าหมายของการทุจริตจะมาจากความต้องการเอกสารของทางราชการที่สามารถแสดงความเป็น “คนไทย” เพื่อจะทำให้สามารถหลบอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้โดยไม่มีผู้ใดสงสัย และสามารถนำไปอ้างอิงในการใช้สิทธิต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการเป็นคนไทย

ลักษณะของการกระทำทุจริตโดยบุคคลประเภทนี้ ได้แก่

(๑) การกระทำเพื่อให้มีชื่อตนเอง (ชื่อปลอม) ในรายการทะเบียนราษฎร การกระทำในลักษณะนี้เป็นการทำรายการทางทะเบียนราษฎรขึ้นมาใหม่ เช่น การขอเพิ่มชื่อโดยใช้เอกสารปลอมมาแสดง การขอเพิ่มชื่อโดยไม่มีเอกสารมาแสดง แต่สร้างพยานบุคคลเท็จขึ้นมา

(๒) การแอบอ้างใช้รายการบุคคลคนไทย การกระทำในลักษณะนี้เป็นการกระทำโดยใช้รายการทางทะเบียนราษฎรที่มีอยู่แล้ว แต่มีช่องว่างทางการทะเบียนอยู่ อาทิ เป็นรายการซ้ำซ้อนหรือเป็นรายการที่ข้อมูลทางการทะเบียนราษฎรไม่เป็นปัจจุบัน เช่น การสวมตัวรายการคนที่ตายไปแล้ว การสวมตัวใช้รายการบุคคลที่อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง การใช้รายการบุคคลอื่นแจ้งย้ายปลายทาง การแอบอ้างใช้รายการคนไทย ขอลายบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น

#### ๑.๒ บุคคลที่เป็นคนไทย

สำหรับบุคคลที่เป็นคนไทย เป้าหมายของการทุจริตจะแตกต่างไปจากเป้าหมายของบุคคลที่มีใช่คนไทย โดยส่วนมากจะเป็นการต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางทะเบียนของบุคคลอื่น เพื่อนำไปแสดงตัวในการไปทำงานต่างประเทศ และในบางกรณีเป็นความจำเป็นที่ต้องการหลักฐาน แสดงความเป็นคนไทย เนื่องจากตนเองแม้จะเป็นคนไทยแต่ไม่ปรากฏตัวตนอยู่ในระบบข้อมูลทางการทะเบียน แต่ดำเนินการโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้องด้วยระเบียบกฎหมาย

ลักษณะของการกระทำทุจริตโดยบุคคลประเภทนี้จะเหมือนๆ ดังกรณีของบุคคลที่มีใช่คนไทย ได้แก่

(๑) การขอเพิ่มชื่อตนเองเข้าในรายการทะเบียนราษฎรด้วยวิธีการที่มีชอบ เช่น การขอเพิ่มชื่อโดยการใช้ออกสารหลักฐานปลอมและพยานบุคคลเท็จ

(๒) การ...

(๒) การแอบอ้างใช้รายการบุคคลอื่น เช่น การสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน โดยไม่ใช้รายการของญาติพี่น้อง การสวมตัวเป็นเจ้าของรายการบุคคลที่เป็นรายการซ้ำซ้อนในทะเบียนบ้านหลายแห่ง (แต่เลขประจำตัวประชาชนคนละชุดกัน) หรือรายการคนที่มีข้อมูลทะเบียนราษฎรไม่เป็นปัจจุบัน เช่น มีการย้ายออกไปแล้ว แต่ในฐานข้อมูลยังไม่ได้มีการดำเนินการย้ายหรือเป็นบุคคลที่เสียชีวิตแล้ว และในฐานข้อมูลยังไม่ได้มีการจำหน่ายแต่อย่างใด

## ๒. พฤติกรรมต่อเนื่องหลังจากการกระทำทุจริต

เมื่อมีการกระทำทุจริตทางทะเบียนและบัตรเกิดขึ้นแล้ว จากการวิเคราะห์กรณีกระทำทุจริตต่างๆ ในอดีตที่ผ่านมา จะพบว่าบุคคลที่กระทำการทุจริตจะมีการทำรายการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนต่อเนื่องตามมาในรูปแบบเดียวกัน ดังนี้

๒.๑ มีการย้ายที่อยู่บ่อยครั้งในช่วงเวลาสั้นๆ พฤติกรรมนี้เป็นเรื่องที่พบมากสำหรับกรณีการกระทำทุจริตโดยการสวมตัวใช้รายการบุคคลคนอื่น และการขอเพิ่มชื่อใหม่เข้าไปในทะเบียนบ้าน เช่น ครอบ ๑ ปี มีการย้ายที่อยู่ถึง ๓-๔ ครั้ง ในบางกรณีที่พบมีการย้ายรายการที่อยู่ ๓ วัน ๓ รายการ ก็มี

๒.๒ มีการขอมีบัตรใหม่หลายๆ ครั้ง โดยเฉพาะกรณีบัตรหายหรือบัตรชำรุด พฤติกรรมนี้เป็นเรื่องที่พบมากสำหรับกรณีการกระทำทุจริตโดยการสวมตัวใช้รายการบุคคลอื่น เนื่องจากในช่วงก่อนเดือนมีนาคม ๒๕๔๗ สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น ยังไม่ได้มีการเชื่อมโยงระบบคอมพิวเตอร์ทั่วทั้งประเทศ ทำให้ผู้กระทำทุจริตสามารถหลบเลี่ยงอาศัยเป็นช่องทางในการกระทำทุจริตต่อเนื่อง

๒.๓ มีการขอเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล ให้แตกต่างไปจากรายการเดิมหรือหากการเปลี่ยนชื่อตัวให้ไปตรงกับชื่อของคนที่เรียกกันโดยทั่วไป พฤติกรรมนี้มักพบในผู้กระทำการทุจริตที่เป็นหญิง มากกว่าชาย โดยมีเจตนาเพื่อต้องการกลบเกลื่อนร่องรอยทางทะเบียน โดยการยื่นขอเปลี่ยนชื่อตัวก่อน แล้วขอเปลี่ยนชื่อสกุลในภายหลัง ซึ่งในการเปลี่ยนชื่อสกุลนั้น ผู้กระทำการทุจริตจำนวนหนึ่งจะอาศัยใช้วิธีการจดทะเบียนสมรสกับบุคคลอื่น เพื่อจะใช้นามสกุลตามสามีก็มี

๒.๔ มีการนำรายการที่ทุจริตไปแจ้งเกิดบุตรเพื่อให้บุตรได้สัญชาติไทย

พฤติกรรมต่อเนื่องตามข้อ ๒.๑-๒.๓ ส่วนใหญ่มักจะเกิดควบคู่กันไป ในกรณีการทุจริตบางรายการอาจจะมีพฤติกรรมต่อเนื่องครบทั้ง ๔ รูปแบบข้างต้น

## ๓. สำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริต

ในการกระทำทุจริตทางทะเบียนและบัตร จะมีสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น ในฐานะสำนักทะเบียนผู้ปฏิบัติงาน โดยลักษณะความเกี่ยวข้องของสำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่นที่มีต่อการดำเนินการทุจริตทางทะเบียนและบัตร จะมี ๒ ลักษณะ คือ

๓.๑ สำนักทะเบียนต้นเหตุ หมายถึง สำนักทะเบียนที่เป็นสถานที่เริ่มต้นของการกระทำทุจริต เช่น เป็นสำนักทะเบียนที่เพิ่มชื่อให้กับบุคคลต่างตัว เป็นสำนักทะเบียนที่ถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนให้กับผู้สวมตัวเป็นที่แรก เป็นสำนักทะเบียนที่ทำการแจ้งย้ายปลายทางโดยมิชอบ เป็นต้น

-๖-

ผลจากการกระทำทุจริตทางทะเบียนและบัตรที่สำนักทะเบียนต้นเหตุทำให้เกิดเอกสารทางทะเบียนและ/หรือบัตรประจำตัวประชาชนที่มีขอบขึ้นมา และทำให้ผู้กระทำการทุจริตสามารถนำไปใช้เป็นเอกสารในการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือการเคลื่อนไหวในทางทะเบียนและบัตร ว่างๆตามมา ทั้งที่สำนักทะเบียนนั่นเองหรือที่สำนักทะเบียนอื่นๆ (เราอาจเรียกสำนักทะเบียนในลักษณะนี้ว่าเป็น "สำนักทะเบียนต้นทาง" ก็ได้)

๓.๒ สำนักทะเบียนทางผ่าน หมายถึง สำนักทะเบียนที่มีการทำให้เกิดเอกสารทางทะเบียนและ/หรือบัตรประจำตัวประชาชนที่มีขอบขึ้นมา แต่การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำทุจริตของสำนักทะเบียนต้นเหตุหรือสำนักทะเบียนอื่น เช่น ที่สำนักทะเบียนอำเภอหนองคอกคุณ นาย ก. กระทำทุจริตขอเพิ่มชื่อตนเองโดยมิชอบ แล้วขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ต่อมาได้แจ้งย้ายไปอยู่ที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลหอมใหญ่ แล้วขอมีบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ โดยใช้หลักฐานจากสำนักทะเบียนอำเภอหนองคอกคุณอ้างอิง ลักษณะเช่นนี้สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลหอมใหญ่จะเป็นลักษณะสำนักทะเบียนทางผ่าน

#### ๔. พฤติการณ์การกระทำทุจริต

ในการกระทำทุจริตทางทะเบียนและบัตรนั้น พฤติการณ์การกระทำทุจริตที่เบามากนั้นสามารถแยกได้เป็น ๒ ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ ในขั้นตอนของงานทะเบียนราษฎร และในขั้นตอนของงานบัตรประจำตัวประชาชน ดังนี้

##### ๔.๑ พฤติการณ์การกระทำทุจริตในขั้นตอนงานทะเบียนราษฎร

การทุจริตในขั้นตอนนี้เป็นการกระทำที่อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติตามที่พร.บ.ทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดไว้ โดยวิธีการหรือช่องทางที่ผู้กระทำทุจริตใช้มาก ได้แก่

##### ๔.๑.๑ การขอเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน ในกรณีต่างๆ ดังนี้

- (๑) กรณีตักสำรวจตรวจสอบทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๙ (ระเบียบฯ ข้อ ๘๓)
- (๒) กรณีอ้างเป็นคนสัญชาติไทย โดยอาศัยหลักฐานสูติบัตร ใบแจ้งย้ายที่อยู่ หรือทะเบียนบ้านแบบเดิม (ระเบียบฯ ข้อ ๘๔) แต่เป็นเอกสารที่มีการปลอมแปลง
- (๓) กรณีอ้างเป็นคนสัญชาติไทย แต่ไม่มีหลักฐานเอกสารมาแสดง (ระเบียบฯ ข้อ ๘๗)

๔.๑.๒ การแอบอ้างสวมตัวใช้รายการบุคคลอื่น รายการบุคคลที่มักถูกสวมตัวใช้นั้นส่วนหนึ่งเป็นรายการบุคคลที่ตายไปแล้ว แต่ยังไม่ถูกจำหน่ายออกจากทะเบียนบ้าน รายการที่ไม่มี ความเคลื่อนไหวทางทะเบียน เช่น ผู้พิการ เป็นต้น รายการบุคคลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนบ้านกลาง โดยไม่รู้ว่าตัวตนจริงอยู่ที่ใด รายการบุคคลที่มีชื่อและ/หรือนามสกุลซ้ำซ้อนในทะเบียนบ้านมากกว่า ๑ แห่ง ทั้งที่อาจจะมีเลขประจำตัวประชาชนเดียวกันหรือต่างกัน อีกส่วนหนึ่งเป็นรายการของบุคคลที่มีตัวตนอยู่จริง แต่ผู้กระทำผิดเลือกใช้สวมตัวเนื่องจากบัตรฯ ใกล้เคียงกัน วิธีการทุจริตโดยการแอบอ้างสวมตัวใช้รายการบุคคลอื่นในขั้นตอนงานทะเบียนราษฎรนั้น มักได้แก่

(๑) การ...

- (๑) การแอบอ้างย้ายที่อยู่ปลายทางโดยใช้รายการบุคคลอื่น
- (๒) การแอบอ้างย้ายรายการบุคคลอื่นออกจากทะเบียนบ้าน, ทะเบียน บ้านกลาง เพื่อนำไปย้ายเข้าที่อยู่ใหม่

๔.๒ พฤติการณ์การทุจริตในขั้นตอนของงานบัตรประจำตัวประชาชน การทุจริตใน ขั้นตอนนี้ เป็นการกระทำที่อยู่บนการปฏิบัติงานตามที่ พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และกฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ โดยการกระทำทุจริตในขั้นตอนนี้ ส่วนหนึ่งจะเป็นการกระทำทุจริตที่ต่อเนื่องมาจาก การทุจริตในขั้นตอนงานทะเบียนราษฎร แต่อีกส่วนหนึ่งจะเป็นการกระทำทุจริตที่ขั้นตอน นี้โดยตรง และวิธีการทุจริตหรือช่องทางที่ผู้กระทำทุจริตใช้มาก ได้แก่

- (๑) ใช้รายการบุคคลอื่นขอมีบัตร กรณีขอมีบัตรครั้งแรกต่างท้องที่
- (๒) แอบอ้างใช้รายการบุคคลอื่นขอมีบัตรใหม่ กรณีบัตรเดิมสูญหาย
- (๓) สับเปลี่ยนสวมตัวกับเจ้าของรายการบุคคลในขั้นตอนถ่ายรูป

### การดำเนินการกรณีตรวจพบการทุจริต ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

#### ๑. การปรากฏตัวของกรณีทุจริต

ในการดำเนินการเพื่อตรวจสอบกรณีทุจริตทางการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ทั้งของสำนักทะเบียนต่างๆ นั้น จะเริ่มเมื่อมีเรื่องปรากฏตัวขึ้นมา การปรากฏตัวของเรื่องทุจริต ทางการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน จะมาจาก

- ๑) มีการร้องเรียนจากบุคคลต่างๆ เข้ามายังสำนักทะเบียน ประกอบด้วย
    - ผู้ร้องเรียนที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายจากกรณีการทุจริตที่เกิดขึ้น เช่น ถูกบุคคลอื่นสวมตัวถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน หรือถูกคนอื่นแอบอ้างย้ายรายการบุคคลไปอยู่ที่อื่น ทำให้ตนเองไม่สามารถยื่นขอถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนของตนเองได้ จึงทำหนังสือหรือมาติดต่องานทุกข ด้วยตนเอง
    - ผู้ร้องเรียนที่ไม่ได้เป็นผู้ได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายจากกรณีการทุจริตที่เกิดขึ้น แต่อาจมีส่วนรู้เห็น หรือมีข้อมูลข้อเท็จจริงอยู่ จึงทำหนังสือหรือบัตรสนเท่ห์ร้องเรียนเข้ามา
- สำหรับหนังสือร้องเรียนหรือบัตรสนเท่ห์ที่ไม่ได้ลงชื่อจริงของผู้ร้อง โดยปกติแล้วส่วนราชการ อาจจะไม่นำมาพิจารณาก็ได้ แต่สำหรับในทางการทะเบียนและบัตร ควรที่สำนักทะเบียนจะได้ทำการตรวจสอบ เอกสารและข้อมูลบุคคลดูก่อนว่ามีมูลตามการร้องเรียนหรือไม่
- ๒) ได้รับแจ้งเรื่องมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น
    - กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ขอให้ตรวจสอบรายการบุคคลที่กึ่งสงสัย ที่ไปยื่นเรื่องทำหนังสือเดินทางไปต่างประเทศ (Passport)

-๘-

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายแล้วพบว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนด้วย

- หน่วยงานต่างๆ เช่น เรือนจำ (กรมราชทัณฑ์) สถาบันการศึกษา หน่วยงานด้านความมั่นคง เป็นต้น

๓) สื่อมวลชน/สื่อออนไลน์ นำเสนอข่าวเกี่ยวกับการทุจริตทางทะเบียนและบัตรประจำตัว ประชาชน

๔) สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น ตรวจสอบพบเอง เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภาพถ่ายใบหน้าของผู้ยื่นขอมีบัตรประจำตัวประชาชนแล้วพบว่า ภาพถ่ายใบหน้าในคอมพิวเตอร์ไม่เหมือนตัวจริง เป็นต้น

๕) สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่นอื่น ตรวจสอบพบเองแล้วแจ้งให้ทราบ จะคล้ายกับ ๓) เพียงแต่สำนักทะเบียนอื่นพบเรื่อง และเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสำนักทะเบียนใดก็จะแจ้งให้สำนักทะเบียนนั้นๆ ตรวจสอบข้อเท็จจริง

๖) สำนักทะเบียนกลางตรวจพบ โดยจะมีการเฝ้าระวังและตรวจติดตามพฤติการณ์หรือข้อมูลต้องสงสัยทางทะเบียนอยู่เป็นประจำ หากพบข้อมูลที่เป็นเบาะแสหรือมากผิดปกติ จะมีการแจ้งให้ จังหวัด/กทม. หรือสำนักทะเบียนทราบและให้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือหากมีมูลชัดเจน ชุดปฏิบัติการจากส่วนกลาง (สน.บพ.) จะลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและชี้มูลความผิดทางวินัย/อาญา กับผู้เกี่ยวข้องทันที ซึ่งพฤติการณ์ต้องสงสัยที่มีการกำหนดไว้ เช่น

- การแจ้งการเกิดเด็กของหญิงอินเดียกับชายไทย
- การแจ้งเกิดเกินกำหนด/เพิ่มชื่อบุคคลในทะเบียนบ้าน
- การแก้ไขรายการวันเดือนปีเกิด/สัญชาติ
- การแจ้งย้ายที่อยู่ออกจากทะเบียนบ้านกลาง
- การจดทะเบียนสมรสของหญิงไทยกับชายชาวอินเดีย
- การขอมีบัตร กรณีขอเป็นครั้งแรก (เกินกำหนด) ในต่างท้องที่
- การขอมีบัตร กรณีบัตรหาย/บัตรถูกทำลาย หรือกรณีอื่น ๆ

## ๒. การดำเนินการเมื่อมีกรณีทุจริต

หลักในการดำเนินการเมื่อมีกรณีทุจริตทางการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนเกิดขึ้นไม่ว่าจะในกรณีใด ทางกรมการปกครองได้กำหนดหลักและแนวทางปฏิบัติไว้แล้ว ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๘๖/ว ๓๒๓ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ดังนั้น สำนักทะเบียนจังหวัด/อำเภอ/ท้องถิ่นจึงต้องยึดถือและดำเนินการตามแนวทางในหนังสือดังกล่าว ซึ่งโดยสรุปจะประกอบไปด้วยการดำเนินการ ดังนี้

๑) การตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาลหรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี มอบหมายเจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใดรับผิดชอบหรืออาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลและรายการทางทะเบียน โดยตรวจสอบจากฐานข้อมูลทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน เรียกหลักฐานเอกสารทางทะเบียนและหลักฐานเอกสารราชการที่มีอยู่ ตลอดจนการสอบปากคำพยานบุคคลเพื่อใช้ประกอบการพิสูจน์ตัวบุคคล และให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนครบถ้วน โดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

/หากไม่...

หากไม่สามารถดำเนินการได้ทัน ให้เสนอความเห็นพร้อมเหตุผลความจำเป็นต่อผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้ง เพื่อขอขยายระยะเวลาดำเนินการได้อีก ๒ ครั้งๆ ละ ไม่เกิน ๑๕ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๓๐ วัน

๒) การดำเนินการทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน หากผลการตรวจสอบ ชื่อเท็จจริง เป็นการมีชื่อและรายการในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ หรือเจ้าของรายการที่แท้จริงซึ่งถูกแอบอ้างไม่มีตัวตนอยู่แล้ว ให้นายทะเบียนจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลดังกล่าวออกจากทะเบียนบ้าน หากเจ้าของรายการที่แท้จริง ยังมีตัวตนอยู่จริง ให้นายทะเบียนปรับปรุงแก้ไขรายการทางทะเบียนกลับคืนเข้าในทะเบียนบ้านหลังเดิมก่อน ที่จะมีการดำเนินการโดยมิชอบทางทะเบียน พร้อมทั้งยกเลิกหรือเพิกถอนหลักฐานเอกสาร และบันทึกยกเลิก รายการในฐานะข้อมูลทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ โดยระบุเหตุผลของการยกเลิก หรือเพิกถอนไว้ให้ชัดเจน

๓) การแก้ไข (เยียวยา) ปัญหาทางทะเบียนให้กับเจ้าของรายการที่แท้จริง ให้ถือเป็นนโยบายเร่งด่วน ของผู้บังคับบัญชาที่ต้องเร่งรัดติดตามการแก้ไขรายการทางทะเบียน เพื่อคืนสถานะทางทะเบียนให้แก่เจ้าของ รายการที่แท้จริง ซึ่งถูกกระทบสิทธิโดยสุจริตทันที โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินคดีอาญา หรือการดำเนินการ ทางวินัย

๔) การดำเนินการทางคดีอาญาให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำเภอ นายการเขต ปลัดเทศบาล ปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี หรืออาจมอบหมายให้หัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ งานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเป็นผู้แจ้งความร้องทุกข์ ให้ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดทุกคนในทุกข้อหาความผิดที่ปรากฏ

๕) การดำเนินการทางวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดวินัย แจ้งผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ พิจารณาสั่งลงโทษ หรือแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนด ในกฎ ก.พ.

๖) การรายงานผลการดำเนินการ ให้อำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาลหรือเมืองพัทยา มีหน้าที่รายงานผลการดำเนินการ ตามข้อ ๑ ถึง ข้อ ๕ ให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ทราบทุกระยะจนกว่าจะ เป็นที่สุด พร้อมสำเนาเอกสารและรับรองถูกต้องทุกฉบับ

๗) การแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกรณีผลการตรวจสอบชื่อเท็จจริงพบว่า ผู้แอบอ้างสวมตัว ทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ได้นำรายการหรือหลักฐานทางทะเบียนไปใช้กระทำทุจริตต่อเนื่องไป ถึงหน่วยงานอื่นด้วย ให้หน่วยงานที่ตรวจพบหลักฐานหรือรายการต้องสงสัย หรือได้รับหนังสือแจ้งเรื่องหรือ การร้องเรียน/ร้องทุกข์ เป็นผู้แจ้งประสานงานกับอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล เมืองพัทยา หรือ หน่วยงานอื่น เพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการกับผู้กระทำความผิดและหลักฐานเอกสารทางทะเบียนหรือเอกสาร ราชการอื่นที่มีการออกโดยมิชอบดังกล่าว ตามอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

### ๓. คำแนะนำในการสอบสวนกรณีทุจริต

๓.๑ การรวบรวมพยานหลักฐาน ในเบื้องต้น ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการฯ ตรวจสอบ ชื่อเท็จจริง ต้องรวบรวมพยานเอกสารดังต่อไปนี้

/๑) ค้นหา...

๑) ค้นหาและพิมพ์รายการบุคคลจากฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนในทุกรายการที่เกี่ยวข้อง

๒) รวบรวมเอกสารทางการทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและรายการความเคลื่อนไหวทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนที่จะตรวจสอบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เท่าที่มีอยู่ในสำนักทะเบียน และหากมีการอ้างอิงถึงเอกสารทางทะเบียนและบัตรที่จัดทำขึ้นโดยสำนักทะเบียนอื่น ให้ทำหนังสือจากสำนักทะเบียนขอไปยังสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้อง

๓) สำเนาคำสั่งแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะใช้ในการพิจารณาว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

สำหรับในกรณีที่มีการตรวจสอบแล้วในบางกรณี ผู้ได้รับความเสียหายหรือคู่กรณี อาจมีการนำพยานเอกสารอื่นมาอ้างประกอบด้วยก็ได้

โดยปกติทั่วไปสามารถแยกพยานเอกสารที่ใช้ในการตรวจสอบได้เป็น ๒ กลุ่มคือ

๑) พยานเอกสารชั้นต้น หมายถึง เอกสารหลักฐานทางการทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน ในแจ้งย้ายใบรับรองการเกิด ใบรับแจ้งการเกิดหรือสูติบัตร เป็นต้น

เอกสารเหล่านี้ แม้จะเป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงที่จะพิสูจน์โดยตรงก็ตาม แต่ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ควรทำการตรวจสอบให้ได้ว่าพยานเอกสารนั้น เป็นเอกสารจริงหรือเอกสารปลอม พยานเอกสารนั้นมีรายการข้อความใดปรากฏอยู่ มีร่องรอยการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร-

๒) พยานเอกสารชั้นรอง หมายถึง เอกสารหลักฐานที่ทางราชการอื่นออกให้ เช่น หลักฐานการศึกษา ใบอนุญาตขับรถหรือเอกสารอื่นๆ ที่ไม่ใช่เอกสารทางราชการ เช่น ภาพถ่าย

เอกสารเหล่านี้ แม้จะไม่ได้แสดงถึงข้อเท็จจริงทางการทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนโดยตรง แต่ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง สามารถใช้ประกอบการพิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ได้รับความเสียหายหรือคู่กรณีได้

### ๓.๒ การสอบสวนพยานบุคคล

การสอบสวนพยานบุคคล เป็นการสอบถามบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือบุคคลที่ทราบเรื่องหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่มีการสอบสวน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงรวมทั้งเพื่อให้ทราบรายละเอียดหรือพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับเรื่องที่มีการสอบสวน เพื่อประกอบการพิจารณาว่ามีการทุจริตหรือมีการดำเนินการทางทะเบียนและบัตรที่มีชอบหรือไม่ อย่างไร

๓.๒.๑ บุคคลที่จะสอบสวน ในการตรวจสอบการทุจริตการทะเบียนและบัตร โดยปกติจะมีการสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (๑) ผู้เสียหาย
- (๒) ผู้ถูกกล่าวหา (ถ้าตามตัวได้)
- (๓) บิดา-มารดา

(๔)ญาติ...

- (๔) ญาติพี่น้อง
- (๕) ผู้ปกครองท้องถิ่น
- (๖) บุคคลอื่นๆ ที่สามารถให้ข้อมูลได้
- (๗) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีลายมือชื่อปรากฏในเอกสารที่มีปัญหา
- (๘) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับในเวลาที่มีการจัดทำเอกสารที่มีปัญหา

ทั้งนี้ การจะสอบสวนพยานบุคคลมากนักน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกรณีที่สอบสวน ว่าจำเป็นต้องรับฟังข้อมูลจากพยานบุคคลมากนักน้อยเพียงใด และจะต้องพิจารณาความสามารถที่จะเป็นพยานได้ของบุคคลนั้นตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเทียบเคียงได้คือบุคคลที่จะเป็นพยานต้องสามารถเข้าใจคำถามได้และสามารถตอบคำถามได้ กล่าวคือความสามารถที่จะเข้าใจและตอบคำถามได้นั้น หมายถึงบุคคลทั่วไปที่ไม่ไร้เดียงสาจนเกินไปหรืออายุมากจนเกินไปถึงขนาดที่ความจำเลอะเลือน รวมทั้งไม่เป็นผู้วิกลจริตอีกด้วย

๓.๒.๒ การกำหนดประเด็นในการสอบสวน

ก่อนที่จะทำการสอบสวนพยานบุคคลรายใด ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ควรจะกำหนดประเด็นที่ต้องการจะทราบหรือให้ได้ข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลปากนั้นๆ ให้ดี เพื่อจะได้ตั้งคำถามให้ตรง

๑) บุคคลอื่นๆ ในการตั้งประเด็นการสอบสวนขึ้นอยู่กับ กรณีการทุจริตว่าด้วยวิธีการใด เช่น กรณีการสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน ในการสอบสวนบิณฑาคารตาประเด็นในการสอบสวน คือ การชี้ตัวโดยการยืนยันภาพถ่ายใบหน้าว่าบุคคลใดเป็นบุตรของตนเอง ข้อมูลบุคคลของบุตร เช่น มีประวัติการศึกษา การย้ายที่อยู่ การทำงาน เป็นต้น

กรณีการสวมทำโดยใช้รายการบุคคลซ้ำซ้อน ในการสอบสวนบิณฑาคารตาผู้เสียหาย จะต้องตั้งประเด็นหาสาเหตุของการมีรายการบุคคลซ้ำซ้อนว่า โดยจะต้องสอบถามข้อมูลในอดีตว่ามีการไปอยู่ที่ใด มีการแจ้งย้ายหรือไม่ อย่างไร

๒) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

สำหรับในการสอบสวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนั้น ประเด็นในการสอบสวนค่อนข้างจะชัดเจนเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการสอบสวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนั้นเพื่อต้องการให้ทราบว่า ในการปฏิบัติงานในกรณีการทุจริตที่เกิดขึ้นเกิดจากเจตนาหรือความประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่มีกฎ ระเบียบ หรือหนังสือสั่งการกำหนดไว้ หรือไม่ อย่างไร แยกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีลายมือชื่อปรากฏในเอกสารที่มีปัญหา จะมีประเด็นในการสอบสวนคือ

-๑๒-

➢ มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานนั้นๆ หรือไม่ เช่น การลงนามในกรณีบัตรประจำตัวประชาชนหาย ผู้ลงนามมีอำนาจในการอนุมัติได้หรือไม่ การเพิ่มชื่อกรณีไม่มีเอกสารมาแสดงตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางฯ ข้อ ๘๗ ผู้ลงนามมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติหรือไม่

➢ กระบวนการปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ หนังสือสั่งการที่บังคับใช้ในหัวเวลานั้นๆ หรือไม่ โดยจะต้องทำการสอบสวนตามขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ครบ (ดูขั้นตอนการปฏิบัติงานกรณีการทุจริตต่างๆ ท้ายคู่มือ)

➢ ความระมัดระวังเอาใจใส่และการรักษาประโยชน์ของทางราชการ โดยจะต้องทำการสอบสวนให้ได้ว่าในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ความระมัดระวังเอาใจใส่พอสมควรแก่เหตุหรือไม่ อย่างไร

๒. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับในเวลาที่มีการจัดทำเอกสารที่มีปัญหา โดยปกติจะมีการสอบสวนเป็นพยานบุคคลแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีลายมือชื่อปรากฏในเอกสารที่มีปัญหา พฤติการณ์โดยทั่วไปเป็นอย่างไร เช่น ใช้ความระมัดระวังเอาใจใส่งานดีหรือไม่ มีปัญหาทางการเงินหรือไม่ เป็นต้น หรือสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานในหัวเวลานั้นๆ เป็นอย่างไร

#### ๔. คำแนะนำในการวินิจฉัย

เมื่อได้มีการรวบรวมพยานเอกสารและสอบสวนพยานบุคคลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงจะต้องทำการวินิจฉัยว่า

๑) มีรายการหรือเอกสารทางทะเบียนและบัตรที่ไม่ถูกต้องหรือเกิดจากการกระทำที่มีชอบด้วยระเบียบกฎหมาย หรือไม่ และมีรายการหรือเอกสารทางทะเบียนและบัตรใดที่จะต้องขออนุมัติจาก นายยกเล็ก เพิกถอนบ้าง

๒) มีการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร กฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน และความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นเกี่ยวหรือไม่ และมีใครบ้างที่จะต้องแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีอาญา และในฐานความผิดใดในแต่ละการกระทำ(กรรม)

๓) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

โดยในการวินิจฉัยนั้น เป็นการใช้ดุลยพินิจในการประเมินความน่าเชื่อถือของพยานเอกสาร และชี้แจงให้นักพยานบุคคลว่ามีความน่าเชื่อถือ มีความสมเหตุสมผลในการพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงมาก น้อยเพียงใด หากเป็นกรณีที่มีคู่กรณี ๒ ฝ่าย การวินิจฉัยต้องพิจารณาว่าพยานเอกสารและพยานบุคคลฝ่ายใดมีน้ำหนักน่าเชื่อถือกว่ากัน

#### ๕. การจำหน่ายรายการและเอกสารทางทะเบียนและบัตร

ในกรณีที่ผลการสอบสวนข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนว่า มีรายการหรือเอกสารทางทะเบียนและบัตรที่ไม่ถูกต้องหรือเกิดจากการกระทำที่มีชอบด้วยระเบียบกฎหมาย สำนักทะเบียนจะต้องดำเนินการจำหน่าย ยกเลิก เพิกถอนรายการหรือเอกสารทางทะเบียนและบัตรที่ไม่ถูกต้องหรือเกิดจากการกระทำที่มีชอบด้วยระเบียบกฎหมาย ทุกรายการ

/อย่างไร...

อย่างไรก็ตาม สำนักทะเบียนจะตรวจสอบด้วยว่ายังมีเอกสารทางทะเบียนอื่นที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่กระทำการทุจริตอีกหรือไม่ โดยเฉพาะกรณีเป็นบุคคลที่สวมตัวบุคคลอื่น หรือเป็นบุคคลที่เพิ่ ชื่อเข้ามา โดยมีขอบ เช่น ✓

■ กรณีบุคคลมีชื่อในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ ผู้มีอำนาจในการสั่งจำหน่าย คือ นายอำเภอ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ และระเบียบ สท.กลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๑๐ กรณีนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานและสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง แล้วปรากฏชัดว่าการมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔ หรือ ท.ร.๑๓) ของบุคคลใดมีการกระทำความผิดตามกฎหมาย เช่น การปลอมหรือใช้เอกสารปลอม เป็นต้น หรือเป็นการแอบอ้างใช้ชื่อและรายการบุคคลของผู้อื่น เป็นอำนาจของนายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นในการสั่งจำหน่าย ✓

■ หากเป็นการแอบอ้างใช้ชื่อและรายการผู้อื่น โดยที่เจ้าของรายการแท้จริงยังมีตัวตนอยู่จริง ให้นายทะเบียนปรับปรุงแก้ไขรายการทางทะเบียนของเจ้าของรายการแท้จริงกลับคืนเข้าในทะเบียนบ้าน หลังเดิมก่อนที่จะมีการดำเนินการโดยมิชอบทางทะเบียน เว้นแต่กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ ให้พิจารณาให้เป็นไปตามความเป็นจริง ✓

■ กรณีบุคคลที่แอบอ้างสวมตัวนำรายการดังกล่าวไปแจ้งเกิดบุตร นายทะเบียนจะแก้ไขรายการในเอกสารสูติบัตรไม่ได้ วิธีปฏิบัติจะต้องสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้ข้อเท็จจริงว่ารายการหรือข้อความใดในเอกสารการทะเบียนราษฎรที่มีการแจ้งเท็จและรายการที่เป็นจริงคืออะไรแล้วแจ้งความ ดำเนินคดีอาญากับผู้แจ้งฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๗ สำหรับเอกสารการทะเบียนราษฎรที่มีรายการไม่ถูกต้องดังกล่าว ให้นายทะเบียนอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ สั่งยกเลิกและดำเนินการจัดทำเอกสารใหม่ให้ถูกต้องตามระเบียบ และหารือสำนักทะเบียนกลางที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๗๙ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ต่อไป ✓

■ กรณีมีการแอบอ้างสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน ให้นายอำเภอ ปกต์อำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี เป็นผู้สั่งจำหน่ายหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ ได้แก่ คำขอ บ.ป.๑ ใบรับคำขอมีบัตร (บ.ป.๒) หรือใบแทนใบรับคำขอมีบัตร (บ.ป.๒ ก) และคู่มือ ทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน (บ.ป.๕) พร้อมทั้งเรียกบัตรประจำตัวประชาชนที่มีการกระทำผิดดังกล่าวคืน เพื่อดำเนินการจำหน่ายด้วย โดยหมายเหตุให้ทราบถึงสาเหตุและที่มาของการจำหน่ายหลักฐานเอกสาร เช่น “จำหน่ายเนื่องจากสวมตัว/แสดงเอกสารเท็จ/มีชื่อในทะเบียนบ้านโดยมิชอบ...ตามหนังสือ... ลงวันที่... หรือตามบันทึก ปจว.ที่... ลงวันที่...” เป็นต้น แล้วลงลายมือชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้ ✓

/กรณี...

■ กรณีมีการนำชื่อและรายการที่แอบอ้างไปขอตังหรือเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล ให้นำทะเบียนท้องที่ยกเลิกหลักฐานทางทะเบียนและเรียกหนังสือสำคัญเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อรอง หรือชื่อสกุล คืนจากผู้แอบอ้าง พร้อมทั้งหมายเหตุการยกเลิกในหลักฐาน หรือหนังสือสำคัญ โดยกรณีมีชื่อ และรายการ ในทะเบียนบ้านโดยมิชอบว่า “ยกเลิกเพราะผู้ได้รับอนุญาตไม่มีสัญชาติไทยขัดต่อมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕” หรือในกรณีผู้แอบอ้างสวมตัวทางทะเบียนว่า “ยกเลิกเนื่องจากแอบอ้างสวมตัวผู้อื่น ตามหนังสือ...ลงวันที่...” แล้วลงชื่อและวันเดือนปีกำกับไว้

■ เอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรส การรับจดทะเบียนสมรสเป็น “คำสั่งทาง ปกครอง” กรณีที่ได้มีการทำคำสั่งทางปกครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองนั้นหรือ ผู้บังคับบัญชาอาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้ ตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ โดยถือปฏิบัติเทียบเคียงแนวทางตามบันทึกคณะกรรมการ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องเสร็จที่ ๕๑/๒๕๕๖ เรื่อง การเพิกถอนทะเบียนสมรสที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

■ ในกรณีที่มีการจำหน่ายรายการบุคคล หรือรายการทางทะเบียน การยกเลิกหรือเพิกถอน หลักฐานเอกสารทางทะเบียนที่มีการจัดเก็บเป็นข้อมูลประวัติราชการหรือจัดเก็บหลักฐานเอกสารดังกล่าวไว้ในฐานข้อมูลการทะเบียนด้วย ให้บันทึกการจำหน่ายรายการ การยกเลิก/เพิกถอนหลักฐานที่เกี่ยวข้องในฐานข้อมูลการทะเบียนแล้วแต่กรณี โดยบันทึกให้ทราบสาเหตุและที่มาของการจำหน่ายรายการ ยกเลิกหลักฐานดังกล่าว หรือบันทึกให้เป็นไปตามระเบียบ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลทางการทะเบียนนั้นๆ ทั้งนี้ ห้ามมิให้บันทึกสาเหตุการจำหน่ายหรือการยกเลิก เป็น “อื่นๆ”

■ กรณีที่เห็นว่ามีคามยุ่งยากซับซ้อนในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เนื่องจาก ข้ออาศัย พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงในหลายท้องที่และมีความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เมื่อได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้รวบรวมข้อเท็จจริงส่งให้กรมการปกครอง (สำนักบริหาร การทะเบียน” ทราบทันที เพื่อจะได้ติดตามเร่งรัดและประสานการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย

■ หากตรวจสอบพบว่าเป็นผู้ได้รับอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืน ควรเสนอให้นำทะเบียนท้องที่ ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน ส่งเพิกถอนใบอนุญาต ตามมาตรา ๖๖ ของกฎหมายดังกล่าวด้วย

### การตั้งข้อหาความผิดทางทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน

ประเด็น	ความผิด	กฎหมาย
<p>๑. แจ้งเท็จในการทำบัตร โดยวิธีการ ดังนี้</p> <p>๑.๑ การสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน</p> <p>๑.๒ การแจ้งเกิด หรือเพิ่มชื่อ โดยมีชอบ แล้วขอมีบัตร</p>	<p>- เป็นการแจ้งข้อความ หรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการขอมีบัตร</p>	<p>- พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน</p> <p>- กรณีผู้กระทำผิดเป็นคนไม่มีสัญชาติไทย (ผิดมาตรา ๑๔ (๑))</p> <p>- กรณีผู้กระทำผิดไม่ใช่บุคคล ตามมาตรา ๑๔ (๑) (ผิดมาตรา ๑๔ (๒))</p> <p>- เสียสัญชาติไทย แล้วยังเอาบัตรมาขอมีบัตรกับ พงจ. มาตรา ๑๓ (๒)</p>
	<p>- การกระทำใดๆ เพื่อให้มีชื่อ หรือรายการอย่างใด ในทะเบียนบ้าน หรือเอกสารทะเบียนราษฎรอื่น โดยมีชอบ เช่น แจ้งเท็จ ในการแจ้งเกิด / เพิ่มชื่อ / การสำรวจ / การย้ายที่อยู่ / การแก้ไขรายการ ฯลฯ ย่อมเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๕๐</p>	<p>- พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔</p> <p>- มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง (กรณีคนสัญชาติไทยเป็นผู้กระทำผิด)</p> <p>- มาตรา ๕๐ วรรคสอง (กรณีคนไม่มีสัญชาติไทยเป็นผู้กระทำผิด)</p>
<p>(ข้อสังเกต กรณีการแจ้งเกิด หรือเพิ่มชื่อ โดยมีชอบ แล้วขอมีบัตร ไม่ผิดปลอมเอกสารโดยการลงลายมือชื่อปลอม ม.๒๖๕)</p>	<p>- เป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน และแจ้งให้เจ้าพนักงาน ผู้กระทำการตามหน้าที่ จดข้อความอันเป็นเท็จ ลงในเอกสารราชการ (คำขอมีบัตร บ.ป.๑) ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหาย แก่ผู้อื่นหรือประชาชน</p> <p>- การที่ผู้สวมตัว ลงชื่อของผู้ถูกสวมตัว ลงในคำขอมีบัตร (บ.ป.๑) เป็นการปลอมเอกสารราชการ</p> <p>- การนำคำขอ บ.ป.๑ ที่เกิดจากการกระทำผิดดังกล่าว ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่</p> <p>- หากมีการนำเอกสารของผู้อื่นไปใช้ในการทุจริตด้วย</p>	<p>- ประมวลกฎหมายอาญา (ป.อ.)</p> <p>- มาตรา ๑๓๗</p> <p>- มาตรา ๒๖๗</p> <p>- มาตรา ๒๖๕</p> <p>- มาตรา ๒๖๘</p> <p>- มาตรา ๑๘๘</p>
	<p>- เป็นการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม + ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์+ของผู้อื่นโดยมิชอบ</p> <p>- เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์+ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอม หรือ</p>	<p>- พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐</p> <p>- มาตรา ๘</p> <p>- มาตรา ๑๔ (๑)</p>

ประเด็น	ความผิด	กฎหมาย
	<p>- ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็น <b>เท็จ</b> + โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน</p> <p>(เป็นการนำเข้าสู่ซึ่งข้อความ-เอกสารสแกน เท็จ/ปลอม - เข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์เป็นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์)</p>	
<p><b>๒. มีการนำบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ถูกสวมตัวมาใช้ตอมสวมตัวด้วย</b> (เช่น เก็บได้ ลักขโมยมา หรือเจ้าของฝากไว้)</p>	<p>- เป็นการนำบัตรฯ ของผู้อื่น ไปใช้แสดงว่าตนเป็นเจ้าของบัตร</p> <p>- เป็นการเอาไปเสีย หรือยึดไว้ซึ่งบัตรฯ ของผู้อื่น เพื่อประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ</p> <p>- เจ้าของบัตร ยินยอมให้ผู้อื่นนำบัตรไปใช้ในทางทุจริต</p>	<p>- พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชนฯ</p> <p>- มาตรา ๑๕</p> <p>- มาตรา ๑๕ ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๒)</p> <p>- มาตรา ๑๖</p>
	<p>- กรณีเป็นบัตรชนิดที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์แบบอเนกประสงค์ (Smart Card)</p> <p>- เป็นการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น โดยมิชอบในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน</p>	<p>- ประมวลกฎหมายอาญา (ป.อ.)</p> <p>- มาตรา ๒๖๙/๕</p>
	<p>- มีไว้เพื่อนำออกใช้ ซึ่งบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ตามมาตรา ๒๖๙/๕ ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน</p>	<p>- มาตรา ๒๖๙/๖</p>
	<p>- เป็นการเอาไปซึ่งเสีย ซึ่งเอกสารของผู้อื่นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน</p>	<p>- มาตรา ๑๘๘</p>
<p><b>๓. มีการแจ้งย้ายที่อยู่ของผู้ถูกสวมตัวด้วยไม่ว่าก่อนหรือหลังการสวมตัวทำบัตรประจำตัวประชาชน</b> (รวมถึง การกระทำอื่นๆ ที่ทำให้รายการเปลี่ยนไปโดยมิชอบ เช่น แก้ไขชื่อตัว ชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด)</p>	<p>- เป็นการ ทำ ใช้ หรือแสดงหลักฐานเท็จ หรือกระทำการ เพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่น มีชื่อ หรือรายการอย่างใด ในทะเบียนบ้าน หรือเอกสารทะเบียนราษฎรอื่น โดยมิชอบ</p>	<p>- พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔</p> <p>- มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง (กรณีคนสัญชาติไทยเป็นผู้กระทำผิด)</p> <p>- มาตรา ๕๐ วรรคสอง (กรณีคนไม่มีสัญชาติไทยเป็นผู้กระทำผิด)</p>
	<p>- เป็นการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม + ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์+ของผู้อื่นโดยมิชอบ</p> <p>- เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์+ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอม หรือ</p> <p>- ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็น <b>เท็จ</b> + โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน</p>	<p>- พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐   แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐</p> <p>- มาตรา ๙</p> <p>- มาตรา ๑๔ (๑)</p>

ประเด็น	ความผิด	กฎหมาย
	(เป็นการนำเข้าซึ่งข้อความ-เอกสารสแกน เท็จ/ปลอม - เข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์เป็นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์)	
๔. ปลอมบัตรประจำตัวประชาชน	- ฐานปลอมบัตรประจำตัวประชาชน	- พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน - มาตรา ๑๔ (๓)
	- กรณีเป็นบัตรชนิดที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งแบบแถบแม่เหล็ก และแบบอเนกประสงค์ (Smart Card)	- ประมวลกฎหมายอาญา (ป.อ.) - มาตรา ๒๖๔/๑
๕. นำบัตรประจำตัวประชาชน ที่ได้จากการทุจริตไปใช้	- เป็นการใช้ หรือแสดงบัตร อันเกิดจากการแจ้งเท็จทำบัตร หรือปลอมบัตร	- พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน - มาตรา ๑๔ (๔)
๖. เข้าไปตรวจดู หรือนำข้อมูล ในหน่วยความจำ ไปเปิดเผย โดยไม่ได้มีอำนาจหน้าที่	- เข้าถึงหรือเปิดเผยข้อมูล ในหน่วยความจำ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของบัตร	- พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน - มาตรา ๑๒ - พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ - มาตรา ๕, มาตรา ๖
๗. เสียสัญชาติไทยไม่มอบคืนบัตรให้ พงจ. ภายใน ๓๐ วันนับแต่เสียสัญชาติไทย (ดูวัน ปศ.รจจ.)	- เสียสัญชาติไทย แล้วไม่คืนบัตรให้ พงจ. ภายใน กำหนดเวลา	- พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน - มาตรา ๑๓ (๑)
๘. เสียสัญชาติไทย แล้วยังเอาบัตรไปใช้ เช่น มายื่นคำขอมีบัตรกับ พงจ. นำมาแจ้งย้ายที่อยู่	- เสียสัญชาติไทย แล้วยังนำบัตรไปใช้แสดง	- พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน - มาตรา ๑๓ (๒)
๙. เข้าไปดู/เปิดเผย ข้อมูลบุคคล ในฐานข้อมูลทะเบียน โดยไม่มีอำนาจหน้าที่ ไม่ว่าจะใช้รหัสของตนเอง หรือผู้อื่น	- เป็นความผิด หากเปิดเผยข้อมูลทะเบียนประวัติ ราษฎร ให้แก่ผู้ไม่มีหน้าที่	- พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ - มาตรา ๑๗
	- เป็นการเข้าถึงระบบ หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ	- พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ - มาตรา ๕, มาตรา ๗
๑๐. หากการเข้าถึงข้อมูลตามข้อ ๙ ได้กระทำให้	- เป็นการทำให้เสียหาย แก่ไข ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ	- พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐

ประเด็น	ความผิด	กฎหมาย
เสียบหาย แก้วไข ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้น ด้วย		- มาตรา ๙ , มาตรา ๑๕ (๑) หรือ (๒)
๑๑, ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ พงส. ที่ได้ข้อมูลตาม มาตรา ๑๕ พ.ร.บ. ทะเบียนราษฎรฯ แล้ว นำไปใช้เพื่อประโยชน์ ในทางธุรกิจ หรือในเรื่อง อื่นที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่ หรือตามวัตถุประสงค์ ที่ร้องขอ	- เป็นการนำข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ไปใช้ ในทางมิชอบ	พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ - มาตรา ๑๕ วรรค ๔ ประกอบ มาตรา ๔๘/๑
คำพิพากษาฎีกา	ที่ ๔๖๒๔-๔๖๓๙/๒๕๕๒ การรับฟังพยานหลักฐาน กรณีมีพฤติการณ์การทุจริต ที่เป็นขบวนการ และมีเจ้าหน้าที่ เกี่ยวข้อง	

ตารางลำดับอัตราโทษความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตทางทะเบียนและบัตร

ลำดับ ที่	มาตรา	อัตราโทษ (เรียงจากอัตราโทษสูงสุดลงไปหาอัตราโทษต่ำสุด)	อายุความ (ปี)
๑	มาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๔๙	- จำคุก ตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุก ตลอดชีวิต <b>และ</b> - ปรับ ตั้งแต่ ๑๐๐๐,๐๐๐ บาทถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือ - ประหารชีวิต	๒๐
๒	มาตรา ๑๕๐	- จำคุก ตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุก ตลอดชีวิต <b>และ</b> - ปรับ ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาท หรือ	๒๐
๓	มาตรา ๒๕๐	- จำคุก ตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี <b>และ</b> - ปรับ ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๕๐๐,๐๐๐บาท	๒๐
๔	*มาตรา ๑๔ วรรคสาม	- จำคุก ตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๑๕ ปี <b>และ</b> - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๓๐๐,๐๐๐ บาท	๑๕
๕	มาตรา ๒๖๖	- จำคุก ตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี <b>และ</b> - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท	๑๕
๖	*มาตรา ๑๔ (๓) มาตรา ๒๖๙/๔ วรรคสอง	- จำคุก ตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี หรือ - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๕
๗	มาตรา ๑๕๗	- จำคุก ตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี หรือ - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๕
๘	*มาตรา ๑๓ (๒)	- จำคุก ไม่เกิน ๑๐ ปี <b>และ</b> - ปรับ ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท	๑๕
๙	มาตรา ๑๖๑	- จำคุก ไม่เกิน ๑๐ ปี <b>และ</b> - ปรับ ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท	๑๕
๑๐	มาตรา ๒๕๑	- จำคุก ตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๗ ปี <b>และ</b> - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๕๐,๐๐๐บาท	๑๐
๑๑	มาตรา ๒๖๙/๔ วรรคหนึ่ง	- จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๗ ปี หรือ - ปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๑๒	มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๖๒	- จำคุก ไม่เกิน ๗ ปี <b>และ</b> - ปรับ ไม่เกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท	๑๐
๑๓	มาตรา ๒๖๙/๑ มาตรา ๒๖๙/๒	- จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี <b>และ</b> - ปรับตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐
๑๔	*มาตรา ๑๔ (๑)	- จำคุก ตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๕ ปี หรือ - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๑๕	**มาตรา ๕๐ วรรคสอง	- จำคุก ตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี <b>และ</b> - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐
๑๖	*มาตรา ๑๕ **มาตรา ๑๕	- จำคุก ตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี <b>และ</b>	๑๐

ลำดับ ที่	มาตรา	อัตราโทษ (เรียงจากอัตราโทษสูงสุดลงไปที่อัตราโทษต่ำสุด)	อายุความ (ปี)
		- ปรับ ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท	
๑๗	มาตรา ๒๖๕	- จำคุก ตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และ - ปรับ ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท	๑๐
๑๘	*มาตรา ๑๒ *มาตรา ๑๓ (๑) มาตรา ๒๖๙/๕  มาตรา ๙, มาตรา ๑๔ <small>(พร.บ.ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉ.บ.) พ.ศ. ๒๕๖๐)</small>	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือ - ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๑๙	มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๕๙ มาตรา ๑๖๐ มาตรา ๑๘๘	- จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือ - ปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๒๐	*มาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง	- จำคุก ตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๓ ปี หรือ - ปรับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๒๑	*มาตรา ๑๖	- จำคุก ตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๓ ปี หรือ - ปรับ ตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาท ถึง ๖๐,๐๐๐ บาท	๑๐
๒๒	*มาตรา ๑๔ (๒) มาตรา ๒๖๙/๖	- จำคุก ไม่เกิน ๓ ปี หรือ - ปรับ ไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๒๓	มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๗	- จำคุก ไม่เกิน ๓ ปี หรือ - ปรับ ไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๒๔	มาตรา ๗ <small>(พร.บ.ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐)</small>	- จำคุก ไม่เกิน ๒ ปี หรือ - ปรับ ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๑๐
๒๕	มาตรา ๖ <small>(พร.บ.ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐)</small>	- จำคุก ไม่เกิน ๑ ปี หรือ - ปรับ ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๕
๒๖	*มาตรา ๑๕ ทวิ	- จำคุก ไม่เกิน ๖ เดือน และ	๕

ลำดับ ที่	มาตรา	อัตราโทษ (เรียงจากอัตราโทษสูงสุดลงไปหาอัตราโทษต่ำสุด)	อายุความ (ปี)
		- ปรับ ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	
๒๗	**มาตรา ๑๗	- จำคุก ไม่เกิน ๖ เดือน และ - ปรับ ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๕
๒๘	มาตรา ๕ <small>(เพรบบำบัดอาการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐)</small>	- จำคุก ไม่เกิน ๖ เดือน หรือ - ปรับ ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๕
๒๙	มาตรา ๑๓๗	- จำคุก ไม่เกิน ๖ เดือน หรือ - ปรับ ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	๕
๓๐	*มาตรา ๑๔ (๔)	- ระวังโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามมาตรา ๑๔ (๑) (๒) หรือ (๓)	๑๐,๑๐,๑๕
๓๑	มาตรา ๒๕๒	- ระวังโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามมาตรา ๒๕๐ - มาตรา ๒๕๑	๑๐,๒๐
๓๒	มาตรา ๒๖๔	- ระวังโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามมาตรา ๒๖๔ - มาตรา ๒๖๗	๑๐

**หมายเหตุ**

เครื่องหมาย "\*" หมายถึง เป็นความผิดตามกฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน

เครื่องหมาย "\*\*\*" หมายถึง เป็นความผิดตามกฎหมายทะเบียนราษฎร

มาตรา ๑๕, ๑๗, ๕๐ เป็นความผิดตาม พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๕ ทวิ, ๑๖ เป็นความผิดตาม พ.ร.บ.บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔

มาตรา ๑๓๗ - มาตรา ๒๖๔/๖ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

อายุความ ดูในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕

**กฎกระทรวง**  
**กำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร**  
**โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง**

พ.ศ. ๒๕๕๔ (แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕)\*

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๘ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ความผิดอาญาตามกฎหมายดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสอบสวนได้

- (๑) กฎหมายว่าด้วยกองอาสารักษาดินแดน
- (๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการชายหอดตลาดและค้าของเก่า
- (๓) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร
- (๔) กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร
- (๕) กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๖) กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ
- (๗) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
- (๘) กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน
- (๙) กฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- (๑๐) กฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- (๑๑) กฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (๑๒) กฎหมายว่าด้วยยศและเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน
- (๑๓) กฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ
- (๑๔) กฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (๑๕) กฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ
- (๑๖) กฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน

ข้อ ๓ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายในข้อ ๒ เป็นการกระทำความผิดเดี่ยวที่เป็นความผิดตามกฎหมายอื่นด้วยถ้าความผิดอาญาตามกฎหมายในข้อ ๒ เป็นความผิดที่มีโทษหนักที่สุด ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองทำการสอบสวนการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่นนั้นด้วย

## คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ที่ ๖๔/๒๕๕๗

เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ

เพื่อให้การบริหารราชการของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ประชาชน รวมทั้งเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมและผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ กำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบได้

ข้อ ๒ ในกรณีที่มีการกล่าวหาหรือพบเหตุอันควรสงสัยว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการหรือเกี่ยวข้องกับ การทุจริตประพฤติมิชอบ ทั้งในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ให้หัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกอบกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล โดยให้บังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง และมาตรการทางกฎหมาย อย่างเฉียบขาดและรวดเร็ว

ข้อ ๓ ในกรณีการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐให้หัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล การดำเนินงานให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ อย่างเคร่งครัด

ข้อ ๔ กรณีที่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้บังคับบัญชาปล่อยปละละเลย ไม่ดำเนินการตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ให้ถือเป็นความผิดวินัยหรือความผิดทางอาญาแล้วแต่กรณี

ข้อ ๕ ให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ดำเนินการแสวงหา รวบรวม และดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในการที่จะทราบรายละเอียดและพิสูจน์เกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ รวมทั้งติดตาม เฝ้าระวังผลการดำเนินงานตามข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ และข้อ ๔ และรายงานผลการปฏิบัติพร้อมทั้งเสนอความเห็นให้คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติทราบและพิจารณาอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

หัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

เรื่องเสร็จที่ ๕๑/๑๕๕๖

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง  
เรื่อง การเพิกถอนทะเบียนสมรสที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กรมการปกครองได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๓๐๔.๓/๒๓๖๔๗ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า นายทะเบียนสำนักงานเขตพระนครได้รับจดทะเบียนสมรสระหว่างนายวรรณะ นิยมแดง กับนางสาวชคช้อย โตะยิบอ ตามทะเบียนสมรส (คร.๒) เลขทะเบียนที่ ๒๐๒/๑๘๗๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๗ ต่อมาภายหลังทราบว่าผู้ที่มาจดทะเบียนสมรสฝ่ายหญิงไม่ใช่นางสาวชคช้อย โตะยิบอ (ตัวจริง) และตรวจสอบแล้วเป็นผู้อื่นแอบอ้าง และนำบัตรประจำตัวประชาชนของนางสาวชคช้อย โตะยิบอ มาสวมตัวจดทะเบียนสมรส

กรุงเทพมหานครพิจารณาแล้วเห็นว่า นายทะเบียนสำนักงานเขตพระนครสามารถเพิกถอนทะเบียนสมรสดังกล่าวได้ เพราะการจดทะเบียนสมรสถือเป็นคำสั่งทางปกครองตาม มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ เมื่อการจดทะเบียนสมรสได้ทำขึ้นมาจากการแสดงข้อความเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งด้วยการแอบอ้างนำบัตรประจำตัวประชาชนของผู้อื่นมาจดทะเบียนสมรส การจดทะเบียนสมรสดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนได้ และไม่อยู่ในบังคับที่จะเพิกถอนภายในเก้าสิบวันตาม มาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อการเพิกถอนทะเบียนสมรสที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ จึงต้องนำวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองหมวด ๒ ส่วนที่ ๖ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองมาใช้บังคับตาม มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ ประกอบกับ (๒) ของประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง คำสั่งทางปกครองต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่งหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่ง ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓ กำหนดให้การเพิกถอนการรับจดทะเบียนเป็นคำสั่งทางปกครองที่ต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่งหรือในเอกสารแนบท้ายด้วย

กรมการปกครองเห็นว่า นายทะเบียนไม่มีอำนาจเพิกถอนทะเบียนสมรสดังกล่าวได้ เพราะกรณีมีการสวมตัวจดทะเบียนสมรส โดยคู่สมรสฝ่ายหญิงได้ใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลของบุคคลอื่น มาแสดงต่อนายทะเบียนโดยที่นายทะเบียนไม่ทราบ จึงไม่เป็นเหตุที่นายทะเบียนจะไม่ทำการจดทะเบียนสมรสให้ และก็ไม่เป็นเหตุต้องห้ามตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ หรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ แต่อย่างใด ดังนั้น การจดทะเบียนสมรสดังกล่าวย่อมมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายตามนัยคำวินิจฉัย ที่ ๔๔/๒๕๓๑ ของสำนักงานอัยการสูงสุด และเมื่อความปรากฏแก่นายทะเบียนว่าการจดทะเบียนนั้นไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือด้วยประการใดก็ตาม ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติให้อำนาจนายทะเบียนที่จะเพิกถอนทะเบียนนั้น ๆ ฉะนั้น นายทะเบียนจึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างไร เว้นเสียแต่ศาลจะได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้เพิกถอนแล้ว นายทะเบียนจึงบันทึกไว้ในทะเบียนได้ตามนัยหนังสือกรมมหาดไทย ที่ ๔๒/๒๔๘๔ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๔๘๔

ดังนั้น กรมการปกครองจึงขอหารือว่าความเห็นของกรมการปกครองถูกต้องหรือไม่

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า โดยที่การรับจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นการใช้อำนาจของนายทะเบียนที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นกับบุคคลที่จดทะเบียนสมรสในอันที่จะก่อหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของสิทธิหรือหน้าที่ โดยบุคคลที่จดทะเบียนสมรสจะมีสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จดทะเบียนสมรสในฐานะสามีภริยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การรับจดทะเบียนสมรสจึงเป็น "คำสั่งทางปกครอง" ตามบทนิยามในมาตรา ๕<sup>๑</sup> แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔

สำหรับกรณีที่ได้มีการทำคำสั่งทางปกครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยหลักกฎหมายปกครองทั่วไป เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองนั้นหรือผู้บังคับบัญชาอาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้ ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ก็ได้นำหลักกฎหมายปกครองทั่วไปนี้มาบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๔<sup>๑</sup> มาตรา ๕๐<sup>๑</sup> มาตรา ๕๑<sup>๑</sup> และมาตรา ๕๒<sup>๑</sup> โดยหาก

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

ว่าลา

ว่าลา

"คำสั่งทางปกครอง" หมายความว่า

(๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ว่าลา

ว่าลา

มาตรา ๔๔ เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ไม่ว่าจะเป็นขั้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือไม่ก็ตาม กฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวัน นับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะได้ทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๕๐ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยจะให้ผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒

มาตรา ๕๑ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงิน หรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ ให้คำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้นกับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน

ความเชื่อโดยสุจริตตามวรรคหนึ่งจะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ใช้ประโยชน์อันเกิดจากคำสั่งทางปกครองหรือได้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินไปแล้วโดยไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ หรือการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้นั้นต้องเสียหายเกินควรแก่กรณี

(มีค่อนันต์ ดัดไป)

กฎหมายเฉพาะมิได้บัญญัติให้มีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ เจ้าหน้าที่ชอบที่จะเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ตามวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ทั้งนี้ ตามนิติวิธีซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

เมื่อข้อเท็จจริงในเรื่องที่ขอหารือมานี้ปรากฏว่า นายทะเบียนสำนักงานเขตพระนคร ได้รับจดทะเบียนสมรสระหว่างนายวรรณะ เนียมแดง กับนางสาวชดช้อย โตะยิบอ ตามทะเบียนสมรส (คร.๒) เลขทะเบียนที่ ๒๐๒/๑๘๙๕๙๓ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๗ แต่หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสนั้นมีชื่อนางสาวชดช้อย โตะยิบอ หากแต่เป็นหญิงอื่นที่ได้ใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลของนางสาวชดช้อย โตะยิบอ มาจดทะเบียนสมรส ดังนั้น ทะเบียนสมรสระหว่างนายวรรณะ เนียมแดง กับนางสาวชดช้อย โตะยิบอ จึงไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งแม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวฯ จะไม่มีมาตราใดบัญญัติให้นายทะเบียนเพิกถอนทะเบียนสมรสที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายได้ก็ตาม แต่นายทะเบียนสำนักงานเขตพระนครซึ่งรับจดทะเบียนสมรสโดยสำคัญผิดในการพิจารณาสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของนางสาวชดช้อย โตะยิบอ ว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับหญิงที่มาขอ

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๔)

ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างความเชื่อโดยสุจริตไม่ได้

- (๑) ผู้ยื่นได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือข่มขู่ หรือชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย
- (๒) ผู้ยื่นได้ให้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ
- (๓) ผู้ยื่นได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขณะที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง หรือการไม่รู้เป็นไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ในกรณีที่เกิดโดยให้มผลย้อนหลัง การคืนเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ไป ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลามาภิไธยได้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยถ้าเมื่อใดผู้รับคำสั่งทางปกครองได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองหรือควรได้รู้เช่นนั้น หากผู้ยื่นมิได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ถือว่าผู้ยื่นตกอยู่ในฐานะไม่สุจริตตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป และในกรณีความผิดฐาน ผู้ยื่นต้องรับผิดชอบในการคืนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่ได้รับไปเต็มจำนวน

มาตรา ๕๒ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๕๑ อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ แต่ผู้ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวมิสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองได้ และให้นำความในมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ต้องร้องขอค่าทดแทนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งให้ทราบถึงการเพิกถอนนั้น

ค่าทดแทนความเสียหายตามมาตรานี้จะต้องไม่สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้ยื่นอาจได้รับหากคำสั่งทางปกครองดังกล่าวไม่ถูกเพิกถอน

มาตรา ๓ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กําหนด ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายใดกําหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ และมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กําหนด ในพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่กําหนด ในกฎหมาย

# การขอลงรายการสัญชาติ ตามมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ.สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ ต้องทำอะไร ???

“ตัวอย่างแนวทางการพิจารณา.....”

คำถาม นางสาวบัวคลี เกิดในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้แต่งงานกับนายปีเตอร์หวัง บุคคลสัญชาติไต้หวัน มีบุตรคนที่ ๑ เด็กหญิงบัวหลวง เกิดเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ประเทศไทย มีหลักฐานการเกิดเป็นสูติบัตรประเภท ๗ ไม่ตรงกัน ต่อมานางสาวบัวคลีได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ เป็นบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ สำรวจในกลุ่มเงินฮ่ออิสระ ที่สำนักทะเบียนอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ภายหลังได้คลอดบุตรคนที่ ๒ ชื่อเด็กหญิงบัวเฟื่อน เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ที่ประเทศไต้หวัน มีหลักฐานการเกิดเป็นของประเทศไต้หวัน และต่อมาได้กำเนิดบุตร คนที่ ๓ ชื่อเด็กหญิงบัวผัน เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ที่ประเทศไต้หวัน มีหลักฐานการเกิดเป็นของประเทศไต้หวัน ภายหลังจากนางสาวบัวคลีผู้เป็นมารดาได้รับการลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านเป็นบุคคลสัญชาติไทย เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ขอให้ท่านพิจารณาว่า กรณีบุตรทั้ง ๓ คน ขอนางสาวบัวคลีในแต่ละรายว่าสามารถยื่นคำขอมีสัญชาติไทยในกรณีใดได้บ้าง

คำตอบ

๑. เด็กหญิงบัวหลวง เกิดเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่ประเทศไทย สามารถขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ ฯ ได้ เนื่องจากเกิดในประเทศไทย และเกิดตั้งแต่วันที่ ๒๖ ก.พ. ๒๕๓๕ (พ่อหรือแม่เกิดไทยไม่เกินวันที่ ๒๖ ก.พ. ๒๕๓๕) (บุคคลตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ คือ บุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทย แต่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ และผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (เกิดก่อนวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) และไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิวรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ถ้าบุคคลผู้นั้นอาศัยอยู่จริงในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันโดยมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร และเป็นผู้มีคุณสมบัติ หรือทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม หรือประเทศไทย ให้ได้สัญชาติ

/ตั้งแต่วันที่...

ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่ผู้รัฐมนตรีมีคำสั่งอันมีผลให้เป็นผู้มีสัญชาติไทยแล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ)

๒. เด็กหญิงบัวเฟื่อน เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ที่ประเทศไต้หวัน มีหลักฐานการเกิดเป็นของประเทศไทย ไม่สามารถขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ ๖ ได้ เนื่องจากไม่ได้เกิดในประเทศไทย

๓. เด็กหญิงบัวผัน เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ที่ประเทศไต้หวัน ไม่ต้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ ๖ เนื่องจากในวันที่เด็กหญิงบัวผันเกิดนางสาวบัวคลี ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ ๖ แล้ว (ได้สัญชาติไทยนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ บังคับใช้ คือวันที่ ๒๘ ก.พ. ๒๕๕๑) เด็กหญิงบัวผัน จึงได้สัญชาติไทยตาม พ.ร.บ. สัญชาติฯ ตามมาตรา ๗ (๑) กำหนดว่า บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด (๑) ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย

## ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓
๒. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๗
๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๑๕๘๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เรื่อง การลงรายการสัญชาติในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

# ด่วนมาก

ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๑๕๘๗



กระทรวงมหาดไทย  
ถนนรัชฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑

เรื่อง การขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๒. ตารางการวินิจฉัยคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ บัญญัติให้บุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทย แต่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ข้อ ๑ และผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ข้อ ๒ รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (เกิดก่อนวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) และไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ ววรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ถ้าบุคคลผู้นั้นอาศัยอยู่จริงในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันโดยมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร และเป็นผู้มีคุณสมบัติ หรือทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมหรือประเทศไทย ให้ได้สัญชาติไทยตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่ผู้ซึ่งรัฐมนตรีมีคำสั่งอันมีผลให้เป็นผู้มีสัญชาติไทยแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ผู้นั้นมีคุณสมบัติดังกล่าวยื่นคำขอลงรายการสัญชาติในเอกสารการทะเบียนราษฎรต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาในปัจจุบันเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กล่าวคือตั้งแต่วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นไป

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขอลงรายการสัญชาติไทยของบุคคลที่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อยและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงกำหนดแนวทางปฏิบัติและขอให้จังหวัดและกรุงเทพมหานครแจ้งอำเภอ สำนักงานเขต สำนักงานทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบถือปฏิบัติ ดังนี้

/๑. บุคคลที่มี...

๑. บุคคลที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่จะได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้แก่

(๑) ผู้ที่เกิดในประเทศไทยและเคยมีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่ถูกถอนสัญชาติไทยโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ กล่าวคือเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวและบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมารดา (กรณีไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย) เป็นคนต่างด้าวที่ได้รับผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หรือเข้ามาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

(๒) ผู้ที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ กล่าวคือเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ (เกิดก่อนพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ) โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวและบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมารดา (กรณีไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย) เป็นคนต่างด้าวที่ได้รับผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หรือเข้ามาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

(๓) บุตรของบุคคลตาม (๑) และ (๒) ที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เฉพาะบุคคลที่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด รายละเอียดปรากฏตามตารางวินิจฉัยที่ส่งมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ บุคคลตาม (๑) - (๓) จะต้องมีชื่อและรายการบุคคลในเอกสารการทะเบียนราษฎรไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักหรือไม่ก็ตาม ได้แก่ สูติบัตร ทะเบียนคนเกิด ทะเบียนบ้าน ใบรับแจ้งการย้ายที่อยู่ หรือทะเบียนประวัติราษฎร เช่น ท.ร.๓๘ ท.ร.๓๘ ก เป็นต้น และหากผู้ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยมีเอกสารการทะเบียนราษฎรอื่นมาแสดง เช่น บัญชีสำมะโนครัว ใบรับแจ้งการเกิด หนังสือรับรองการเกิด เป็นต้น หรือเอกสารราชการอื่นซึ่งเจ้าพนักงานได้จัดทำขึ้นจากหลักฐานการทะเบียนราษฎร ให้สำนักทะเบียนทำหนังสือหรือสำนักทะเบียนกลางเพื่อพิจารณาเป็นการเฉพาะราย

๒. การยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทย ให้ใช้คำขอตามแบบที่ส่งมาพร้อมนี้ โดยให้ผู้ลงรายการสัญชาติไทยยื่นคำขอต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนแห่งที่ผู้ขอมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือมีภูมิลำเนาอยู่ปัจจุบัน พร้อมด้วยหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารการทะเบียนราษฎร หลักฐานที่แสดงว่าเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย และเอกสารอื่นๆ (ถ้ามี) เช่น หลักฐานการศึกษา หลักฐานการรับราชการทหาร หลักฐานการเสียภาษี หนังสือรับรองการทำคุณประโยชน์ให้แก่ราชการหรือสังคมซึ่งออกให้โดยหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่รัฐให้การรับรอง ใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว เป็นต้น ทั้งนี้ ถ้าผู้ลงรายการสัญชาติไทยเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเป็นผู้ยื่นคำขอแทน

๓. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอพร้อมหลักฐานตามข้อ ๒ แล้วให้ดำเนินการดังนี้

๓.๑ ให้ตรวจสอบหลักฐานการมีชื่อและรายการบุคคลในเอกสารการทะเบียนราษฎรและสอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยเป็นบุคคลคนเดียวกับผู้มีชื่อในเอกสารการทะเบียนราษฎรและเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่จะได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามข้อ ๑ (๑) (๒) หรือ (๓)

๓.๒ สอบสวนผู้ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับบิดามารดา สัญชาติของบิดามารดา สถานที่เกิด จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาและที่อยู่ปัจจุบัน รวมถึงความเชื่อมโยงในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยเฉพาะประเด็นนี้ให้นายทะเบียนบันทึกถ้อยคำไว้ในบันทึกการสอบสวน (ปก.๑๔) ด้วยข้อความว่า "ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าจะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จะประพฤติตนเป็นพลเมืองดีภายใต้กฎหมายของประเทศไทยตลอดไป หากไม่เป็นไปตามที่ปฏิญาณไว้ ข้าพเจ้ายินยอมให้ถอนสัญชาติไทยของข้าพเจ้าได้" แล้วให้ผู้ยื่นคำขอลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือกำกับข้อความดังกล่าวในบันทึกการสอบสวนต่อหน้านายทะเบียนและพยานอย่างน้อย ๒ คน

๓.๓ สอบสวนพยานบุคคลผู้นำเชื่อถือเพื่อให้การรับรองเรื่องการมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งอยู่จริงติดต่อกันในประเทศไทย และเรื่องการมีความประพฤติดีหรือการทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมของผู้ยื่นคำขอลงรายการสัญชาติไทยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

๓.๓.๑ กรณีผู้ยื่นคำขอมีชื่อและรายการบุคคล และเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก ในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓ หรือ ท.ร.๑๔) อยู่ก่อนแล้ว ให้สอบสวนพยานบุคคลผู้นำเชื่อถือนับจำนวน ๓ คน

๓.๓.๒ กรณีผู้ยื่นคำขอไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านฉบับที่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก แต่มีหลักฐานทะเบียนประวัติราษฎรที่มีเลขประจำตัวประชาชนหรือเอกสารราชการ เช่น หลักฐานการศึกษา หลักฐานการรับราชการทหาร หลักฐานการเสียภาษีติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๕ ปี เป็นต้น ให้สอบสวนพยานบุคคลผู้นำเชื่อถือนับจำนวนไม่น้อยกว่า ๔ คน

๓.๓.๓ กรณีผู้ยื่นคำขอมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือเอกสารการทะเบียนราษฎรฉบับที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และไม่มีหลักฐานเอกสารราชการ ให้สอบสวนพยานบุคคลผู้นำเชื่อถือนับจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน

๓.๓.๔ กรณีผู้ยื่นคำขอเป็นบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้สอบสวนบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูผู้นั้น และพยานบุคคลผู้นำเชื่อถือนับจำนวนไม่เกิน ๒ คน

ทั้งนี้ พยานบุคคลผู้นำเชื่อถือหมายถึงผู้ที่มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านซึ่งมีฐานะมั่นคง เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในท้องถิ่น มีที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นเป็นประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี และรู้จักคุ้นเคยกับผู้ยื่นคำขอเป็นอย่างดี ถ้าเป็นข้าราชการต้องเป็นข้าราชการตั้งแต่ชั้นสัญญาบัตรขึ้นไปหรือเทียบเท่า หรือพนักงานของ

รัฐที่ดำรง...

รัฐที่ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าชั้นสัญญาบัตร ถ้าเป็นข้าราชการบ้านญาติต้องเคยเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าชั้นตรีหรือเคยเป็นทหารตั้งแต่ชั้นสัญญาบัตร

๔. เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอและดำเนินการตามข้อ ๓ แล้ว ให้รวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นเสนอนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณีพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น กรณีนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตพิจารณาเห็นว่าผู้ขอไม่มีคุณสมบัติที่จะได้สัญชาติไทยตามกฎหมายกำหนดหรือพยานหลักฐานของผู้ขอไม่ถูกต้องครบถ้วนและมีคำสั่งไม่อนุมัติ ให้นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณีแจ้งผู้ขอลงรายการสัญชาติไทยทราบเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่มิคำสั่งโดยให้ระบุเหตุผลที่ไม่อนุมัติ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งให้ผู้ยื่นคำขอทราบด้วย และให้ส่งเรื่องคืนนายทะเบียนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

๕. การเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ของบุคคลที่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้นายทะเบียนดำเนินการตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐๒ โดยอนุโลม กำหนดเลขประจำตัวประชาชนเป็นบุคคลประเภท ๘ กลุ่มบุคคลที่ ๗๓ (๘ xxxxx ๗๓xxxx xx x) และให้หมายเหตุเพิ่มเติมในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรและสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านว่า บุคคลลำดับที่ .. ได้สัญชาติไทยโดยมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้วลงลายมือชื่อนายทะเบียนพร้อมวันเดือนปีกำกับไว้ทุกราย สำหรับวิธีการให้เลขประจำตัวประชาชนกลุ่มบุคคลที่ ๗๓ นั้น ให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นรายงานขอเลขจากสำนักทะเบียนกลางโดยเมื่อนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตพิจารณาอนุมัติให้ผู้ขอรายใดได้ลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ให้นายทะเบียนจัดทำสำเนาหรือถ่ายเอกสารแบบคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านฯ ของผู้นั้นเก็บติดกับเรื่องไว้เป็นหลักฐาน ๑ ฉบับ ส่วนคำขอที่เป็นต้นฉบับให้ส่งไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน โดยสำนักทะเบียนกลางจะส่งเลขดังกล่าวให้สำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์

๖. การได้สัญชาติไทยของบุคคลต่างๆ ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการได้สัญชาติไทยโดยผลของกฎหมายซึ่งจะมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เป็นต้นมา ดังนั้น กรณีผู้ที่ได้ลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ ประสงค์จะขอแก้ไขรายการสัญชาติในสูติบัตรจากสัญชาติอื่นหรือไม่ได้สัญชาติไทยเป็นสัญชาติไทย นายทะเบียนไม่อาจดำเนินการแก้ไขได้เนื่องจากรายการดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงขณะที่บุคคลนั้นเกิด อย่างไรก็ตามนายทะเบียนสามารถบันทึกเพิ่มเติมในสูติบัตรและทะเบียนคนเกิดได้ว่า "นาย/นางสาว/นาง..... ได้สัญชาติไทยโดยมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดเลขประจำตัวประชาชนเป็นเลข ๘ xxxxx ๗๓xxxx xx x เมื่อวันที่ ... " แล้วให้ลงลายมือชื่อนายทะเบียนและวันเดือนปีกำกับไว้

/๗. เนื่องจากการ...

- ๕ -

๗. เนื่องจากการให้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นการแก้ไขปัญหาคำผิดเงื่อนไขให้กับบุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่ถูกถอนสัญชาติและบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ โดยกฎหมายกำหนดให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป จึงให้นายอำเภอและผู้ว่าการเขตท้องที่พิจารณาอนุมัติด้วยตนเองด้วยความรอบคอบ รวดเร็วและเป็นธรรม มิให้มีการเรียกพยานหลักฐานที่เกินความจำเป็น หรือแสวงหาหรือเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นอันขาด หากปรากฏการร้องเรียนในเรื่องดังกล่าวและผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงพบว่ามีมูลความจริงตามการร้องเรียน ขอให้จังหวัดและกรุงเทพมหานครพิจารณาถึงโทษเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องทั้งทางวินัยและอาญาอย่างเฉียบขาดด้วย

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายพงษ์ไพยม วาสุคติ)  
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง  
สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนการทะเบียนราษฎร  
โทร ๐-๒๙๙๑-๙๓๑๓-๖

ตารางการวินิจฉัยคุณสมบัติของบุคคลที่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓

แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑

ก. กรณีบุคคลที่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗

กลุ่มที่	สถานที่เกิด	ช่วงเวลาที่เกิด	รายการของบิดาและมารดา			สถานะตาม ปว. ๓๓๗
			บิดา	สถานะการ สมรส	มารดา	
๑	ในราชอาณาจักร	ก่อนวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือ ๒) มีใบสำคัญ ประจำตัวคนต่างด้าว หรือ ๓) เกิดในประเทศไทย	ไม่จดทะเบียน	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	ถูกถอนสัญชาติ
๒	ในราชอาณาจักร	ก่อนวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	จดทะเบียน	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือ ๒) มีใบสำคัญ ประจำตัวคนต่างด้าว หรือ ๓) เกิดในประเทศไทย	ถูกถอนสัญชาติ
๓	ในราชอาณาจักร	ก่อนวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	จดทะเบียน /ไม่จดทะเบียน	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	ถูกถอนสัญชาติ

ข. กรณีบุคคลที่ไม่ได้สัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗

กลุ่มที่	สถานที่เกิด	ช่วงเวลาที่เกิด	รายการของบิดาและมารดา			สถานะตาม ปว. ๓๓๗
			บิดา	สถานะการ สมรส	มารดา	
๑	ในราชอาณาจักร	ระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือ ๒) มีใบสำคัญ ประจำตัวคนต่างด้าว หรือ ๓) เกิดในประเทศไทย	ไม่จดทะเบียน	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	ไม่ได้สัญชาติไทย
๒	ในราชอาณาจักร	ระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	จดทะเบียน	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือ ๒) มีใบสำคัญ ประจำตัวคนต่างด้าว หรือ ๓) เกิดในประเทศไทย	ไม่ได้สัญชาติไทย
๓	ในราชอาณาจักร	ระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	จดทะเบียน /ไม่จดทะเบียน	ต่างด้าว ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น กรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ ในราชอาณาจักรเป็น การชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	ไม่ได้สัญชาติไทย

ค. กรณีบุตรของบุคคลที่ถูกถอนสัญชาติไทยหรือไม่ได้สัญชาติไทยตาม ปว. ๓๓๗

กลุ่มที่	สถานที่เกิด	ช่วงเวลาที่เกิด	รายการของบิดาและมารดา			สถานะตามกฎหมาย
			บิดา	สถานะการสมรส	มารดา	
๑	ในราชอาณาจักร	ระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑	ถูกถอนหรือไม่ได้สัญชาติไทย	ไม่จดทะเบียน (เฉพาะผู้ที่เกิดก่อนวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕)	ต่างด้าวที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	เกิดก่อน ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ไม่ได้ไทยตาม ปว.๓๓๗ เกิดตั้งแต่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ไม่ได้ไทยตามมาตรา ๗ ทวิวรรคหนึ่ง
๒	ในราชอาณาจักร	ระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๕ ถึงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑	ต่างด้าวที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑) ได้รับผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ หรือ ๒) ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หรือ ๓) หลบหนีเข้าเมือง	จดทะเบียน (เฉพาะผู้ที่เกิดก่อนวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕)	ถูกถอนหรือไม่ได้สัญชาติไทย	เกิดก่อน ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ไม่ได้ไทยตาม ปว.๓๓๗ เกิดตั้งแต่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ไม่ได้ไทยตามมาตรา ๗ ทวิวรรคหนึ่ง
๓	ในราชอาณาจักร	ระหว่างวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑	ถูกถอนหรือไม่ได้สัญชาติไทย	จดทะเบียน / ไม่จดทะเบียน	ถูกถอนหรือไม่ได้สัญชาติไทย	ไม่ได้ไทยตามมาตรา ๗ ทวิวรรคหนึ่ง



ด้านหน้า

ปิดรูปถ่ายของผู้ขอลง  
รายการสัญชาติไทย  
ขนาด ๔ x ๖ ซม.

แบบคำขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน  
ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....ชื่อสกุล.....เลขประจำตัวประชาชน.....  
วันเดือนปีเกิด.....สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....  
ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....  
บิดาชื่อ.....สัญชาติ.....เลขประจำตัวประชาชน.....  
มารดาชื่อ.....สัญชาติ.....เลขประจำตัวประชาชน.....  
ขอยื่นคำขอต่อนายทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น.....เพื่อขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตาม  
มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้แก่  ตัวข้าพเจ้าเอง  บุคคลอื่นได้แก่  
ชื่อ.....ชื่อสกุล.....เลขประจำตัวประชาชน.....  
วันเดือนปีเกิด.....สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....  
ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....  
บิดาชื่อ.....สัญชาติ.....เลขประจำตัวประชาชน.....  
มารดาชื่อ.....สัญชาติ.....เลขประจำตัวประชาชน.....  
มีความสัมพันธ์กับข้าพเจ้าในฐานะ.....

พร้อมคำขอนี้ ข้าพเจ้าได้แนบหลักฐานเอกสารการทะเบียนราษฎรและเอกสารอื่นๆ มาด้วย คือ

- สูติบัตร เลขที่.....ลงวันที่.....ออกให้โดยสำนักทะเบียน.....  
 หนังสือรับรองสถานที่เกิด เลขที่.....ลงวันที่.....ออกให้โดย.....  
 สำเนาทะเบียนบ้าน/สำเนาทะเบียนประวัติราษฎร เลขที่.....  
 เอกสารอื่นๆ (ถ้ามี) ได้แก่.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความที่แจ้งไว้ข้างต้นทั้งหมดนั้นเป็นความจริงทุกประการ และขอรับรองว่าผู้ขอลงรายการ  
สัญชาติไทยตามคำขอฉบับนี้เป็นผู้มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่จะได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราช  
บัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ หากปรากฏว่ามีการปกปิดข้อเท็จจริงหรือผู้ขอลงรายการสัญชาติไทยเป็นผู้ที่มี  
พฤติการณ์ซึ่งเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้าพเจ้ายินยอมให้นายทะเบียนยกเลิกเปิดตอน  
คำขอฉบับนี้ แก่รายการสัญชาติให้กลับสู่สถานะเดิมก่อนยื่นคำขอ และแจ้งความดำเนินคดีแก่ข้าพเจ้าได้

ลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือซ้าย

ของผู้ขอลงสัญชาติไทย

ลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือขวา

ของผู้ขอลงสัญชาติไทย

(ลงชื่อ).....ผู้ยื่นคำขอ

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ลงรายการ

.....) สัญชาติไทย

## สำหรับเจ้าหน้าที่

ด้านหลัง

๑. ได้รับคำขอลงรายการสัญชาติไทยเมื่อวันที่.....เวลา.....น.

๒. ตรวจสอบหลักฐานเอกสารที่แนบมาพร้อมคำขอกับที่แจ้งไว้ในคำขอแล้วปรากฏว่า

- ครบถ้วน       ไม่ครบถ้วน

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่

(.....)

เสนอนายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต.....

ได้ตรวจสอบคำขอ พยานหลักฐาน และสอบสวนพยานบุคคลตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดแล้วเห็นว่า

- ผู้ขอมีคุณสมบัติที่จะได้รับการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เห็นควรดำเนินการให้

- ผู้ขอมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจาก.....

.....  
เห็นควรไม่ดำเนินการให้

- อื่นๆ .....

(ลงชื่อ).....นายทะเบียน

(.....)

วันที่.....

คำสั่งนายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต

- อนุญาตตามคำขอ

- ไม่อนุญาต เพราะ.....

.....  
และให้แจ้งผู้ยื่นคำขอทราบ

(ลงชื่อ).....

(.....)

วันที่.....

# ถ้าไม่มีเลข ๑๓ หลัก จะสามารถขอออก หนังสือรับรองการตายได้หรือไม่???

\*\*\*\*\*

คำถาม ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติผู้ใหญ่เสียชีวิตมานานแล้ว หาเอกสารมรณบัตรไม่พบ อีกทั้งไม่พบข้อมูลเลข ๑๓ หลัก จะสามารถขอหนังสือรับรองการตายได้หรือไม่ และหากจะขอต้องไปขอที่ใด

คำตอบ สามารถดำเนินการได้ โดยไปยื่นคำร้องขอให้สำนักทะเบียนออกหนังสือรับรองการตาย พร้อมพยานบุคคล ๒ คน ที่ทราบถึงการตาย ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตที่มีการตาย หรือที่สำนักทะเบียนอำเภอ/เขตที่ผู้ร้องมีชื่ออยู่ในรายการทะเบียนบ้าน

## เอกสารหลักฐาน

๑. สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
๒. บัตรประจำตัวประชาชน
๓. เอกสารแสดงว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย
๔. พยานบุคคล ๒ คน

## ข้อกำหนด ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๖ มาตรา ๖ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอตรวจ หรือคัดสำเนารายการ หรือให้นายทะเบียนคัดและรับรองซึ่งสำเนาทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิด หรือทะเบียนคนตายได้ที่สำนักทะเบียนในวันเวลาราชการระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๑๒๕ ผู้มีส่วนได้เสียตามระเบียบนี้หมายถึง

๑. เจ้าบ้าน
๒. ผู้มีรายชื่อและรายการปรากฏในเอกสารที่ขอตรวจ หรือคัดและรับรองสำเนา
๓. บุคคลหรือนิติบุคคลใดมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับเอกสารทะเบียนราษฎรไม่ว่า

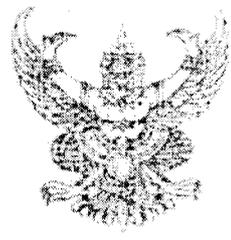
ทางทางตรงหรือทางอ้อม

๒. หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๐.๑/ว ๑๔๑๔ ลว. ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๖ เรื่องการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคล

๑. การออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคล เป็นการรับรองเพื่อแก้.ขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนและจะดำเนินการในกรณีที่ไม่มีความหมายหรือระเบียบกำหนดการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองในเรื่องนั้น ๆ ไว้เป็นการเฉพาะ เช่น การรับรองความเป็นโสด การรับรองสถานที่เกิด เป็นต้น ฉะนั้นการปฏิบัติในเรื่องนี้จึงเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของ นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้อำนวยการเขต แล้วแต่กรณี

๒. การยื่นคำร้องเพื่อขอหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคลให้ผู้ยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งที่มีภูมิลำเนาอยู่ตามทะเบียนบ้าน

ฯลฯ



ที่ มท 0310/ว 1414

กรมการปกครอง  
ถนนพระยาสุรเสนา ถนนวิภาวดีรังสิต แขวง 10200

10 มิถุนายน 2546

เรื่อง การออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคล

สืบณ ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0404/ว 1217 ลงวันที่ 16 กันยายน 2528

ด้วยกรมการปกครองได้รับแจ้งจากกรมการขนส่ง ขอทราบการปฏิบัติเกี่ยวกับ การออกหนังสือรับรองบุคคล เนื่องจากสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ในต่างประเทศพบว่าหนังสือรับรองซึ่งออกให้โดยที่ว่าการอำเภอต่าง ๆ ที่คนไทยนำไปขอให้รับรองเอกสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการดำเนินการกับหน่วยงานในต่างประเทศนั้น มีรูปแบบไม่เข้าไปในลักษณะเดียวกัน เช่น บางฉบับไม่มีตราครุฑบนหัวกระดาษ ไม่มีเลขที่หนังสือ ไม่มีตราประจำตำแหน่งประทับ เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนไทยในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้รับการหารือจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลหลายแห่งเกี่ยวกับ การออกหนังสือรับรองสถานที่เกิดที่สามารถดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า การปฏิบัติในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคล อาทิเช่น หนังสือรับรองสถานที่เกิด หนังสือรับรองว่าเป็นบุคคลเดียวกัน หนังสือรับรองความเป็นโสด หนังสือรับรองสถานหากครอบครัว เป็นต้น ได้มีหนังสือสั่งการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้แล้วตามหนังสือที่อ้างถึง โดยมี ระเบียบสำคัญที่อำเภอ กิ่งอำเภอ และสำนักงานเขตทุกแห่ง จะต้องปฏิบัติให้เข้าไปในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

1. การออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคล เป็นการรับรองเพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน และจะดำเนินการในกรณีที่ไม่มีความหมายหรือระเบียบกำหนดการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองในเรื่องนั้น ๆ ไว้เป็นการเฉพาะ เช่น การรับรองความเป็นโสด การรับรองสถานที่เกิด เป็นต้น ฉะนั้นการปฏิบัติในเรื่องนี้จึงเป็นการดำเนินการตาม มาตรา 87 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะและปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้อำนวยการเขต แล้วแต่กรณี
2. การยื่นคำร้องเพื่อขอหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคลให้ยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งที่ผู้ร้องมีสำเนาอยู่ตามทะเบียนบ้าน
3. ผู้ที่ดำเนินการสอบสวนผู้ร้อง และพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะรับรอง ควรเป็น ปลัดอำเภอ หรือเจ้าพนักงานปกครอง

๔. แบบขอหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคลที่ใช้สมมติบัตรประชาชนที่  
หน่วยงานราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ และเมื่อผู้มีอำนาจนามในหนังสือรับรองแล้วจะต้องประทับตรา (หรือทำแถบและ  
ออกเลขที่หนังสือดังกล่าวด้วย)

ถ้าข้อป่งเตือนเรื่องการออกหนังสือรับรองสถานที่เกิดในส่วนขอเทศบาลนั้น ยังไม่มีบทบัญญัติ  
ตามกฎหมายใดกำหนดให้เทศบาลออกหนังสือรับรองบุคคล หรือให้มีอำนาจแก้ไขปัญหาความยากหรือของราษฎร  
ทั่ว ๆ ไปที่ไม่มีกฎหมายใดกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เทศบาลจึงไม่อาจออกหนังสือรับรองบุคคล ดังแจ้งบุคคลจะอยู่ใน  
เขตเทศบาลก็ตาม นอกจากนี้ การออกหนังสือรับรองสถานที่เกิดไม่ใช่ว่าการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทะเบียน  
ราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่เป็นการออกหนังสือรับรองบุคคลเพื่อแก้ไขปัญหาค้นหาต้นตอให้แก่ประชาชนที่มีชื่ออยู่ใน  
ทะเบียนบ้านแต่ไม่มีหลักฐานสุติบัตร (ท.ร. ๑ ท.ร. ๒ ท.ร. ๓) หรือหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร. ๑/๑) ดังนั้น เพื่อให้  
หนังสือรับรองดังกล่าวมีความสมบูรณ์และมีสาระสำคัญเกี่ยวกับรายการบุคคลครบถ้วนอันจะบัง ประโยชน์แก่ผู้ใช้  
เอกสาร จึงควรระบุชื่อตัว ชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด สัญชาติ ชื่อตัวและชื่อสกุลบิดา ชื่อตัวและชื่อสกุลมารดา  
ภูมิลำเนาหรือภูมิจุดัน และภูมิลำเนาที่เป็นสถานที่เกิดของผู้ร้องไว้ในหนังสือรับรองสถานที่เกิดด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดแจ้งอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานเขต และเทศบาลทุกแห่ง รวมถึงเมืองพัทยา  
ให้ถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายประกิต กันชาบาล)  
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน  
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน  
ส่วนการทะเบียนราษฎร  
โทร ๐-๒๒๘๑-๒๔๘๖

## ตัวอย่าง

การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร  
เกี่ยวกับการขอคัดสำเนาเอกสารทะเบียนประวัติราษฎร

\*\*\*\*\*

คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร  
สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย

๑. ที่ สค ๓๔๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๗  
เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของอำเภอเมือง.....  
เกี่ยวกับทะเบียนราษฎร

๒. ที่ สค ๑๓๑/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๘  
เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกรมการปกครอง  
เกี่ยวกับทะเบียนบ้าน ลายพิมพ์นิ้วมือและลายมือชื่อ

๓. ที่ สค ๒๓๑/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘  
เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกรมการปกครอง  
เกี่ยวกับรูปภาพจากบัตรประชาชน

### ข้อกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการ

๑. พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่แก้ไขเพิ่มเติม  
มาตรา ๖ และมาตรา ๑๕

๒. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔

๓. ตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๓๕  
ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ เรื่อง ชักซ้อมการปฏิบัติเกี่ยวกับการขอคัดสำเนาเอกสาร  
ทะเบียนประวัติราษฎร



คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร  
 สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย  
 ที่ สค ๓๔๒/๒๕๖๗

เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของอำเภอเมือง [REDACTED] เกี่ยวกับทะเบียนราษฎร  
 ของบุคคลผู้ถูกกล่าวหา

ผู้อุทธรณ์ : พันเอก [REDACTED]  
 หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ : อำเภอเมือง [REDACTED]

อุทธรณ์เรื่องนี้ได้ความว่า พันเอก [REDACTED] ผู้อุทธรณ์ มีหนังสือลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ถึงอำเภอเมือง [REDACTED] ขอข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรของบุคคลผู้ถูกกล่าวหา จำนวน ๓ ราย เพื่อประกอบคำฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาค ๒

นายอำเภอเมือง [REDACTED] ได้มีคำสั่งท้ายคำขอลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ของผู้อุทธรณ์ แจ้งปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเนื่องจากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล จึงควรให้มีการรับรองเอกสารคำฟ้องดังกล่าวให้เรียบร้อยก่อน เพื่อเป็นการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกกล่าวอ้าง

ผู้อุทธรณ์มีหนังสือลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ถึงประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของอำเภอเมือง [REDACTED] ดังกล่าว

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาคำอุทธรณ์ เหตุผลที่อำเภอเมือง [REDACTED] ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงสรุปได้ความว่า ผู้อุทธรณ์ได้มีหนังสือลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ถึงอำเภอเมือง [REDACTED] ขอข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรของบุคคลผู้ถูกกล่าวหา จำนวน ๓ ราย แต่อำเภอเมือง [REDACTED] ปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้อุทธรณ์จึงอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

## คำวินิจฉัย ที่ สค ๓๔๒/๒๕๖๗

ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย อำเภอเมือง [REDACTED] มีหนังสือ ที่ ฉข ๐๑๑๘/๑๖๕๒ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๗ ถึงประธานกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย มิได้ส่งข้อมูลข่าวสารมาประกอบการพิจารณา โดยชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า ผู้อุทธรณ์ได้ขอคัดสำเนารายการทะเบียนราษฎรของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรเมืองฉะเชิงเทรา จำนวน ๓ ราย โดยอ้างว่านำไปประกอบคำฟ้องต่อศาลอาญาคดีทุจริต ซึ่งผู้อุทธรณ์ได้นำเอกสารร่างคำฟ้องที่จัดทำขึ้นเองมาประกอบการพิจารณาและไม่ได้มีการประทับรับฟ้องหรือการรับรองจากหน่วยงานราชการแต่อย่างใด ทั้งนี้ การขอคัดสำเนาทะเบียนราษฎรของบุคคลอื่น (ทร.๑๔/๑) จะประกอบไปด้วย ชื่อ ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ที่อยู่ อายุ ชื่อบิดา ชื่อมารดา เลขบัตรประจำตัวประชาชนของบิดาและมารดา ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล อีกทั้งกรณีนี้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้อุทธรณ์เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับบุคคลที่ขอคัด รายการทะเบียนราษฎรอย่างไร ดังนั้น อำเภอเมือง [REDACTED] พิจารณาแล้วจึงเห็นว่า ไม่สามารถคัดรับรองรายการทะเบียนราษฎรให้ได้ อย่างไรก็ตาม อำเภอเมือง [REDACTED] ได้ให้คำแนะนำผู้อุทธรณ์ดำเนินการติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้จัดการรับรองเอกสารคำฟ้องให้ถูกต้องครบถ้วน ก่อน เพื่อที่อำเภอ [REDACTED] จะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป สำหรับประเด็นที่อำเภอ เมือง [REDACTED] มิได้จัดส่งเอกสารมาเพื่อประกอบการพิจารณาเนื่องจากผู้อุทธรณ์มิได้ส่งมอบเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการขอคัดรายการทะเบียนราษฎรของผู้ใดให้ทางอำเภอ [REDACTED] ไว้ พิจารณา ดังนั้น จึงไม่มีเอกสารอื่นใดที่จะสามารถส่งมอบได้

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ คือ ทะเบียนราษฎรของบุคคลผู้ถูกกล่าวหา จำนวน ๓ ราย เป็นข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏรายละเอียด ได้แก่ ชื่อ ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ที่อยู่ อายุ ชื่อบิดา ชื่อมารดา เลขประจำตัวประชาชนของบิดาและมารดา จึงถือเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้อุทธรณ์มิได้แสดงหลักฐานว่าการใช้สิทธิอุทธรณ์ดังกล่าวผู้อุทธรณ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไร ประกอบกับผู้อุทธรณ์ได้แสดงเพียงเอกสารร่างคำฟ้องที่จัดทำขึ้นเองมาประกอบการพิจารณาและไม่ได้มีการประทับรับฟ้องหรือการรับรองจากหน่วยงานราชการแต่อย่างใด ซึ่งทำให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวตามที่ผู้อุทธรณ์ร้องจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร ตามมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น เมื่อพิเคราะห์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประกอบกันแล้ว เห็นว่าการที่อำเภอเมือง [REDACTED] ปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จึงชอบแล้ว



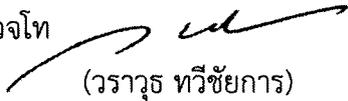
## คำวินิจฉัย ที่ สค ๓๔๒/๒๕๖๗

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย จึงวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์

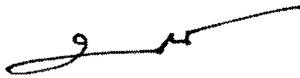
  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทจิรา เอี่ยมมยุรา)

หัวหน้าคณะที่ ๔

พลตำรวจโท

  
(วราวุธ ทวีชัยการ)

กรรมการ

  
(นายมานะ สิมมา)

กรรมการ

  
(นางพัชณา จิตรมहिมา)

กรรมการ

  
(นายอรรถพล อรรถวรเดช)

กรรมการ

  
(นายมานะ วีระอาชากุล)

กรรมการผู้รับผิดชอบสำนวนอุทธรณ์

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๗



คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร  
 สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย  
 ที่ สค ๑๓๑/๒๕๖๘

เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกรมการปกครอง  
 เกี่ยวกับทะเบียนบ้าน ลายพิมพ์นิ้วมือ และลายมือชื่อ

ผู้อุทธรณ์

: [REDACTED]

หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ : กรมการปกครอง

อุทธรณ์เรื่องนี้ได้ความว่า [REDACTED] ผู้อุทธรณ์ มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ถึงกรมการปกครอง ขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลทะเบียนราษฎรของบุคคลตามรายชื่อในพินัยกรรมของนางเซย ขอนทอง จำนวน ๖ ราย เพื่อนำไปประกอบสำนวนคดี

กรมการปกครองมีคำสั่งท้ายหนังสือคำขอข้อมูลข่าวสาร ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ถึงผู้อุทธรณ์ปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเพราะไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยไม่ได้แจ้งสิทธิอุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๗ ถึงประธานกรรมการกรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ อุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกรมการปกครองดังกล่าว

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาคำอุทธรณ์ เหตุผลที่กรมการปกครองไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงสรุปได้ความว่า ผู้อุทธรณ์ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ถึงกรมการปกครอง ขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลทะเบียนราษฎรของบุคคลตามรายชื่อในพินัยกรรมของนางเซย ขอนทอง จำนวน ๖ ราย แต่กรมการปกครองปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้อุทธรณ์จึงอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย กรมการปกครองมีหนังสือ ที่ มท ๐๓๐๔.๔/๑๓๖๐ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงประธานกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย จัดส่งข้อมูลมาประกอบการพิจารณาและชี้แจง

สำเนาถูกต้อง

หน้า ๑ ใน ๓ หน้า

(นางสาวมลทิพย์ อาร่างสวน)

ปลัดกระทรวงมหาดไทยและโฆษกสำนักงานการพิเศษ

## คำวินิจฉัย ที่ สค ๑๓๑/๒๕๖๘

ข้อเท็จจริงสรุปได้ความว่า กรมการปกครองมีความจำเป็นที่ไม่อาจจัดส่งข้อมูลข่าวสารที่ปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลทะเบียนกลาง ซึ่งการเข้าตรวจสอบหรือเข้าใช้ข้อมูลอาจเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่สมควร กรณีเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ผู้อุทธรณ์ได้ยื่นคำร้องขอคัดและรับรองข้อมูลทะเบียนราษฎรของบุคคลตามรายชื่อในพินัยกรรมของ [REDACTED] จำนวน ๖ ราย ประกอบด้วย [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] ต่อนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลาง (สำนักบริการที่ ๒) โดยอ้างว่า เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบเป็นหลักฐานในการขอเพิกถอนผู้จัดการมรดกต่อศาลจังหวัดชลบุรี ตามรายงานกระบวนการพิจารณาความแพ่ง หมายเลขคดีดำที่ พ๕๐๘/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ระหว่าง [REDACTED] ผู้ร้อง [REDACTED] ผู้คัดค้าน นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลาง (สำนักบริการที่ ๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า จากรายงานกระบวนการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดชลบุรีดังกล่าวไม่ปรากฏความสัมพันธ์เชื่อมโยงความเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระหว่างผู้ร้องขอ กับบุคคลที่มีรายชื่อในพินัยกรรมทั้ง ๖ ราย ที่อาจร้องขอให้นายทะเบียนตรวจ คัดสำเนารายการ หรือให้นายทะเบียนคัดและรับรองสำเนาทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิดหรือทะเบียนคนตายได้ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ประกอบกับข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรตามมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ อีกทั้งยังเห็นว่าหากข้อมูลข่าวสารที่ร้องขอเป็นประโยชน์ในการพิจารณาของศาล ผู้ร้องอาจขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารดังกล่าวจากหน่วยงานที่ครอบครองพยานเอกสารนั้นได้ ดังนั้น นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลาง (สำนักบริการที่ ๒) จึงไม่อาจอนุญาตตามคำร้องขอดังกล่าวได้

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ คือ ข้อมูลทะเบียนราษฎรของบุคคลตามรายชื่อในพินัยกรรมของ [REDACTED] จำนวน ๖ ราย การขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แม้ว่าผู้ขอไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียก็สามารถขอได้ก็ตาม แต่กรณีนี้ผู้อุทธรณ์ไม่ได้มีชื่ออยู่ในพินัยกรรมฉบับดังกล่าว จึงไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียที่จะขอข้อมูลทะเบียนราษฎรได้ ตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๕.๑ /ว ๓๓๕ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ เรื่อง ชักซ้อมการปฏิบัติเกี่ยวกับการขอคัดสำเนาเอกสารทะเบียนประวัติราษฎร ข้อ ๒ ที่สรุปความว่า ข้อมูลประวัติทางทะเบียนของบุคคล เช่น ทะเบียนครอบครัว ผู้ที่สามารถขอคัดข้อมูลดังกล่าวได้จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง ถ้าเป็นการขอคัดโดยคู่กรณีหรือคู่ความกับเจ้าของรายการ จะต้องแสดงหลักฐานให้ปรากฏถึงการเป็นผู้มีส่วนได้เสียถูกต้อง

(นางสาวมลทิพย์ สว่างสวย)

อธิบดีทะเบียนนโยบายและแผนสำนักงานการพิเศษ

หน้า ๓ ใน ๓ หน้า

## คำวินิจฉัย ที่ สค ๑๓๑/๒๕๖๘

ได้เสีย เช่น หลักฐานการแจ้งความดำเนินคดี หมายจับ เป็นต้น ประกอบกับข้อมูลทะเบียนราษฎร เป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลรวมอยู่ด้วย ซึ่งการเปิดเผยอาจเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรตามมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้วเห็นว่า การที่กรมการปกครองปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ จึงชอบแล้ว

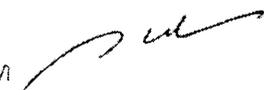
ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหาร ราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย จึงวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทจิรา เอี่ยมมยุรา)

หัวหน้าคณะที่ ๔

พลตำรวจโท



(วราวุธ ทวีชัยการ)

กรรมการ



(นายมานะ สิมมา)

กรรมการ



(นายอรรถพล อรรถวรเดช)

กรรมการ



(นางพิชมา จิตรมहिมา)

กรรมการ



(นายมานะ วีระอาชากุล)

กรรมการผู้รับผิดชอบสำนวนอุทธรณ์

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๘

สำเนาถูกต้อง



(นางสาวมลทิพย์ สร้างสวน)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ



คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร  
สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย  
ที่ สค ๒๓๗๑/๒๕๖๘

เรื่อง อุทธรณ์ คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกรมการปกครอง เกี่ยวกับรูปภาพจาก  
บัตรประชาชน

ผู้อุทธรณ์ :   
หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ : กรมการปกครอง

อุทธรณ์เรื่องนี้ได้ความว่า ผู้อุทธรณ์มีความประสงค์  
จะขอรูปภาพจากบัตรประชาชนเพื่อนำไปจัดทำทำเนียบโรงเรียนพิริยาลัย รุ่นที่ ๒๐ มีหนังสือลงวันที่  
๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงกรมการปกครอง ขอข้อมูลเกี่ยวกับรูปภาพจากบัตรประชาชน

กรมการปกครอง มีหนังสือ ที่ มท ๐๓๐๙.๔/๓๗๘๖๗ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๗  
ถึงผู้อุทธรณ์ แจ้งปฏิเสธการเปิดเผย เนื่องจากการขอคัดรูปถ่ายจากข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน  
ของสมาชิกเพื่อร่วมรุ่น โรงเรียนพิริยาลัย รุ่นที่ ๒๐ เป็นการขอคัดข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน  
จากฐานข้อมูลทะเบียนกลางที่อยู่ในการควบคุมดูแลของกรมการปกครอง และข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูล  
ส่วนบุคคลตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐  
การเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

ผู้อุทธรณ์มีหนังสือลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ถึงประธานกรรมการข้อมูลข่าวสาร  
ของราชการ อุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกรมการปกครองดังกล่าว

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการ  
แผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาคำอุทธรณ์ เหตุผลที่กรมการปกครองไม่เปิดเผยข้อมูล  
ข่าวสารและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วขอเท็จจริงสรุปได้ความว่า ผู้อุทธรณ์ได้มีหนังสือลงวันที่  
๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงกรมการปกครอง ขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรูปภาพจากบัตรประชาชน  
แต่กรมการปกครองปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้อุทธรณ์จึงอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูล  
ข่าวสารดังกล่าว

ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม  
การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย กรมการปกครอง มีหนังสือ ที่ มท ๐๓๐๙.๔/๒๑๔๖  
ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม  
การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย ส่งข้อมูลข่าวสารที่ปฏิเสธการเปิดเผย

สำเนา ๑ ใน ๓ หน้า

นางสาวพัชรนันท์

(นางสาวพัชรนันท์ เรืองกาญจน์)

นิติกรชำนาญการ

## คำวินิจฉัย ที่ สค ๕๓๑/๒๕๖๘

มาประกอบการพิจารณาและชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมสรุปความได้ว่า รูปถ่ายจากข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิกเพื่อร่วมรุ่น โรงเรียนพิริยาลัย รุ่นที่ ๒๐ เพื่อจัดทำเอกสารทำเนียบรุ่นเป็นการขอดีข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางที่อยู่ในการควบคุมดูแลของกรมการปกครอง ผู้ที่จะขอดีข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน ต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง หมายถึงผู้ถือบัตร คู่สมรส บุพการี และผู้สืบสันดานของผู้ถือบัตรตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔ และกฎกระทรวงการตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบกับภาพถ่ายใบหน้าจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางเป็นข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรตามมาตรา ๑๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๒ และข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ คือ รูปถ่ายจากบัตรประชาชน เป็นการขอดีข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางที่อยู่ในการควบคุมดูแลของกรมการปกครอง ซึ่งเป็น ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษาฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย” ที่ห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกอบกับมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔ และกฎกระทรวงการตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดให้ผู้ที่จะขอดีข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน ต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง หมายถึงผู้ถือบัตร คู่สมรส บุพการี และผู้สืบสันดานของผู้ถือบัตร ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชนเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ดังนั้น เมื่อพิเคราะห์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว เห็นว่าการที่กรมการปกครองปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์จึงชอบแล้ว

สำเนาถูกต้อง



(นางสาวพัชรนันท์ เรืองกาญจน์)

นิติกรชำนาญการ

หน้า ๓ ใน ๓ หน้า

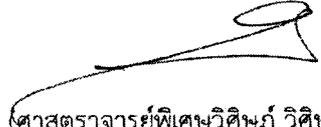
## คำวินิจฉัย ที่ สค ๒๓๑/๒๕๖๔

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย จึงวินิจฉัยให้ยกอุทธรณ์



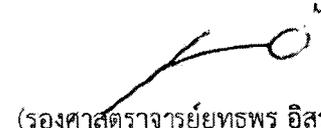
(ศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทรางศุ)

หัวหน้าคณะที่ ๒



(ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ)

กรรมการ



(รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย)

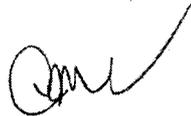
กรรมการ

พลโท



(สุขสันต์ สิงหนเดช)

กรรมการ



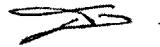
(นางวนิดา สักการโกศล)

กรรมการ



(นายพิรุฬ เทียรล้ำเลิศ)

กรรมการ

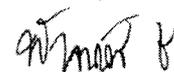


(นายสุวัฒน์ เอื้อเพื่อ)

กรรมการผู้รับผิดชอบสำนวนอุทธรณ์

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔

สำเนาถูกต้อง


(นางสาวพัชรนันท์ เรืองกาญจน์)  
นิติกรชำนาญการ